
3 1761 09343932 1

FERRERII

HISTORIA ABBATUM

DE

KYNLOS:

UNA CUM

VITA THOMAE CHRYSTALLI ABBATIS.

EDINBURGI. M.DCCC.XXXIX.

PRESENTED

TO

THE BANNATYNE CLUB

BY

ALEXANDER W. LEITH.

THE BANNATYNE CLUB.

AUGUST, M.DCCC.XXXIX.

THOMAS THOMSON, ESQ.

PRESIDENT.

THE EARL OF ABERDEEN.

THE EARL OF ASHBURNHAM.

THE DUKE OF BEDFORD.

LORD BELHAVEN AND HAMILTON.

ROBERT BELL, ESQ.

WILLIAM BELL, ESQ.

WILLIAM BLAIR, ESQ.

THE REV. PHILIP BLISS, D.C.L.

10 JOHN BORTHWICK, ESQ.

BERIAH BOTFIELD, ESQ.

THE MARQUIS OF BREADALBANE.

GEORGE BRODIE, ESQ.

CHARLES DASHWOOD BRUCE, ESQ.

O. TYNDALL BRUCE, ESQ.

THE DUKE OF BUCCLEUCH AND QUEENSBERRY.

JAMES CAMPBELL, ESQ.

WILLIAM CLERK, ESQ.

HON. HENRY COCKBURN, LORD COCKBURN, *VICE-PRESIDENT.*

THE BANNATYNE CLUB.

20 DAVID CONSTABLE, ESQ.
ANDREW COVENTRY, ESQ.
JAMES T. GIBSON-CRAIG, ESQ., *TREASURER.*
WILLIAM GIBSON-CRAIG, ESQ.
GEORGE CRANSTOUN, ESQ.
JAMES DENNISTOUN, ESQ.
GEORGE DUNDAS, ESQ.
RIGHT HON. W. DUNDAS, LORD CLERK REGISTER.
LORD DUNFERMLINE.
LORD FRANCIS EGERTON.
30 SIR CHARLES DALRYMPLE FERGUSSON, BART.
ROBERT FERGUSON, ESQ.
GENERAL SIR RONALD C. FERGUSON.
COUNT MERCER DE FLAHAULT.
HON. JOHN FULLERTON, LORD FULLERTON.
WILLIAM GOTT, ESQ.
ROBERT GRAHAM, ESQ.
LORD GRAY.
RIGHT HON. THOMAS GRENVILLE.
THE EARL OF HADDINGTON.
40 THE DUKE OF HAMILTON AND BRANDON.
ED. W. A. DRUMMOND HAY, ESQ.
SIR THOMAS BUCHAN HEPBURN, BART.
JAMES MAITLAND HOG, ESQ.
LORD HOLLAND.
JOHN HOPE, ESQ., DEAN OF FACULTY.
COSMO INNES, ESQ.
DAVID IRVING, LL.D

JAMES IVORY, ESQ., SOLICITOR-GENERAL.

SIR HENRY JARDINE, KT.

50 HON. FRANCIS JEFFREY, LORD JEFFREY.

JOHN GARDINER KINNEAR, ESQ.

THE EARL OF KINNOULL.

DAVID LAING, ESQ., *SECRETARY.*

THE EARL OF LAUDERDALE.

REV. JOHN LEE, D.D.

ALEXANDER WELLESLEY LEITH, ESQ.

LORD LINDSAY.

JAMES LOCH, ESQ.

LORD LOVAT.

60 THE MARQUIS OF LOTHIAN.

ALEXANDER MACDONALD, ESQ.

WILLIAM M'DOWALL, ESQ.

HON. J. H. MACKENZIE, LORD MACKENZIE.

JAMES MACKENZIE, ESQ.

JOHN WHITEFOORD MACKENZIE, ESQ.

WILLIAM FORBES MACKENZIE, ESQ.

JAMES MAIDMENT, ESQ.

THOMAS MAITLAND, ESQ.

VISCOUNT MELVILLE.

70 WILLIAM HENRY MILLER, ESQ.

THE EARL OF MINTO.

HON. SIR J. W. MONCREIFF, LORD MONCREIFF.

HON. SIR JOHN A. MURRAY, LORD MURRAY.

WILLIAM MURRAY, ESQ.

MACVEY NAPIER, ESQ.

SIR FRANCIS PALGRAVE.
LORD PANMURE.
HENRY PETRIE, ESQ.
SIR THOMAS PHILLIPPS, BART.
80 EDWARD PIPER, ESQ.
ROBERT PITCAIRN, ESQ.
ALEXANDER PRINGLE, ESQ.
JOHN RICHARDSON, ESQ.
THE EARL OF ROSEBERY.
RIGHT HON. A. RUTHERFURD, LORD ADVOCATE.
THE EARL OF SELKIRK.
JAMES SKENE, ESQ.
WILLIAM SMYTHE, ESQ.
THE EARL SPENCER.
90 JOHN SPOTTISWOODE, ESQ.
EDWARD STANLEY, ESQ.
MAJOR-GENERAL SIR JOSEPH STRATON.
THE HON. CHARLES FRANCIS STUART.
THE DUKE OF SUTHERLAND.
ALEXANDER THOMSON, ESQ.
WALTER C. TREVELYAN, ESQ.
DAWSON TURNER, ESQ.
ADAM URQUHART, ESQ.
RIGHT HON. SIR GEORGE WARRENDER, BART.
100 THE VEN. ARCHDEACON WRANGHAM.

PREFACE.

So few Records of the Monastic Institutions of Scotland have come down to us, that we receive with some interest even such a meagre and imperfect outline as Ferrerius has left us of the history of the Abbey of Kinloss.

Joannes Ferrerius, was, as he tells us himself, a native of the little town of Riva, in the territory of Chieri, in Piedmont. Educated at Turin and Paris in the literature and philosophy of the day, he appears, while at the latter University, to have attracted the notice of Robert Reid, who had shortly before been appointed successor of Thomas Chrystall in the Abbacy of Kinloss. The new Abbot elect, with other leading churchmen of Scotland at that time, had projected the reformation of the monastic houses, and the introduction of a more scholastic education than was then attainable in this country. Ferrerius was recommended to his notice, as a person qualified to assist in these objects, by Robert Richardson, himself employed on a similar mission by the Abbot of Cambuskenneth; and he accompanied his patron to Scotland in 1528. After spending some time at Court, he was established by the Abbot, at his monastery of Kinloss, as a teacher of the monks, and continued there, as he says, devoted to that duty, and to private study, from 1531 till 1537, when we find him resolving on a visit to his native country, which he carried into effect.

In 1540, he was again induced to come to Scotland by the earnest entreaties of his patron, who in that year was raised to the Bishoprick of Orkney, but, still holding the Abbey of Kinloss with the priory of Beaulieu *in commendam*, he again placed Ferrerius at Kinloss, who renewed his instructions to the monks of that Abbey, along with some monks of Beaulieu, placed there to have the benefit of his tuition.

Four years later, we find him again preparing to quit Scotland, terrified or disgusted by the violence of reformation which then rendered Scotland no pleasant residence for the inmate of a cloister. He was still alive at the date of the rental annexed to this volume, since we find there charged against the Abbey, his pension of £40, which, he informs us, was settled upon him by his patron Abbot Robert Reid, on his second coming to Scotland. He probably spent the latter years of his life at Paris, where his edition of Boece's History, with a wretched supplement by himself, was published in 1574.

Of the life and character of our author, we know scarcely anything. That he was diligent in the discharge of his duty is proved not more by the long muster-roll of the works which he read and expounded to his pupils than by the continued trust reposed in him by a person so accomplished and so zealous in the cause of learning as Robert Reid, Bishop of Orkney.

His learning and scholarship, of which he himself was plainly well satisfied, were, no doubt, considerable, as compared with the average acquirements of the monks of Kinloss; but the works he has left do not impress us with so high an opinion of his abilities or judgment, as of his industry and his love of writing. It will be observed that he made his prelections not from the original language of the works of Aristotle and the other Greek authors whom he expounded, but was content to use a Latin version.

In the diligent discharge of his duty as a teacher, with the occasional distraction of composing some little treatise to raise his reputation in the world or gain favour with a patron, our author's life at Kinloss must have passed away peacefully and pleasantly, notwithstanding the little dispute which he dignifies somewhat too much in recording it.(1) His posthumous fortune has not been so enviable, since he has drawn down upon him the indignation of Lord Hailes by two unlucky blunders which chanced to cross his Lordship in his most earnest investigations. The first was the repetition(2) of the foolish legend of St. David sending his messengers to collect the laws of foreign states, and from these compiling the *Regiam Majestatem.* The other, if possible a more heinous offence in Lord Hailes's estimation, consisted in rashly asserting that Adam Gordon was *created* Earl of Sutherland, instead of *becoming* Earl in right of his wife, Elizabeth, the Countess. For both of these transgressions he is subjected to severe chastisement;(3) and the latter brings under Lord Hailes's censure the present work:—" Had they looked," says his Lordship, " into his account of the Abbots of Kinloss, they would have perceived how mean his abilities were, and how contemptible his station."(4)

It is indeed difficult to imagine any thing more imperfect and inaccurate than the early part of the following work; but if the fable of the *Regiam*, and the mistake about the Earldom of Sutherland, had not roused Lord Hailes to more than usual indignation, he would not have censured so severely a work which the author had not finished, and of the unavoidable imperfections of which he speaks in a tone to deprecate criticism.(5) Our author's materials were evidently very defective, and seem to have consisted of little more than the *martyrologium*, or obituary, recording the

(1) P. 51.

(2) P. 14.

(3) *An Examination of some of the arguments for the high antiquity of Regiam Majestatem.*

(4) *Sutherland Additional Case*, c. vi.

(5) P. 9, p. 19.

days for commemorating the Abbey's benefactors. Some indications remain, however, of his endeavours to obtain more accurate information from other sources,(1) and he occasionally quotes an ancient charter with an exactness which shows that he had it before him while he wrote.(2)

The MS. which has been mostly followed, is that preserved in the Advocates Library at Edinburgh.(3) It is evidently contemporary, and probably written either in the author's own hand, or by one of his pupils at Kinloss. It has quite the appearance of a note-book, in which heads and names of Abbots were entered, to be filled up as information should offer. Numerous blanks remain, and these pages have, in some instances, been used for writing exercises in Latin, probably by the pupils of Ferrerius.

Another, and probably a later manuscript of this work, said to be in the handwriting of the author,(4) is preserved among the Queen of Sweden's MSS. in the Vatican.(5) From it, that part of the work has been printed which is published by Martene,(6) who has omitted the full life of Abbot Thomas Chrystall.

Bishop Nicholson mentions that Dr. John Jameson had transcribed the Vatican MS., " and kindly communicated it to several of his learned countrymen."(7) One of these undoubtedly was the industrious Wodrow, and the transcript made by his own hand, is now in the Library of the University of Glasgow. It has been collated for the present edition.

A few dates collected from authentic sources, may serve to correct some of the inaccuracies of Ferrerius.

(1) For example, the letters at p. 10 and p. 11, the former evidently written to his patron, the latter to the sub-prior of Deir.

(2) As at p. 24 and 25.

(3) 35. 4. 7.—It is a thin folio of 82 leaves of paper.

(4) *Nicholson Hist. Libr.*

(5) *Montfaucon, Bibl. Bibl. MSS.—Catalog. MSS. bibliothecæ Reginæ Sueciæ in Vaticano.*

(6) *Ampliss. Collect.* vol. vi. p. 319.

(7) *Hist. Libr.* p. 224.

The Abbey of Kinloss, situate, as the name implies, at the head of the lake or basin formed at the mouth of the River Findorn, was founded by King David I. in 1150,[1] for Cistercian monks brought from the Abbey of Melros.

The first Abbot was Ascelinus, who died in 1174.[2]

Reinerius, a monk of the mother house of Melros, succeeded. He was subsequently chosen Abbot of Melros in 1188.[3]

On the promotion of Reinerius, Radulphus the prior was made Abbot of Kinloss. He is styled in the Chronicle of Melros, 'third Abbot of Kynlos,' which excludes the supposed Abbot Andrew of Ferrerius. Like his predecessor, he was afterwards elected Abbot of Melros, and left Kinloss in 1194.[4]

Abbot Ralph was probably succeeded by another of the same name; since we find 'Radulphus de Kinlos' among the excommunicated Cistercian Abbots in 1218.[5]

Herbertus was Abbot of Kinloss in 1229,[6] who resigned the office—*vir grandœvus*—in 1251.[7]

Richard was the next Abbot. He died in England on his return from attending the chapter of his order at Citeaux, in 1274.[8]

His successor was Andrew, prior of the Monastery of Newbotle.[9]

Father Hay[10] asserts that Richard, Abbot of Kinloss, did homage to Edward in 1296. He does not quote his authority.

In 1316, we find Thomas, Abbot of Kinloss.[11]

It is strange that while our author mentions the tradition of the heavy

(1) 12 Kal. Junii, *Chron. Melr.;* the thryd Kalend of Janwere, *Wyntoun.*

(2) *Chron. Melr.*

(3) *Ibid.*

(4) *Ibid.*

(5) *Ibid.*

(6) *Regist. Morav.*

(7) *Chron. Melr.*

(8) *Ibid.*

(9) *Ibid.*

(10) *Scotia Sacra MS. in Bibl. Advoc.*

(11) *Liber de Melros.*

contributions levied on the Abbey by the English during the dominion of Edward I., he should have met with no record of the residence of the English Monarch himself in the Abbey, where he remained from the 20th September to the 10th October 1303.

An inroad of his grandson is less known. The romantic expedition of Edward III. in 1336, to relieve the young Countess of Atholl, who had been besieged during the whole winter in the Castle of Lochindorb, is so remarkable that it has been judged allowable to subjoin to this preface a minute and curious account of it contained in a contemporary letter;[1] although the only connexion with the subject of the present volume arises from Kinloss having been the extreme point of the expedition of the third Edward, as it seems to have been of the more formidable invasion of Edward I.

Of the Abbots during the remainder of the 14th Century, we have no memorials. With the commencement of the 15th, may be said to begin the authentic and positive history of Ferrerius. From thence his names and dates are precise and consistent with chronology.

Our author's patron, the excellent Bishop Robert Reid, held the Abbacy of Kinloss till his death in 1558.

He was succeeded by Walter Hetton, a monk and cantor of the Abbey, who is mentioned by our author[2] as having been sent by Abbot Thomas to be educated with the Friars Preachers of Aberdeen. He occurs as Abbot of Kinloss in many writs from 1559 till 1574. He held the priory of Beaulieu along with Kinloss.

After the Suppression of Religious Houses, the Abbacy of Kinloss was conferred upon Edward Bruce, a lawyer, descended of the family of Clacmanan, and the founder of the noble houses of Elgin and Aylesbury. In 1608, he had a charter of the Abbey lands erected into a temporal

(1) MSS. Cott. *Vesp. F. vii. fol.* 11. (2) P. 80.

Lordship, with the title of Lord Bruce of Kinloss. His life is well known; he accompanied King James into England, obtained the office of Master of the Rolls, and was a person of influence at Court, and of great wealth.(1)

(1) In the Library at Auchinleck is a "particular inventorie of the movabilis, houshald stuf, plait, and pleneising," of his house at the time of his departure for England, drawn up in 1610. It is curious to think that the *scyphi*, the *calices*, and the *phialae*, the pride of many an old abbot of Kinloss, may figure as the basins, lavers, and flagons of the inventory of the lay Lord; while the "Tourkey carpets" and "Irische rougs" for his tables and cupboards, may once have adorned the altars of the monastery.

A few extracts from the "Inventorie" may be interesting to the domestic antiquary:—

Inprimis three drawin tabellis of wanscott.

Item, towe Copburdis of wallnut trie.

Item, 4 tourkey Carpetis, quherof towe for the greit tabill.

Item, 2 tourkey Carpetis for the said tow Copbourdis.

Item, ane grene bedsteid gilt with gold.

Item, ane fether bed, bolster, towe pellowes, 3 blanketis, and ane Irische roug of woll belongein tharto.

Item, ane stand of grene damask Courtenes, contening the rouf, the taister, and sax peces of courtenes, all freinged and leafed with gold.

. . . .

Item, ane reposeing bed steid of walnut trie.

Item, 7 peces of tapastrie heingenis, whiche did hang in the grit chamber.

Item, the holl sut of gilt lether heingenis whiche did hange the gallarie of the hous.

Item, towe chaires and 18 stulles, with thrie baket stulles of Irysche steiche.

Item, two chaires and 4 stullis, with ane fout stull, and ane long couschein of blak clothe, all freinged with siller and blak silk.

Item, 2 chaires, and ane falling chair, with towe stullis, and ane long couschyn of rid gold gamblet.

Item, 1 folden chair of grene figouret silver gamblet.

Item, 1 tawney welwet faldin chare.

Item, 4 stullis of yellow figouret talfatie.

Item, 1 heche chare, and towe lawe stullis of greine welwit, freinged with gold.

Item, 12 stullis of Scottis nedill work.

. . . .

Item, 3 pare brase and Irnes.

Item, an pair tonges and 1 schufull.

Item, 1 pare bellowes.

Item, 4 brase wall candell beiraris.

Item, ane wand skrene for the fyr.

Item, the brod with the kingis armes, the king of Denmark, my lord treasorer, my lord Bruce, the quene of Persea, ane tourkey quene, pareis and heillen, ane nouin, ane frenche womanis pictour, being in all 9 pictours.

Item, ane greit glob map, with a map of bretane.

Item, the polletek surway of a kingdome on parchment.

Movabillis sent to my Lordis chamber at St. James.

Item, ane char of orange welluut.

Item, 3 bakat stullis of Scottis work.

Item, 6 stullis without bakis of the said work.

Item, ane wallnot tree tabill, with ane tourkey carpet thereto.

His son, Edward second Lord Bruce of Kinloss, will always be remembered in connexion with the duel in which he lost his life, the details of which have been recorded with such horrible fidelity by the survivor.(1)

Item, the lytill coupburd that stud in Mr. Woodis chamber, with ane Tourky carpet tharto.
Item, ane long coushen of red satten imbroderit.
Item, ane pair lyttill and Irnes typ with brase.
Item, ane schufell typ with brase.
Item, ane Irne bak for ane chemlay.
Item, 57 books according the inventorie, for my lordis study.

. . . .

The Inventorie of the plaite.

Item, ane gilt bassen and lawer, weying 120 wnce.
Item, ane boll of gilt, 36 wnce.
Item, 4 old bollis without coweris, 44½ wnce.
Item, 2 gilt flagons, 67 wnce.
Item, ane gilt suger box, 40 wnce.
Item, ane dossene gilt spounes, 24 wnce.
Item, aue gilt salt, 25 wnce.
Item, ane gilt Cap fyt, 8 wnce.
Item, 4 gryyt candillsteikis, 53 wnce.
Item, 6 persell gilt plattis, 129½ wnce.
Item, 6 persell gilt trounsheris, 47¾ wnce.

. . . .

Item, ane bassein and lawer,	145	wnce.
Item, ane bassein and lawer,	112	—
Item, towe gilt flagounes,	67	—
Item, 4 candill stekis, .	122	—
Item, ane dossoune spounis,	24	—
Item, ane gilt boll and cower,	31	—
Item, ane boll and cower,	41	—
Item, ane other, . .	31	—

[Then follows a great list of silver bowls with and without covers.]

Item, 24 trouncheres, .	243	wnce.
Item, ane bell salt, . .	13	—
Item, ane pottenger, .	8	—
Item, ane squar salt, .	25	—
Item, towe dossoune plattes,	525	—
Item, tua saltfatis, . .	36	—
Item, 16 silver dyshes, .	362	—
Item, sax candell steikis,	77	—
Item, ane saltfat, . .	40	—
Item, ane saltfat, . .	30	—
Item, ane quhyt sugar box,	22	—
Item, ane basket, . .	25	—
Item, ane perfumeing pan,	64	—
Item, ane chafin dysche, .	36	—
Item, ane caddill coup, .	12½	—
Item, ane perfouming spoune,	4	—
Item, ane masser, . .	21½	—
Item, ane dossoune apossell pounes, . .	25	—

The whole plate amounts to the enormous sum of 4671¼ ounces. In the account of the disposal of a part of it, is the following, " Item, to my Lady Candische, whiche was left by will, ane gilt basin and lawer of 112 wnce; Item, ane gilt boll and cower, 45½ wnce. Summa gifin to my Lady Candische is 157½." It will be remembered that Christian, daughter of the Lord Bruce of Kinloss, was married to William Lord Cavendish, afterwards second Earl of Devonshire.

(1) Sir Edward Sackville. Published in the Guardian, No. 129 and 133.

Some light has already been thrown upon the early endowments of the Abbey of Kinloss by a few charters printed with the Chartulary of Moray. A charter of Strathyla, by William the Lion, is also annexed to the present volume. It has been printed from an old copy preserved in the Record of Deeds[1] in the General Register House, collated with a copy in Shaw's History of Moray, which seems to have been printed from the original Charter.

The Rental of the Abbey, which is given in the Appendix, is taken from the Register of the Assumption of Benefices—a valuation made in 1562 and the following years, for regulating the third of the greater benefices to be paid to the reformed Clergy and to the Crown. This particular account would seem from a date which immediately follows it, to have been rendered in 1574, but may have been earlier. It would appear not to have been in all respects satisfactory. After a short valuation of the Priory of Beaulieu, then held *in commendam* with Kinloss, the Register has the following note:—"Remember my Lord Comptrollare to speir the rentall of thir tua, Kynlos and Bewlie, bettir, for thay ar suspitious anent the fifchingis."

Hector Boece, who, Ferrerius tells us,[2] attended Abbot Thomas Chrystall during his last illness, describes Kinloss in his time in terms which savour of his usual exaggeration,—"*Nunc ibi cœnobium est cum augustissimo templo divæ virgini sacro, ædibusque magnificæ structuræ piorum cætu Cisterciensis instituti insigne, nulli in Albione religionis observatione secundum.*" Unfortunately we have no more particular account of the Abbey buildings than what is afforded by Ferrerius. On the margin of one of the pages of the Edinburgh M.S. is this note:

The stepell of Kynlos fell the fyft daye . . . . 1574.

(1) Vol. xii. fol. 229. (2) P. 82.

May we conjecture that this was the *turris campanarum* which Ferrerius censures Abbot James Guthery for building on unsafe principles?[1]

Some part of the Monastery, however, escaped the general destruction which attended the Reformation; and the chapter house continued to be used as a church of the reformed communion down to 1652, when the whole was pulled down, and the stones employed for constructing the fort at Inverness. The proprietor, who was alleged to have sold the materials to the garrison, asserted "that it was against his will that these stones were taken away;"[2] and it is very probable that any scruples which he might feel on the subject, would not meet with much consideration from the authorities of that time.

Kinloss, formerly within the parish of Alves, was erected into a separate parish by various acts of heritors and presbytery, ratified by Parliament in 1661.

The site of the Abbey is now only to be distinguished by some remains of its foundations, and a few ancient enclosures, which lately contained vestiges of an antiquated but skillful gardening.

Although the imperfection of our Author's materials, or his own inaccuracy of research, may be considered to have reduced the value of this work to little more than that of a contemporary account of monkish life just before the Reformation, even in that light it cannot be regarded but as possessing some interest.

The slight notice of the spacious library and its contents,[3] marks the same taste for letters which Bishop Reid exhibited both in his Northern See, and at Edinburgh,[4] and which, if more early, or more extensively

(1) P. 32.

(2) Presbytery Records.

(3) P. 47-45.

(4) Keith.—Maitland's Edinburgh.

cultivated in Scotland, might have produced a reformation of a different character from that which soon engrossed all minds, to the exclusion of literature and the arts.

The Cistercian rule, at least in Scotland, had remitted much of its ascetic rigour before Ferrerius came among our countrymen. Painting and the ornamental arts, which were originally discouraged by the Bernardine institutes, yet owed much to the patronage of those wealthy establishments in a country hitherto too poor, and too disturbed for their general encouragement. The famous painter(1) of the Abbey of Kinloss and his works, it is feared, are alike unknown to fame; but it is easy to conceive what influence a foreign artist, even of secondary merit, might have in forming that excellent native school which so soon arose in Scotland.

No less civilizing in its effects was the Abbot's importation of a French gardener, who was to spread a taste for his delightful art, *circa locum, adde et universam Moraviam*.(2) There are traces of some attention to gardening at still an earlier period in Moray; and the high character of the province for salubrity and fertility might partly encourage the taste, and may in part have arisen from it.(3) It is said that some ancient pear trees

(1) P. 50.—It would be curious to enquire what style Ferrerius means by the *pictura levior*, which, he says, was *per Scotiam receptissima*. It was probably some attempt at fresco.

(2) P. 48.

(3) The following extracts are from the original contracts preserved at Kilravock. The first, of 1536, was entered into while Hugh Rose of Kilravock, one of the parties, was in ward in Dumbarton Castle. It is remarkable that the author of the history of the family (MS. at Kilravock,) conjectures that his imprisonment was on account of the violence committed upon the Abbot of Kinloss, noticed by Ferrerius (p. 34), but apparently without foundation. The other and more curious, though less ancient covenant, came, with many other papers of the family of Hay of Lochloy, into the charter-room of Kilravock, on the occasion of some transactions affecting the estate of Inschoch. In that charter-room, it would seem, no papers were destroyed!

which were thrown down by a violent storm at Kinloss, early in the last century, exposed to view, under their roots, a carefully laid pavement, after the fashion which is now used by the most skillful gardeners, to prevent the roots from penetrating too deep. It is certain, from some notes and memoranda still preserved at Kilravock, that the successive framers of the modern garden there, who were zealous planters and gardeners, about the beginning of the last century, and procured many fruit

Thom daweson band of manrent &ce.

At the Castell of Dumberten the xi day of June, in the yer of God Im vc & xxxvj yeris, it is appunctit and concordit betuix honorabill men, that is to to say huchon ros of kilrawok on the ta part, and thom daueson, burges of paslay on the tother part, in maner, forme, and effect as eftir followis. That is to say, thom dauidson, and ane servand man with hyme, is cummyn man and servand to the said huchoun for ane yeyr within his hous; and the said thom sall werk and lawbour to the said huchoun his yardis, gardingis, orchardis, ayles, heggingis, and stankis, and all werkis pertening to ane gardner to do to siclyk thingis of the best fassoun may be deuisit. And for the verkin of the samyn, the saidis huchoun sall geif to the said thome and to his servand, thar meit dayly, and four penneis ilk werk day that the said thome verkis to the said huchoun, and ane merk of fe to his servand for the forsaid yer. And als, the said thome dauesoun is becummyn man fra the said yer furtht to the said huchoun for all the dayis of the said thome lyftyme, geif the said huchoun plesis to hald hyme for ane gardner, the said huchoun gewand to the said thome yerly for his seruice that may sustene hyme honestlye as ws is to be gewin to sic craftis men be ressoun, &c.

Lochloy gardener's contract.

Att Inschoch the 12 day of Sep. 1672, it is agreit and finallie condescendit betwix the ryt honorabil John Hay of Lochloy on the ane pairt, and Georg Taylour gardiner at Alter on the other pairt, in maner, form, and effect as after folowis. . . . . The said George Tailyour bindis and obligis him to performe these sewerall duties wnderwritin, viz. to witt, to labor the said yeards and put them in a new frame, with a flour yeard, alies, bordis, arbors, greine or gravelt waks or blak as the owner thinks fitt; And to nurse and bring wp young treis for the furnishing of the said yeards and orchardis, and to furnish the hous suficientlie with kell, herbs and roots, as carots, turnips, pasneips, pitatos and cromalls if the grund will yeild them after suficient pains taken be the said George, furnishing the said hous as (my lord brodies or) anie the lik in the cuntre, and likwyse to mak use of all neidful poyntis belonging to a gardiner for upholding of the said yeard, as planting, grafting, setting, and weiding, all these things tymousle and cairfuly both in seting the samen and sowen them; the outlandish seids that cannot be win be the said George to be coft be the said John Hay.

trees from France, found the old Abbot's remaining pear trees at Kinloss a valuable assistance.

The following sheets were interrupted, when nearly completed at press, by the sudden and lamented death of the Gentleman under whose superintendance they were printing. It has thus devolved on another to afford these preliminary explanations, which would have come better from the Editor. No notes of his for this purpose have been discovered; and it is much to be feared, that his plan and views may sometimes have been misunderstood, or insufficiently elucidated.

It will be observed that, chiefly from an extreme fidelity to a rather inaccurate text, the Editor has allowed a few literal errors to pass, which might, perhaps with advantage have been corrected. Most of these, it is hoped, are noticed in the list of *errata*.

Noua de Scotia: m.ccc.xxxvi.

Reūentiſſime Pat̃ ⁊ dñe Pˀamāde · Noua de ptibȝ boreał q̃ sc̃do die mēſis Auguſti · dñe nr̃e Regine apđ Pontē fractū scⁱptᵒ fūāt sūt ħ · Viđȝ q dñs ñr · R · Angł · die veñ · px̃ p̃ fm̃ Tñſł Sc̃i Thome Martᵒ de villa Sc̃i Joħis ad diſtāciā viij · leucaꝝ se mouᵗ tā ſ̃bito q nulli qᵒuſqȝ se armaret in notuit · ħens secū · iiijᶜ · hoīes ad arma · ⁊ tot hobelar̃ · ⁊ sagittar̃ in cāpis eađm nocte tētoria sua figēdo · Die qȝ sab̃ti ad mane ad caſtrū de Blar̃ ad diſtāciā · xx · leucaꝝ eqⁱtauᵗ · Die uᵒ dm̃ico sequētᵒ p mediū maioꝝ fortitudinū daſceles montes Scotie in altiori ⁊ forciori Scotie ptᵃnſiēs ⁊ eqⁱtās illo die fer̃ ad · xxx · leucas · apđ · Fẏchawẏn · in Badenaū · pnoctauᵗ · die lune ſequētᵒ ad mane audiēs q obſidiū · Scottoꝝ int̃ quos erat dñs Andr̃ de M²refᵒ ad num̃ū · xx · mł · corā Caſtᵒ Loghendorm · vbi dña Comitiſſa · Daſceles · morabat² · fuit ꝯgregac̄o ad eccłiam · de Kynkardẏn · in Badenau · ad diſtanciam · xvj · leucaꝝ sup freno eqⁱtauᵗ · ⁊ cariag̃ suū ibiđm dimᵗēs · vſqȝ ad duas leucas citᵃ Loghendorm ē pgreſſus · ⁊ vidit eoꝝ tētoria qⁱ dc̄m caſtrū obſidebāt · ⁊ cū eoꝝ diſcooptores nr̃ates vidiſſent ⁊ inde p̃muniti fuiſſent ·/ vſqȝ in Roſſe totałr se poſuerūt in fugā · Iđm qȝ dñs ñr it̃ suū dirᵉte tenuit ad caſtrū ſupradc̄m ·

⁊ erͤtis ⁊ visis nr̄atū vexill᷒ ⁊ ex tunc in cast° existētes · de aduētu dc̄i dn̄i nr̄i pͥma noua ħuerūt ⁊ dc̄a u° Comitissa se applicās in batella ad t͛ram · dc̄o dn̄o nr̄o m̄ltiplicit͛ regͣtiebat² · de penuria ⁊ adu͛sitate sui ⁊ suoꝝ pleniꝰ exponēdo · ⁊ ꝗ ꝑ ōib₃ infra dc̄m castrū ꝯstitutꝭ ⁊ victualia n̄lla superant · p͛t͛ dolei vini modici · seu n̄lliꝰ valoris · ⁊ đi qͣrt᷒ siliginis stͣmē seu palleam nō habētes · aut qͥcq̄m aliud sup q° quiesseȓ possent aut cubaȓ · cui dn̄s n̄r p͛cepᵗ · ꝗ rediret · die q₃ crastino mᵗteret ꝑ eađm · ⁊ tūc ad cariagiū suū ē regͤssus · q° die ad · xl · leucas · cū toto excersitu suo · in pessimo itin͛e eqͥtauᵗ · młtos equos eođm die amͥtēdo · ac ꝑ se ⁊ toto excercitu suo · vix medietas bouis ħebat² · s₃ die Ꝍͣrtꝭ sequēt᷒ · Iđm dn̄s n̄r vnā modicā dietā videl₃ octo leucaꝝ vsq₃ ad aberkarf · gētes suas in fortitudines de Mar᷒ destinauᵗ · qͥ miłł bestias ⁊ ampliꝰ ad exc͛citū nr̄m redux͛unt · Cuiꝰ occasione nr̄ates illares erāt ⁊ recreati · dc̄a q₃ Comitissa eođm die · dc̄o dn̄o nr̄o declinabat · Et die Ꝍercuȓ ad Abbathiā de Kynlos in Ꝍ²ref · ad distāciam · xx · leucaꝝ pexerūt · villam de foras que bona erat ⁊ totā patͥam in circuitu ꝯbusserūt · In dc̄a u° abbathia vinū · c͛uisiā · ⁊ pissem salsam · blada · ⁊ alia necessaria sͥ inuenerūt · vnde refecti erāt nr̄i · ⁊ nō modicū ꝯsolati ⁊ illn̄c castrᵐ de loghendorm p͛dc̄m de victualib₃ p t͛rā sufficiētib₃ erat munitū · die u° Jouis sequē dc̄s dn̄s n̄r ad Elgŷn in Ꝍ²ref᷒ ad distāc᷒ octo leucaꝝ ꝑgͤssus erat · ut patͥā ibiđm in circuitu de tota Scottia meliorē ⁊ fertiliorē destᵘeret · ⁊ ignis incēdio ꝯcremar₃ · Conbustiōem tn̄ ville de Elgŷn ob reu͛enciā Sc̄e tͥnitatꝭ in cuiꝰ honoȓ decēs ecc̄lia ibiđm ē ꝯstᵘta ꝑciebat² · die ven̄ · idē dn̄s n̄r aqͣm de Spee ptͣnsiēs ⁊ ad villā de Colane sup maȓ ad distāc᷒ · xviij · leucaꝝ eqͥtauᵗ · die Sabati ad fiui in Boghwan · ad xvj · leucas · die dm̄ica castᵐ de Kyldromŷn ꝗ a lat͛e dimisit ptͣnsiēs ad villā de Ab͛den nocte veniebat vbi villā in habitātes supͣ dc̄am die Jouis p͛cedēti de nautis nr̄is qͥ ad t͛rā se tem͛e applicabāt ad num͛ū · l · uł circit͛ occid͛unt · vna cū nautis de

Flandr̃ · q[i] vſq̧ ad aduētū Reḡ in portu ibidē detinebant² · die lune dc̃s dñs Rex p hõrdnā ptē ville ⁊ veťem aƀden · ⁊ pat[i]am ī circuitu fecit ꝯcremari vbi bona q[a]mplurima reppiebant² · die Ɱ[a]rtꝭ aq[a]m de dee pt[a]nſiēs · caragiū suū de mane cit[a] aq[a]m moũe faciebat · ⁊ inſup in ꝑdc̃a villa de aƀden pſonaꝉr morabat² · ita ꝗ in tota abſq̧ cuiꝰcūq̧ domꝰ deletu vrebat² · licꝫ in tota Scotia domꝰ nō ħebāt² decēſiores · die m̃cur̃ apđ mortoñ en le mernes exiſtētes ⁏ caſt[m] de dunoť · in manu dñi nr̃i ꝑdc̃i exiſtēs · ad · xvj · leucas ꝑ illa dieta t[a]nſierūt · die Jouis ad diſtāciā · xvj · leucaꝝ eq[i]tau[t]· die veñ · ad forfar̃ · p viij · leucas diſtātē / vbi [nova] s[i] veñūt · ꝗ Wiłłs · Douglas cū Ɱ[l] hõibꝫ in foreſta de plateꝰ vicina dc̃o dño nr̃o latitabat / n[e] aliū tunc tēpis · niſi dñm Henr̃ de Lanc̃ť capitaneū fuiſſe credebat / sꝫ cū nocte dc̃i dñi nr̃i ibidē sciebat ꝑſentiā ⁏ ṽſus foreſtā de Drounan fugiēs cū munic̃oibꝫ oĩm caſt[o]ꝝ Scocie ⁏ in eoꝝ manibꝫ exiſtētiū / ṽſus St[i]uelyn rediebat · Ad ħ pať ⁊ dñe scir̃ velitis · ꝗ die lune ꝑx̃ poſt · ꝯfecc̃oem ꝑ̃ſenciū Nobił dñs Comes · Cornubie cū · iiij[c] · hõibꝫ ad arma · de quibꝫ · vij[xx] · mūdi ⁊ bñ parati · de sua sūt tenura ⁏ vna cū septē Ɱił · Hobelar̃ · ⁊ sagittar̃ · de diũſis pat[i]is ꝯgregatis in ťram Scocie ꝑg[e]diet² deo duce · sñ mora lōgiori · ita ꝗ hiis diebꝫ ad refrenādam inimicoꝝ maliciā noua placēcia fluūt ⁊ refluūt vbiq̧ · In pte · Solicitudĩs · que in deū q̃rend hum̃is nr̃is indies incūbit ꝑut vos scir̃ credimꝰ ⁊ tenemꝰ · manus vr̃as ꝑuidas ⁊ piť adiut[i]ces appoñe dīgnet² vr̃a paťnitas reuerenda · q[a]m ad eccłie sue sc̃e ⁊ Rengnicolaꝝ regimē ꝯſeruet diu in ꝑſpū pietas iħu xp̃i · Sc[i]pt[o] Eboꝝ · iij[o] · die Auguſti ·

NOTE.

The King's route can be traced pretty accurately. On Friday next after the translation of St. Thomas the Martyr, (7 July,) 1336, Edward set out from Perth with 400 men at arms, and attended by an equal number of light horse and archers; and advanced eight miles.

On Saturday he came to the Castle of Blair Athol.

On Sunday, by a long march through the mountains, he reached a place in Badenoch, called Fychawyn, perhaps at the foot of Glen Fishie, which glen, in Blaeu, is called Avon Fishie.

On Monday, the King rode to Kincardin in Strathspey, and there leaving his baggage, he crossed the moors to Lochindorb, raised the siege of the Countess's island castle, and then returned to his retinue at Kincardin, having ridden 40 miles, lost many horses, and suffered severely from want of provisions. In this day's journey he must have crossed and recrossed the Spey, where there was no bridge, and probably no other boats than the *corbes vimineae corio circumtectae*, described by Straloch three hundred years afterwards.

Tuesday he went to a place called Aberkarf, 8 miles from Kincardin, from whence a party was sent to collect cattle in the hills of Mar. The Countess of Atholl here joined the King.

On Wednesday he marched to the Abbey of Kinloss, burning Forres, a good town, and the country round. In the Abbey he found wine, ale, salt fish, corn, and other necessaries for his army, and for the supply of the famished garrison of Lochindorb.

Thursday he proceeded to Elgin, sparing the town from respect for the blessed Trinity, but burning the fertile country round.

On Friday the King crossed the Spey, probably by the antient bridge a few miles above Fochabers, and reached Cullen.

On Saturday he came to the priory of Fivie in Buchan.

On Sunday, leaving the Castle of Kildrummy on the right, he arrived at night at the city of Aberdeen.

Monday and Tuesday the King devoted to superintending the complete burning of the towns of Old and New Aberdeen, with the country around.

On Wednesday, passing by Dunnottar Castle, he came to a place called Mortoun in the Mearns.

Thursday, sixteen miles.

Friday to Forfar, which must have been considered within the English pale, and as terminating the interest of Edward's adventurous journey.

The account is so minutely circumstancial, and is, moreover, so corroborated by other authorities, that we cannot doubt its correctness; and, whether we consider the troops employed, the roads and the nature of the country, or the rapidity of the march, it is altogether one of the most marvellous expeditions on record.

ERRATA.

Page 10,	line 22,		
— 11,	— 2,		
— 37,	— 13,	*for* Superiorem,	*read* Subpriorem.
— 37,	— 21,		
— 41,	— 19,		
— 19,	— 2,	— martyrologia,	— martyrologio.
— 23,	— 12,	— electio	— erectio.
— 24,	— 5,		
— 29,	— 11,	— contigebant	— contingebant.
— 32,	— 10,	— lapidem,	— lapideum.
— 32,	— 20,	— augustas,	— angustas.
— 37,	— 6,	— Tarbale,	— Tarbate.
— 40,	— 20,	— Ibus,	— Ibi.
— 42,	— 15,	— aedificium,	— aedificiorum.
— 49,	— 8,	— confec,	— confecit.
— 50,	— 26,	— non minus quam animi,	— non minus animi.
— 76,	— 9,	— facrarii,	— sacrarii.
— 78,	— 6,	— Setownem,	— Setowne.
— 81,	— 7,	— aquum,	— aequum.

HISTORIA

SEU SYLVA POTIUS

ABBATUM CISTERCIENSIS FAMILIAE

MONASTERII A KYNLOS IN SCOTIA,

CUM ALIIS PLERISQUE EJUS LOCI VETUSTATIS MONUMENTIS,

JOANNE FERRERIO PEDEMONTANO AUTHORE,

NUPER A SUMMA TENEBRARUM CALIGINE

IN LUCEM RESTITUTIS, FELICISSIME

SUB ROBERTO REID BENEMERITO INTER ABBATES,

IN PUBLICUM EFFERTUR,

M.D.XXXVII.

AD LECTOREM.

Optime Lector, decreveram primum contexere Hiſtoriam a Kynlos: Sed cum perſpexiſſem non pauca admodum obſcura, ut lucem non recipiunt, mutato conſilio, Sylvam quandam omnium antiquitatum quas nanciſci potui deſcripſi, relinquens poſteritati hanc curam ut inquirat quae deſiderantur, et ſic Hiſtoriam non ſine noſtris adminiculis conſcribat. Si forte petis quo pacto ſuppetet antiquitatum copia poſteris, quae nos deſtituerit, indicabo paucis. Multa ſunt in libris Epiſcoporum Moraviae et ejus Capituli, acta hujus loci a Kynlos, quae non poteramus per occupationes conſulere: multa in Melros, Cupro, Deir, et Culroſs, quae poterunt obſervari ab his ſtudioſis monachis, qui ad ea loca ſaepenumero divertunt. Hoc eſt quod te ignorare nolui Lector bone. Vale feliciter, et bene precator iſtis noſtris, in tuam gratiam, laboribus.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI DOMINO ROBERTO REID ABBATI CISTERCIENSIS FAMILIAE MONASTERII DE KYNLOS, MECAENATI SUO OBSERVANTISSIMO, JOANNES FERRERIUS PEDEMONTANUS, S.

In omni literarum et ſtudiorum genere, Mecaenas ornatiſſime, ſemper ſpectandum eſt, ut multorum commoditatibus conſulatur. Ita leges omnes et ritus denique, ad mutuum officium et operam hominibus praeſtandam, homines ſolicitare videmus. Et ſine his, non coaleſcere Reſpublicas, tam in aperto eſt, ut nullis egeat probationibus. Dulce (neſcio quid) in nobis inſevit natura, ad patriam, parentes, amicos, remque noſtram familiarem gubernandam, ut vitam illorum putemus acerbam qui recuſant vel nequeunt his aliquando omnibus conſulere in communi. Contra autem, eos laudamus cumulatiſſime qui pro his tuendis non ſunt identidem veriti ſanguinem ſuum effundere. Sic enim retinetur Reipublicae tranquillitas, quando conſentientibus opinionibus una omnes, commune bonum non ſolum ſpectamus, ſed etiam pro viribus juvare contendimus. Satagunt Reges tanquam principes moderatoreſque hominum, vel pacem tueri quam habent, vel reſtituere collapſam, quo locus ſit adminiſtrandi juſtitiae quam obſcurare vel potius tollere conetur bellorum inconſulta vanitas, et mundi diſſidium. Secundum Reges ſunt magiſtratus civitatumque praefecti, per quos bene habent ſingula Reipublicae membra, unde totum corpus coaleſcit. Ac ne irriti ſint conatus cum magiſtratuum tum

principum, quibus vulgaria craffaque mundi tractantur negotia, accedunt Epifcoporum cum univerfo clero atque monachatu, fanctiora gubernacula, quae Dei Opt. Max. adverfus nos furorem compefcunt, ut in pace bene beateque degamus. Non defunt Verbi praecones, ad inftituendam in lege Domini plebem, ne vel ofcitantia magis quam contemptu, vel ignoratione quoque Deum ad indignationem provocet, et fic in bella feditionefque proruat, nulla ratione quam pietate tollendas. Poft hos (ut interim omittam cellarias et mechanicas artes, in multos ufus neceffarias) fubfequuntur bonarum literarum profeffores, quibus incumbit juventutem ad meliorem frugem convertere. Pium fane fanctumque negotium, fi tamen rite obeatur. Ex his, veluti feminariis, prodeunt Imperatores, Reges et Principes, ac Rerumpublicarum cuftodes; ex his Pontifices, facerdotes, monachorumque examina. Ac ut paucis multa complectar, univerfa Reipublicae falus a recta juventutis inftitutione propendet. Quam fi minus bene curaverimus, non dicam quam praepofterum fit negocium talia facere, experiemur tandem noftrae negligentiae incommoditates plurimas. Et quos in Reipublicae falutem per ofcitantiam educabamus, jam in faces publicaque incendia nulla arte exftinguenda excitari noftro et omnium malo confpiciemus. Curent igitur qui literas docent, fimul et mores bonos inftillare in pectufcula tenera juventutis omnium capacis. Revellant fi quae funt mala gramina primum, ne virtus recenter fata, inutilibus fuffocetur herbis, nec poffit adolefcere. In rudimentis grammatices tractandis, fint aliquanto curiofiores: ut bonae fpei juvenes intelligant quae fit propria, quae tropis et fchematibus redimita oratio, aut hujufmodi. Deinceps citato fatis paffu, ad veterum fcriptorum lectionem, fuos auditores traducant: ut quos imbiberunt grammatices canones, jugi variaque lectione rite comprobare valeant. A poetarum ftudiis non abducant juventutem praeceptores, in quibus reconditum eft quicquid

ad veram juftamque eruditionem fpectat. Si qui videbuntur lafcivi magis, quam ut illi conveniant aetati, fubmoveant prudenter: interim relicti qui his omnium calculis probantur. Pateat hinc aditus ad rhetoricem, hoc eft, ad bene ornateque dicendi peritiam: fic enim facilius, ad veram dialecticam univerfamque philofophiam, gradum faciat juventus optima. In qua fola bene beateque vivendi formulae omnes latent penitiffime. Siquidem philofophia et principum et plebeiorum tutela longe optima perhibetur. Haec fola palantes primum homines in unum corpus compegit, leges pofuit ad Reipublicae gubernacula, quibus virtuti praemia fceleribufque fupplicia decernimus. Pacem tuetur philofophia, artes ftatuit, ac religionem auctiorem ornatioremque reddit. Per eam reflorefcunt in univerfum liberalia ftudia, morum fatifcit corruptela, feruntur virtutes: denique divina humana que omnia hujus fanctiffimae parentis, philofophiae, adminiculis facillime retinentur, alias in nihilum abitura. Quod fi quis detrectet tantos labores ad vitam fuam inftituendam, et nolit philofophiae operam navare: non miretur fi parvo momento ab ignoratione, in vitiorum fordes rapiatur. Qui poterit utriufque fortunae infolentiam perferre is, in quo nihil philofophiae, hoc eft, rectioris vitae, ne mica quidem prudentiae confultationifque fubfiftit? Sed caufabuntur plerique tantorum ftudiorum difficultatem et inanem conatum, potiffimum hic in quibus non apparet ingenii vivacitas et naturae quaedam praecellentia. Non fumus adeo ignari, ut nos fugiat quum ad philofophiam vocamus, multos adinveniri ineptiores quam qui poffint in fanctioribus ftudiis verfari. Nec cum illis nunc nobis eft negocium. Hoc folum volumus infinuare, non deeffe multos quibus fuppetant omnia, etiam ingenii bonitas: qui tantum abeft ut philofophiae ftudiis animum adjiciant, ut etiam eos quos in fanctiorem propenfos vident eruditionem, exemplo malo a virtute non definant avocare. Genus hominum iniquiffimum, non fat habet fibi

incommodare, nifi fecum bonae fpei adolefcentulos in barathrum vitiorum protrudat. Verum qui hujufcemodi impofturis homines fallunt corrumpentes quae facra integraque fuerant, non effugient domini judicium, in quo dicit; fi quis praebuerit pufillis fuis offendiculum, expedire magis ut is, mola afinaria ad collum fufpenfa, in profundum mergatur. Sed alias forte dabitur locus opportunior, ad hujufmodi hominum mores depingendos, quemadmodum merentur. Nunc, quod reliquum eft, agamus. Laboremus in commune omnes, eorum imitari veftigia qui et vitae fanctimonia et eruditione non vulgari, non tantum fuo feculo, verum etiam toti pofteritati vixiffe magno cum laude videmus. Et cui negatum eft ab ingenio philofophiae abftrufioris myfteria penetrare, ad moralem accedat, quam hic nos tanquam benevivendi formulam tantopere commendamus. Ea patet et ubique eft obvia, five poetas evolvas, five oratores; fed nufquam apertior et nudior quam in hiftoriis, ubi promifcue omnibus expofita videtur. Illic confilia rationefque vivendi omnes, mores bonos, inftitutaque majorum intuere licet. Quanta fit tyrannorum infolentia, nufquam deprehendes, nifi hiftoriam legeris. Nec quis exitus fuerit facrilegis, graffatoribus, piratis, homicidis, adulteris, et hujufcemodi fcelerum miniftris poteris agnofcere, fi hiftoriarum lectionem contemnas. Quanta veneratione digni fint reges quique optimi et reipublicae magiftratus, fola docet hiftoria: in qua confignata manent quicquid ufquam eft geftorum dictorumque celebrium. Quod initium fuerit religioni, quae incrementa acceflerint, et quibus aufpiciis, vel in hiftoria confcriptum, vel nufquam adinvenies. Sed quid fingula profequor, fola hiftoria tantum inter fe homines differre facit, ut hos laudes ab experientia cognitioneque multiplici: illos autem vituperes ab ignoratione, perinde atque vere nihil poffideant quapropter homines dicantur, fi modo humanam formam dempferis. Ufque adeo defipiunt, in republica vel etiam in re familiari gubernanda, ut minus

putes eſſe quam homines: quibus non contigit aliquando in hiſtoriis et vetuſtatis multijuga cognitione verſari.

Eapropter ego, Mecaenas optime, ut qui cuperem tibi et poſteritati rem gratam facere : quanta potui animi ſolertia perquiſivi hujus loci tui a Kynlos monimenta quaeque vetera, et in unum corpus (quantum per me nunc fieri licuit) redegi. Quamvis obſcuriora ſint multa, ut nullam lucem unquam receptura per majorum oſcitantiam videantur, non tamen deſtitimus aliquid verioribus conjecturis in medium producere, ne forte aliquando omnia diuturnitate obliterentur. Ac fieri poteſt ex iſtis initiis, ut poſteritas, nacta veterum hac de re ſcripta alicubi deliteſcentia, novam a capite (quod dici ſolet) ad pedes rerum in hoc Monaſterio tuo geſtarum contexat Hiſtoriam. Interea, dum nihil melius ſuccurrit, utere hoc noſtro in hiſtoriis a Kynlos tumultuario compendio. Et perge meliora ſtudia (quod etiam facis) cum Religione conjungere, ut ſimul coaleſcant : accepturus aliquando pro iſtis tuis in tantulam Rempublicam cumulatis beneficiis et officiis, a gratiore poſteritate laudis praeconia, et a Deo optimo maximo pro tua erga homines pietate, immortalem gloriae coronam. Bene vale, Mecaenas ſtudioſiſſime, et Joannem tibi deditiſſimum ut amat complectere. Apud Kynlos tuum, cal. April. 1537.

Ex fragmento cujusdam Epistolae Joannis Ferrerii Pedemontani ad Reverendum Abbatem.

Cepi etiam contexere Hiſtoriam Abbatum a Kynlos, ab ipſa fundatione: Sed multa occurrunt adeo mutila, ut diffidam me poſſe digne ſatis, tam diſſuta omnia, in unum decenter compingere. Quare optarim in pio hoc negotio, ut tuis literis nonnihil luci infundas, iſti noſtrae caligini. Idque fiet commode ſi ad Melros ſcripſeris, accepturus veſtri primi Abbatis a Kynlos domini Anſelemi initia, qui vir fuerit, et a quo Abbate Melroſenſe iſthuc tranſmiſſus, et quot monachi cum illo. Nimirum olim hujus loci Abbates (ut audio) non a ſummo Pontifice, ſed per Patrem abbatem a Melros inſtituebantur. Et credibile eſt hujuſcemodi promotionum inſcriptiones, illic in teſtimonium aſſervari. Deinceps, dabis (ſi nihil impediat) ad Culroſs literas, ut illi nobis indicent ſuum primum abbatem ex Kynlos illuc profectum, et monachorum cum illo numerum. Tum etiam ſi quae nomina tenent abbatum a Kynlos, per viſitationum actiones, et quo anno ſalutis facta ſint omnia: Ac quis abbatum a Melros inſtituerit Joannem Ellem abbatem veſtrum, ex clauſtro a Culros? Et ſi quos alios habent ſimiliter inſtitutos, qui huc veluti paſtores venerint, &c. Poſtremo, ſcribes in Cuprum Anguſiae, ut ſingula de domino Gulielmo Blayer, et domino Jacobo Guthiry, abbatibus in Kynlos ex Cupro tranſmiſſis, nobis inſinuent: additis annis, &c. Id ipſum ego, quod ex te nunc cupio, adcuratiſſime egi in parte altera, tranſmiſſis literis ad Superiorem a Deire, apud quem multa dicuntur eſſe talia. Quod ſi voluerit (uti pollicetur) ſingula indicare in hac re, que ſunt illi notiſſima, curabo et ego ne denuo per ſcriptorum oſcitantiam tam multa vetuſtatis arcana in tenebras relabantur, &c. Apud Kynlos tuum, 5 cal. Feb. 1536.

Literatissimo vetustatis assertori domino Roberto Stephano Superiori a Deir suo charissimo, S.

Collegi ſuperioribus diebus, Vir ſuaviſſime, praegrandem ſylvam monimentorum veterum a Kynlos, veluti materiam futuro operi et hiſtoriae texendae adprimo neceſſariam. Verum in his, pleraque invenio obſcuriora nimium et mutila magis, quam ut veritati hiſtoriae copulari digne ſatis queant: niſi aliunde refulſerit lux aliquanto major. Et ſunt in Scotia qui his tenebris multum luminis adferre poſſint, ſi rogentur; apud quos, infinita vetuſtatis ſcripta adſervari non ignoramus. Sed, nullum plane ſcio hominem, qui tam nobis poſſit et velit commodare in hoc opere, quam tu unus, et vetuſtatis adſertor, et ſtudioſorum omnium amicus adprime candidus ſimul et eruditus. Proinde rogo ut ex tuorum Abbatum catalogo, excerpas ſi quos habes (habes enim multos, ſcio) abbates a Kynlos, et illos ad me mittas. Nec opus eſt nobis tuo ad hanc rem nunc ſummo labore; tantum tranſcribito in noſtrum libellum per ſuos locos tribus verbis Abbatum nomina, ordinem, et annum domini. Significabis etiam an viri fuerint frugales, an parum frugi homines: et quo pacto evecti ſunt ad tantam dignitatem, an canonice vel per ambitionem potius. Praeterea adjicies his, paucula quaedam de primo veſtro abbate et monachis illis qui cum eo ex Kynlos primum huc commigrarunt. Ac quoties Abbates ex Kynlos acceperitis. Qui etiam ex veſtris, ad Kynlos venerint, tanquam paſtores rectoreſque. Et ſi quid praeterea habes memoria dignum, nobis communicatum voles. Quod ſi feceris, curabo intelligas te nequaquam luſiſſe operam adverſum eum qui te unice diligat, cum toto tuo Conventu et Abbate optimo. Vale. Apud Kynlos, prid. non. Feb. 1537. Calculo Ro.

Tuus ex animo, Joannes Ferrerius Pedemontanus.

Kynlos unde dicitur.

Quia Etymologia a Kynlos eſt varia, et nomen eſt Hybernicum, placuit hic ſubtexere diverſas in hoc negocio ſignificationes, ut liberum unicuique fiat amplecti quod velit.

In vetuſtiſſimis hujus Monaſterii ſcriptis, loci nomen ita deſcriptum legimus : Chinlos, quod perinde valet Hybernice ac ſi dicas, Promontorium Herboſum. Alicubi legimus, Kynlos, ſed male, pro Kynluſs forte, id eſt, Capite Herbae in numero ſingulari, vel in plurali melius Kynluſche, Capite Herbarum. Poſtea, deflexo (ut nos putamus) nomine factum eſt, Killos, pro Killuſs in ſingulari, vel in plurali Killuſche, i. e. Eccleſia Herbarum. Non deſunt, qui dicunt, Kilflos, et tantundem valet ac locus aquoſus in quo ſubnaſcuntur herbae perpetui viroris.

In pedo abbatis, Joannis Fluteriae, inciditur Kiulos, ſed vitioſe puto, ab artifice qui ignoraret an pro *n* litera vocalem *u* ſubjiceret.

In Historiam Monasterii a Kynlos, Joannis Ferrerii Pedemontani praefatio, etc.

Kynlusche olim, veluti accepimus a linguae Hybernicae peritiſſimis, locus fuit planus et herbarum copia refertiſſimus, quem ſylva denſiſſima, ut etiam ex ipſis veſtigiis manifeſte vidimus, quaquaverſum complectebatur. Hinc factum illi nomen putant Scoticae linguae interpretes Kynluſche: quaſi diceres, Caput herbarum. Ita per ſilvam praetereuntibus arridebat campus ille gramineus et florulentus, ut inde nomen non invenuſtum adinvenerit. Sed poſtera aetas paulo negligentior ad vetuſtatis memoriam retinendam, et idiomatum corruptela per Anglicanas irruptiones introducta, loci vocabulum invertit: ac pro Kynluſche, factum eſt nomen Kynlos corrupte pro Kynluſche forte, id eſt, Caput herbae. Sunt qui et Kilflos dicant, ſed inepte étiam a neſcio qua voce Hybernica, per quam putant hunc locum deſignari, et tantundem valêre, ac ſi quis dixerit, Eccleſiam florum. Ego vero, quamvis non ignorem multa eſſe vetuſtatis monumenta nullis unquam per poſteros conjecturis enodanda, non tamen vereor illi ſententiae ſubſcribere, quae propius ratione aliqua ipſam antiquitatem effingere poſſe videatur. Ac probabile eſt, veluti e proxima ſignificatione de nomine vetuſtiſſimo Kynluſche, hoc eſt, Capite herbarum, Regem David hujus loci fundatorem etymum deflexiſſe aliquantulum et dixiſſe Killuſche, ut cum nova ſtructura, ſurgeret et novum monaſterii nomen, hoc eſt Eccleſia herbarum. Sic nec prorſus ammiſſa nec omnino retenta vetus etymologia, ita ſeſe ingerit his qui callent hybernice, ut hoc ſolum verum eſſe credatur; multis atteſtantibus quod in commentarium mittimus: caetera autem ab ignoratione initium accepiſſe, et contemnenda

prorſus. Sed jam ſatis de hujus loci nomine ſignificationeque. Nunc properemus ad fundationis non ſolum initia, ſed incrementa quoque, quae huic Monaſterio per poſteros, cum monachos et abbates, tum Reges acceſſerunt.

Proditum eſt memoriae Regem David ſub initium ſuae in Scoticam Rempublicam adminiſtrationis, una cum Regni primoribus ſui imperii terminos luſtraſſe omnes. Sed cum ubique magnam conſpexiſſet vaſtitatis ſolitudinem, converſum aiunt ad proceres dixiſſe: ecquid in orbe terrarum ſic paſſim haberent regna? Ac cum accepiſſet multo aliter apud exteros haberi, non parum dolens, inquit; quid ergo impedit, quo minus nos, veſtrum omnium adminiculis ſuffulti Rempublicam a maioribus negligentius tractatum, externorum Regum exemplo bono, in formam aliquam decentiorem cogamus? Reſponſum eſt a nobilioribus, ſi Rex in animum induceret ſuum hujuſmodi opinionem, facile adinventurum et conſultores bonos, et adjutores quoque. Id cum audiviſſet Rex optimus, prae animi laetitia geſtiens hilariorque factus, gratias egit ſuis illis nobilibus de tali erga ſe et Rempublicam animo: identidem pollicens auſpice Deo et vita comite ſe manibus pedibuſque curaturum, ut meliorem multo poſteris traderet Rempublicam, quam a majoribus ſuis accepiſſet. Ac cum videret duo potiſſimum exiſtere per quae floreſcerent humanae Reſpublicae, ſcilicet Religionem, et bonarum legum conſtitutionem: utrique animum admovit. Primum aliquot nobiliores, in quibus inerat ſumma prudentia cum iuſta eruditione coniuncta, delegit quos in externas gentes mitteret, ad deſcribendas leges et mores probatiſſimos. Brevi factum eſt, ut multis legibus et ritibus in unum conſcriptis, hi viri nobiles ad Regem ſuum non inexpectati redierunt. Poſt aliquot dies, ipſius regis imperio, coactum eſt ex univerſis Regni finibus concilium, ad deligendas ex eo tabularum acervo leges, Scotico populo poſtea futuras in jure di-

cundo non malas. Et ut paucis abſolvam, omnium aſſidentium conſenſu ab illis collectaneis selectum eſt jus municipale illud ac patrium, quod etiam nunc vulgo Regiam Majeſtatem dicunt.

In Religione vero conſtituenda, adeo ſolicite egit Rex David, ut non ſolum majores ſuos antevertere, ſed etiam exemplo inimitabili poſteritatem evincere concupierit. Undique accerſitis artificibus, opere plane Regio Coenobia quindecim, partim in regni initio, partim ubi bellum quod cum Anglis geſſit ſedatum fuit, extruxit, magniſque dotavit redditibus, tum eccleſiaſticis, tum urbanis. Ea vero haec ſunt, Calco, Jedburgus, Melros, Neubottle, Halurcaſtrain, Dundranen, Sanctae Crucis monaſterium, Campus Kennethi, Killos, Dounfermile, Holme in Cumbria, Veſtaliumque monaſteria duo, unum ad Carlil, ad Beruicum alterum. Duo item Coenobia ad Novum Caſtrum, unum Praemonſtratenſium, et alterum Regulae diui Benedicti profeſſorum. Quatuor quoque novos conſtituit epiſcopos, Roſſenſem, Brechinenſem, Dounkeldenſem, et Dounblancenſem, ampliſſimiſque reditibus locupletavit. Quintum ex Murthlacenſi, fecit Aberdonenſem.

Ita recenset M. Hector Boethius lib. 12. Hist. suarum.

Sed his ommiſſis, ad Kynluſche revertor. Rex igitur David cum per occaſionem in Moraviam veniſſet et die quadam ex more cum aliquot nobilibus Moravis ſuaque familia in venatum iret, poſt longam totius diei delaſſationem, ac procurrendi impetum in feras aliis alio inerrantibus, ſolus factus eſt in ſylva impeditiſſima et invia. Ac properante ad occaſum ſole, cum nequiret pedem referre ab omnibus deſtitutus, precatus eſt Deum Opt. Max. ut ſuos dirigeret progreſſus, ſemperque in anteriora procedens niveam praeuntem columbam ſubſequebatur. Ita per varios ſylvae anfractus illuc tandem perventum eſt, ubi nunc templum a Kynluſch poſtea conſtitutum videmus. Erat forte tum in virenti prato arbor ſita, ad

quam volavit columba, et illic fubfidit. Interea dum miraretur Rex praepetis volatum locique amoenitatem, vidit greges pafcentes et cum his opiliones duos, ad quos digrediens exceptus eft in morem paftoricum humaniffime, et eorum ufus eft hofpitio ea nocte. Poft coenam, quum fatigatus effet Rex optimus labore aeftuque praecedentis diei, aliquandiu victus fopore obdormivit. Non fecus quam ufu venire videmus, poft multam animi agitationem vigilando conceptam, imagines earum rerum obverfare ante oculos dormiturientibus, vir ille pius per fomnium vifus eft oraculo admoneri: ut eo loci in venerationem pientiffimae Matris et Virginis facellum poneret, cujus adminiculo praefentiffimo tunc fervatus fuiffet. Excitatus Rex a fomno cum faepius animo revolveret acta diei praecedentis, et noctis incurrentia fomnia nequaquam vana fibi videri, gladium educit, ac facellum ex voto Deiparae Virgini in virenti prato defignat. Interea facta eft dies, multique ex Regis familiaribus, cum Moravis quoque nobilibus, qui tota nocte dominum fuum amiffum perquirebant, illo deducti funt. Ubi vifo Rege, gavifi funt non minus, quam hi confuevere qui parentum defiderio plurimum poft longas et diuturnas perigrinationes capiuntur. Ex eo loco deductus eft Rex multis comitantibus in arcem de Duffufs, et illic paulo poft cepit cum his quos habuit chariffimos de vifis illius noctis communicare. Itaque placuit poft longos fermones architectos et latomos pene innumeros qui tunc regiis incumbebant ftructuris in diverfis locis ad fe vocare, et novae fundationi a Killufche proficere. Cavit etiam prudenter, ne res impeditiffima ftatim ab initio fruftraretur, per fuam praefentiam excitari altius. Itaque tota illa aeftate Rex ipfe apud arcem a Duffufs agens, huic loco fe architectum praebuit. Dehinc avocantibus Reipublicae gravioribus negotiis, prius quam proficifceretur ad fe venire juffit induftrium virum monachum e coenobio a Melros, quem fuis architectis et furgenti Monafterio praefecit. Fuit is, Anfelmus nomine, et

primus abbas a Kyllusche: qui vivente Rege bonam ejus structurae quam nunc videmus partem regiis impensis magnifice satis excitavit. Duodecimo vero anno ab hujus coenobii fundatione Rex David felicissimo exitu Carleoli animam Christo reddidit, et cum non esset qui caeptis structuris opem ferret, Abbas ipse, quanto potuit conatu inchoata, paulo tamen frugalius, persequutus est. Et quod non licuit per aetatem ac mortem perficere, suo successori domino Andreae viro non minus vigilanti quam pio, (ut infra suo loco est a nobis consignatum) constituendum reliquit.

Ad Lectorem.

In Supputatione Temporum, multa habemus ex Martyrologia in Kynlos, et aliis vetuſtis ſcriptis quando hic vel ille abbas vixerit aut quippiam fecerit: pleraque nos adjecimus intermedia ad calculum Regum Scotorum, et hujuſmodi; ne forte ſit qui aliquando reclamet non cohaerere tempora, liberum fuerit per me unicuique ubi offenderit melius, noſtra expungere, et illa ſubjicere. Vero tenemus numeros hic per notas numerales rubros etiam majuſculos conſignatos: Inprimis, abbatis primi annos, qui ſub initium fundationis a Kynlos, 1141, coepit, deinde periit 1157, cal. Martii.

Ab anno 1157, ad mortem tertii abbatis 1219, eſt intervallum annorum 62, quod in duos abbates, ſecundum videlicet et tertium conjeċtura quadam partimur.

Ab anno 1219, hoc eſt, ab initio Radulphi, quarti abbatis a Kynlos, ad mortem domini Symonis abbatis oċtavi, 1269, eſt intervallum annorum 50, quod in quinque abbates partimur conjeċtura tantum.

Ab anno 1269, hoc eſt, ab initio Richardi, abbatis noni a Kynlos, ad mortem domini Richardi abbatis decimi quarti, 1371, intercedunt anni 102, quos partimur conjeċturis in abbates ſex.

Ab anno 1371, hoc eſt ab initio domini Adami de Teras, ad initium

Flutere, id eſt tempus duorum abbatum, annos 59 colligimus, et partimur conjectura.

Ab initio Flutere abbatis decimi ſeptimi, ad abbatem viceſimum tertium dominum Robertum Reid, patronum meum qui nunc vivit, ſingula rite tenemus.

[HISTORIA ABBATUM MONASTERII DE KYNLOS.]

David Scotorum xci. Rex, vir plane divinus, inter alia pleraque ſuae adminiſtrationis monimenta, oraculo primum per ſomnium admonitus, dein columbae niveae volatu edoctus, in venerationem pientiſſimae Matris et Virginis Mariae, fundamenta ponit Monaſterii a Kynlos, Ciſtercienſis familiae, anno Domini 1141.

Rex hic morte praeventus nihil praeterea contulit Monaſterio quam Baroniam a Kynlos ſtatim ab initio fundationis: facturus certe erat majora ſi ſupervixiſſet.

Quae praeter haec nunc poſſidet Monaſterium acceſſerunt benignitate ſubſequentium Regum et piorum hominum, diverſis tamen temporibus, ut conſignatum eſt a nobis ſuis locis.

[Dominus Anselmus,] Primus Abbas a Kynlos.

Ad hujus Monaſterii adminiſtrationem, fundatoris Regis ſtudio, primum admotus eſt vir pietate inſignis Dominus Anſelmus primus abbas a Kynlos, anno Domini 1141, qui poſt aliquot annos ſuae adminiſtrationis, et muneris rite perfuncti, obiit anno Domini 1157, cal. Martii.

Sunt qui referant hunc Anſelmum fuiſſe ex Hybernia, quam nunc Irlandiam vocant; a quo tamen prodierit Monaſterio hybernico eſt controverſum. Non deſunt qui praedicent e coenobio Fontanis huc pro-

fectum; aliis interim afferentibus e primario illo hybernico coenobio dicto Mellefont. Ego potius crediderim hunc Anselmum navigasse in Gallias eo seculo cum floreret Divus Bernardus, (sic enim narrant qui a majoribus acceperunt,) a quo susceptus sit in monachatum. Deinceps, ubi accepisset Regem David in Scotia moliri aliquot novas religiosorum fundationes, impetrasse ex Divo Bernardo ut cum aliquot Scotis monachis ad Melros mitteretur.

Dominus Andreas, , Abbas a Kynlos Secundus,
Obiit Anno Domini 1189.

Nihil habemus de hoc viro, praeterquam relationes veterum et famam. Quotus fuerit, et quando, ignoramus omnino. Si tamen vera sunt quae de eo narrantur, oportet eum fuisse inter abbates secundum vel tertium: ita nos ab aedificiorum vetustate, et aliis plerisque conjecturis, arbitramur. Putatur vixisse in officio annos 32.

Is primum extincto Abbate Anselmo manum admovit, ut ea perficeret, quae Rex David moriens inabsoluta imperfectaque reliquerat, scilicet totam faciem, cum bona parte navis, augustissimi templi a Kynlos. Hujus etiam opera, a fundamentis ipsis excitatum est amplissimum refectorium, quod et nunc in claustro visitur.

Hujus optimi viri ossa sepulta jacent inter sedilia claustri, sub lapide praelongo et minime signato, proxime ad sedem ejus religiosi qui ex officio hebdomadario post coenam ante completorium aestivo tempore sanctam lectionem concinendo perlegit.

Cum nequiret dominus Andreas, mortuo Rege David, par esse tantae fundationi a Kynlos, non destitit Malcolmum Regem ad id operis solici-

tare; verum per inteftinas feditiones non licuit Malcolmo multa facere. Extincto autem Malcolmo, fucceffit Gulielmus Rex vir pius, qui domino Andreae et furgenti Monafterio a Kynlos Baroniam a Strathily dono dedit. Hic Dominus Andreas fornicem fummae arae pofuit, et eam partem columnarum clauftri quae ab angulo veftiarii ufque ad fepulchrum ejus nunc etiam vifitur.

Dominus Rainerius , Abbas a Kynlos Tertius,
Obiit Anno Domini 1219.

Quid ifte fecerit, nondum reperire potuimus. Sub hoc tamen viro deducta eft colonia a Culrofs. Anno Domini 1217, hoc eft a fundatione Monafterii a Kynlos anno 136, [76] facta eft conventus S. Servani electio; et profecti funt aliquot Monachi a Kynlos, veluti in coloniam quandam, ad fundationem Monafterii a Culrofs, die facra Matthaeo Apoftolo. Monachorum nomina funt . . . .

. . . .

Hujus enim abbatis opera (nifi omnino fallor) quicquid reliqui eft clauftri, poft domini Andreae abbatis initium peractum eft, quanquam pars ea quae vergit ad capitulum videatur longe pofterior; non multum refert; fieri etenim poteft, ut cum arfit Monafterium columnae aliquot fint confractae, in quarum locum accefferunt quas nunc videmus per infequentes abbates.

Dominus Radulphus , Abbas a Kynlos Quartus,
Obiit 8 Cal. Novembris Anno Domini 1233.

Is accepit terras a Burgyne, donante Alexandro Scotorum Rege xciv. filio Gulielmi Regis, anno Domini 1221.

Sub initium hujus Radulphi, hoc eſt, anno Domini 1219, fuit electio Monaſterii a Deir 4 cal. Feb.; et eodem die profecti ſunt aliquot Monachi ex Kynlos in Deir tanquam in novam coloniam. Monachorum nomina ſunt, Hugo, Ardorus, et Joannes; qui, continua ſucceſſione, altero decedente, ſubrogati ſunt in ejuſdem loci abbates. Haec facta ſunt ſub abbate a Kynlos quarto, Domino Radulpho, anno primo ipſius adminiſtrationis (ſic opinatur in ſuo catalogo dominus Robertus Stephanus, nunc Prior a Deir,) apud monaſterium a Kynlos. His tribus in Deir abbatibus ſucceſſit quartus Valerantius nomine, vir (ut tum ferebat aetas) bene eruditus, et Gallus natione. Valerantio ſucceſſit Richardus, qui poſtea nonus abbas a Kynlos fuit.

Dominus Richardus , Abbas a Kynlos Quintus,
Obiit Id. Octobris Anno Domini 1241.

Dominus Henricus , Abbas a Kynlos Sextus,
Obiit 4 Non. Novembris Anno Domini 1251.

Sub initium hujus abbatis, quidam vir magnificus cui nomen fuit Roberto Auguſtini, dedit anno Domini 1244, Monaſterio a Kynlos terras

ab Inveralien, proxime ad defluxum Speae amnis, quas nunc occupat Jacobus Granth, confuetudine magis tyrannica majorum fuorum quam jure aliquo.

Dominus Thomas , Abbas a Kynlos Septimus,
Obiit 3 Non. Februarii, Anno Domini 1258.

Anno vero Domini 1255, Robertus Epifcopus Roffenfis contulit Monafterio a Kynlos Ecclefiam nomine Awacht in Roffia.

Dominus Symon , Abbas de Kynlos Octavus,
Obiit 12 Cal. Maii, Anno Domini 1269.

Fuit is vita et moribus ornatiffimus, et ad religionem appofite factus. Non defunt qui praedicent fummam hujus hominis eruditionem.

Sub initium iftius Abbatis arfit Monafterium a Kynlos anno Domini 1258. Hujufce rei caufae ignorantur, nifi famam a majoribus in pofteritatem tranflatam recipimus, quae docet id contigiffe per monedulam dum fuum conftitueret nidum et in eum conjeciffet ardentem feftucam.

Et ad inftaurationem loci, Muriel filia Petri de Polloch et uxor Walteri Murdach ad opus fabricae ecclefiae a Kynlos centum folidos Scoticos fuper Dundurcus contulit, teftibus domino Andrea epifcopo Moravienfi, Frefekino decano, Hugone de Dufglas, Ranulfo clerico domini epifcopi, Magiftro Henrico phyfico, Roberto vicario de Duffus, Magiftro Eduardo, Nicolao cappellano de Rathoys, Roberto cappellano de Brethuly.

Dominus Richardus , Abbas a Kynlos Nonus,
Obiit 16 Cal. Augusti Anno Domini 1289.

Hic primum monachus fuit apud Deir, et ibidem abbas quintus; deinde selectus est ut praeesset Monasterio a Kynlos. Huc venit, et complusculos annos pie vixit, homo plane religiosus.

Dominus , Abbas a Kynlos Decimus,
Obiit Anno Domini 1303.

Sub finem hujus abbatis decem annos totos Eduardus Anglorum Rex Scotos multis incommodis afflixit. Regnum ad Fornam fluvium, ubi Rossiae vadum est, vi tandem occupat. Abbas igitur eo tempore secutus Anglorum judicium varias extruxit domos ad formam Anglicanam; primum in Monasterio aegrotantium aedes, ustrinam, brasinam, et conficiendae cerevisiae domum; denique coquinam, quam nuper demolitus est Thomas Crystall abbas, meliorem illius loco subjiciens. Aedificavit etiam in morem Anglorum domum illam majorem piscationum, quae est nostro quoque tempore in Monasterii prospectu nomine *Fysche hows.* Sed videri potest absurdum quod illic abbas aedificaverit domum, ubi nullas tum temporis, hoc est ante Robertum Bruis regem, habuerit piscationes: nisi dixerimus id factum Anglorum impulsu, qui ea aetate omnia occupabant, et suo quodam jure etiam piscabantur.

Quas nuper demolitus est Robertus Reid Abbas, meliores illarum loco subjiciens, sc. ustrinam, rotundam brasinam, cum duobus solariis, unam pro ordeo, et alteram pro frumento, anno Domini 153 .

Proditum est memoriae eo tempore per singulos annos in hoc Monas-

terio Anglos inſumpſiſſe celdras Braſii 60, ſupputante laico hujus loci monacho. Mihi non fit veriſimile tantum potuiſſe hunc locum praeſtare, niſi dixerimus ex aliis locis huc invecta pleraque, non ſolum ad potum ſed ad cibum quoque.

DOMINUS THOMAS , ABBAS A KYNLOS UNDECIMUS,
Obiit Anno Domini 1321.

Sub initium hujus abbatis, Rex Robertus Bruis ſemper invictiſſimus contulit Monaſterio a Kynlos piſcationes a Fynderne omnes, inchoando a Dunduff uſque ad mare. Dedit etiam Eccleſiam ab Ellone, anno regni ſui quarto, hoc eſt 1310, ſub Epiſcopo Aberdonenſi Henrico Chiene.

DOMINUS , ABBAS A KYNLOS DUODECIMUS,
Obiit Anno Domini .

DOMINUS ADAM , ABBAS A KYNLOS XIII.,
Obiit Anno Domini .

Proditum eſt memoriae hunc fuiſſe ex clauſtro a Deir ſelectum, ut praeeſſet Monaſterio a Kynlos: quamvis non probe ſciatur quotus fuerit. Nos tamen conjectura quadam in hunc locum rejecimus, quoad melius ſuccedat.

DOMINUS RICHARDUS , ABBAS A KYNLOS XIV.,
Obiit Anno Domini 1371.

Pene ſub initium hujus Abbatis, Dominus Gulielmus Comes Sutherlandiae contulit Monaſterio de Kynlos Hoſpitale S. Joannis Baptiſtae de

Hebniſden, cum omnibus ſuis quas vocant pertinentiis; apud Elgyn xxi die menſis Maii anno Domini 1362, ſub Alexandro Epiſcopo Moravienſi. Hic locus in Sutherlandia occupatur ante compluſculos annos tyrannice magno cum Monaſterii a Kynlos damno. Spes eſt, ut Robertus Reid Abbas omnia reſtituat, non ſolum authoritate qua plurimum poteſt apud Regem Scotorum Jacobum ejus nominis Quintum, ſed etiam prudentia et aequitate maxima qua inſignitur. Sub hoc Abbate Richardo vixerunt monachi aliquot percelebres; Adam de Teras, poſtea abbas et ſucceſſor, David Forreſs, Walterus de Spine, et dominus Patricius Prior, qui imperante Richardo abbate, profectus eſt ad Capitulum Generale Ciſtertii, et Romam bis in contentione ejus terrae quam vulgo Tapetum monachi dicunt.

Dominus Adam de Teras, Abbas a Kynlos XV.
Obiit prid. Non. Junii A.D. 1401.

Is curavit ſolarium S. Crucis et preſbiterium (quod vocant); puto etiam a ſimilitudine preſbiterii poſuiſſe veterem chorum quem nuper Thomas Abbas demolitus eſt, ſubjiciens, illius loco, novum et perpulchrum. Fama eſt imo certiſſimum hunc Adamum, oſcitantia neſcio qua, perdidiſſe bonam partem pagi de Teras, quam nunc habet Moraviae Comes. Hujus Adami oſſa jacent ſub lapide ſignato ante preſbiterium. Adami etiam opera exſtructa eſt aula abbatis quae nunc viſitur. Invexit et pontificalia, ſed tamen ſub Pontifice ſciſmatico Benedicto XIII. anno pontificatus illius primo i. e. A.D. 1391, data Avenione 9 Kal. Octobris. Eo tempore vixit dominus Gulielmus de Spine, monachus nequaquam contemnendus. Referunt hunc Adamum parum pudice tranſegiſſe vitam ut qui ex concubinatu proles aliquot ſuſtulerit.

Dominus Gulielmus Blair, Abbas a Kynlos XVI.
Obiit 15 Kal. Novemb. A.D. 1445.

Vixit hic vir in Kynlos ab anno 1401 ad annum 1430 vel circiter. Poftea in Cuprum Angufiae eft tranfpofitus ut illi praeeffet loco, ubi moriens ante fummam aram fui Monafterii fepultus eft. Fuit is decretorum doctor et monachus apud Cuprum, priufquam Abbas a Kynlos crearetur; utrumque rexit monafterium et inftauravit annos 41. Hic Abbas A.D. 1419, fub annum fecundum Martini Pontificis fummi, dominum Joannem Abbatem a Culros propter concubinatum in ordinem redegit. Tunc temporis in eo praefuit negotio dominus Joannes Fogo, vir theologus, primum monachus, dein Abbas a Melros; ea contigebant imperante Jacobo Scotorum rege ejus nominis primo. Idem Abbas fub Epifcopo Moraviae Henrico litem movit magiftro Columbae Dumbar de annuo cenfu folidorum Scotorum 100 a Dundurcus, et vicit, praefente Eugenio Priore a Plufcardy, anno Domini 1417 die 20 Octobris. Hoc tempore Abbas Pontiniacenfis Gallus devenit in Scotiam, a concilio Ciftertienfium patrum tranfmiffus, ut tum forte collapfam religionem inftauraret. Sub hoc Gulielmo Abbate creati funt Monachi dominus Joannes Hunter, dominus Gul. Spine, qui duas phialas argenteas S$^{ti.}$ Andreae facello contulit, et dominus Joannes Tellen qui primum in electione Abbatis Jacobi Guthery fuffragium tulit.

Dominus Joannes Flutere, Abbas a Kynlos XVII.
Obiit Non. Maii Anno Domini 1460.

Is argenteum pedum, quo etiam nunc Abbates utuntur ad Miffarum folemnia, magno aere coemit. Vixit in officio 10 annos. Anno vero

1440 ob parum pudicam vitam de gradu ſuo dejectus ſub Abbate Joanne Elem, 20 annos totos private poſtea vixit. Referunt majores, cum fama eſſet hunc Abbatem plurimum collegiſſe pecuniae, nocte quadam vi raptum de domo ſua in porta Monaſterii, ubi nuper arſit ſtabulum Abbatis, a quodam de Duffus, qui, fruſtratus opinione ſua, Abbatem ſtatim illaeſum in Monaſterium unde eduxerat remiſit; ea de re, ut vulgo creditur, male ceſſit illi domui a Duffus perpetuo, veluti qui ſacroſanctum Beatae Matris a Kynlos Numen in ſuo Abbate ad ultionem irritaverit; quare abiit in proverbium, futurum ut porta Monaſterii a Kynlos dejiciat Duffus. Sub hoc Abbate dominus Arthurus hujus loci monachus electus eſt in Abbatem de Dier, [et] illuc profectus monaſterium decem annos rexit; deinde 1100 marcas Scoticas ſuo monaſterio a Dier moriens relinquit. Abbas Flutere recepit in monachum dominum Joannem Culros, dominum Jacobum piſcationum cuſtodem, et dominum Gulielmum Bouſton. Hujus etiam tempore dominus Joannes Ranaldſon, Melroſſenſis monachus, in Kynlos tranſpoſitus eſt. In hujus Abbatis magiſtratu dejecti ſunt Monachi Albi a Pluſcardy, et Nigri intromiſſi. Ex Albis, duo excepti ſunt in Kynlos, viz. dominus Joannes Henry, et dominus Joannes Bynes. Sed hic Bynes cum turpiter viveret in Kynlos, poſtea ab Joanne Ellem Abbate tranſpoſitus eſt in Deir, ubi et plenus annis diem clauſit extremum.

Dominus Joannes Ellem, Abbas a Kynlos XVIII. Obiit 4 Id. Feb. Anno Domini 1467.

Is tabulam majoris arae incomparabilem, candelabra duo argentea ad majus altare, tertium ex aurichalco, ſuper quo legitur Chriſti Evangelium, aliquot etiam dalmaticas et caſulas, in ſuum Monaſterium deportavit; excitavit praeterea portam clauſtri cum fornice proxime ad Monachorum culinam, parabat lapides et turrem campanarum et contignationem, ſed

praeventus morte inchoatum opus ſucceſſori conſummandum reliquit. Sub hoc Abbate vixit laicus quidam monachus, cui nomen fuit Hugoni Bell. Hujus viri opera invecta eſt imago ſculptilis S. Michaelis quae etiam nunc in eodem viſitur ſacello. Tulit et duas cappas ceruleas de byſſo: atque vitrum feneſtri majoris in facie templi a Kynlos. Sub hoc Abbate raſi ſunt dominus Joannes Le, dominus Joannes Baxter, ſuo tempore cantor chori, dominus Alex[r] Cumming, qui pingi curavit ſacellum Magdalenes, (obiit ſub Thoma Abbate 1517, die 18 Decembris;) et dominus Gulielmus Merchand, cantor chori, qui phiala argentea et duabus caſulis, una byſſinia palmata, altera porracea, ſacellum divi Laurentii adornavit, (obiit 1520, penultima Martii ſub Thoma Abbate). Sub Ellem etiam receptus dominus Gulielmus Culros, poſtea Abbas profeſſus, denuo ſub Jacobo Guthery, cum per mortem Joannis Ellem, tantum in manu ſuperioris, Benedicti regulam cuſtodire voviſſet. Sub hoc Abbate vixit dominus Joannes Marr, vir (uti fertur) magni roboris, et Strathilii cuſtos.

Dominus Jacobus Guthery, Abbas a Kynlos XIX.
Homo bene doctus in re Theologica. Obiit 17.
Kal. Aprilis Anno Domini 1482.

Is quondam fuit cellarius Cupri. Sepultus eſt in viculo a Forfayr. Erexit hic ſtabulum equorum, ubi primum arſerat domus abbatis: quod et nuper arſit. Hic in ſua viſitatione a Culros coegit illius loci Abbatem dominum Richardum Marſchell ob vitae turpitudinem abire magiſtratu. Ad hujus Abbatis electionem praefuit Abbas a Cupro dominus David Bane, vir doctus et viſitator tunc ſui ordinis per univerſam Scotiae provinciam In Monaſterio autem a Kynlos tunc primus fuit inter ſeniores patres dominus Joannes Tellen, qui in ſeligendo Abbate Jacobo Guthery, prima vota fecit; ea propter dictus poſtea Prior, cum tamen revera non eſſet ex

officio Prior. Hic Joannes Tellen emit casulam viretis byssi quae nostro tempore adhuc visitur. Emit et duas phialas argenteas, calicem unum argenteum, auroque incrustatum, ad sacellum S. Petri, et alterum St. Crucis, cum casula ; tulit et S. Petri tabellam minime contemnendam. Habuit hic fratres germanos Joannem Tellen virum laicum, et magistrum David Tellen sacerdotem, quorum ossa in claustro jacent inter sedilia sub lapide signato. Fama est duorum fratrum suppetiis tanta egisse dominum Joannem Tellen monachum atque excitasse pontem ante portam a Kynlos, quem nuper demolitus est, Thomas Abbas illius loci subjiciens praestantiorem et lapidem. Sed jam ad Abbatem Jacobum Guthery revertor. Fuit is theologiae Baccalaureus non spernendus. Sub initium suae administrationis, ubi offendisset complures lapides quadratos opera sui praedecessoris, curavit ea absolvere quae inchoata tantum videbantur. Ac primum extruxit turrem campanarum cui supposuit contignationem pyramidis in morem ut spectabilem ita minime probandam, si propius rem totam cognoscas, cum turris fundamenta sint quatuor duntaxat columnae ; nequaquam probari debet tantam esse superinjectam molem tam debili basi. Sed forte mirum videri non debet hoc facinus in caeco homine et qui nihil novit architecturae. Ita egit in calefactorio constituendo, relinquens veterem designationem, quae a tergo domus adhuc conspicitur, et augustas aedes ponens. Non alius fuit in excitanda domo ubi nunc operantur fabri lignarii aut hujusmodi. In structuris illis cum deessent huic homini pecuniae, distracta sunt organa quae nunc in Forres visuntur et malluvium cum gutturnio argenteio Joannis Elem quae nunc habentur in Dumfermile ; vendidisset et tabulam insignem majoris arae, nisi obstitissent cognomento Ellem, vicarius a Spyne, et vicarius alter in Elgyn. Post aliquot vero annos suae administrationis selegit succentorem Moraviae Gulielmum Galbreth in successorem, sed (ut audio) symoniace. Nam, simulato senio, corrasit ex Galbreth

ingentem pecuniam, ut ſic fieret abbas a Cupro, unde primum in Kynlos venerat. Sed eum fefellit conatus, rem ita temperantibus ſuperis, nec Kynlos potuit retinere, nec Cuprum capere. Verum infeliciter perit, dolore confectus, apud Forfayr.

Sub hoc Jacobo Guthery facti ſunt monachi dominus Robertus Donaldſon patruelis domini Joannis Schanwel olim abbatis a Cupro ; hic Robertus inſtauravit ſacellum S. Thomae martyris; obiit 1510, ſub Thoma abbate. Cum Donaldſon raſus eſt dominus Joannes Guthery, qui longe ante ſuum collegam fatis conceſſit.

Item, dominus Patricius Wilſon, vir (ut audio) probus, novitiorum formator, qui etiam praefuit domino Thomae Cryſtallo poſtea abbati. Obiit dominus Patricius, poſt varias divexationes, ſub Thoma abbate, 1525 die 6 Auguſti.

Item, dominus David Eliot, qui pleraque volumina ritualia, ſtudioſis neceſſaria vel coemit, vel ſua manu deſcripſit. Emit hic ſacello S. Joannis eam Evangeliſtae imaginem quam nunc videmus, et caſulam ex rubra byſſo palmatam. Obiit 1526 die 5 Decembris, ſub Thoma abbate.

Item, dominus Gulielmus Butter, qui per indignationem homicidium patravit verberando puerum in clauſtro ſui Monaſterii, ſub abbate Gulielmo Culros. Quare factus irregularis, profectus eſt Romam, cum altero monacho, domino Henrico Leythonow, 1500, ubi abſolutus eſt, ac exemplum abſolutionis ſuo abbati tranſmiſit ; ipſe Gulielmus vero cum Henrico collega nunquam rediit.

Item, dominus Joannes Kelle, receptus tantum, poſtea profeſſus ſub Galbreth. Hic triduo quam moreretur in Templo Euchariſtiam ſumens, patres rogavit ut funus ſuum in diem tertium ducerent, et ita evenit; 1522 die 20 Januarii periit. Emit is tabellam in ſacello S. Andreae, et caſulam palmatam ex rubra byſſo.

Dominus Gulielmus Galbreth, Abbas a Kynlos XX. Obiit 10. Cal. Octobris, Anno Domini 1491.

Sepultus eſt apud Kynlos, in ſacello S. Petri. Fuerat hic ſuccentor ecclesiae Moravienſis, antequam, Jacobi Guthery praedeceſſoris opera, in abbatem deligeretur, et in jure Pontificio eruditus. Is primum tranſmiſit Romam pro hujus loci a Kynlos diplomatibus, cum antea abbates eligerentur canonice per monachorum ſuffragia et patris abbatis a Melros electionem. Et tamen perhibent fuiſſe probum hominem ſtatim ſub initium ſuae promotionis, ut qui annum novitiatus abſolverit apud monachos prius quam abbas vocaretur. Hoc unum duntaxat minime eſt probandum quod ſymoniace tantam emit dignitatem, vendente praedeceſſore ſuo Jacobo Guthery.

Cum ſemel profectus eſſet Galbreth ad eccleſiam Awacht in Roſſiam, et reverteretur paucis concomitantibus, a Barone de Kyllrauuyk, Hugone cognomento Roſs, ejus qui nunc vivit avo, interceptus eſt. Id cum reſciſſet dominus Jacobus de Dumbar eques auratus, vicecomes Moraviae, et ballivus a Kynlos, collectis aliquot armatis viris militibus, ad Galbreth abbatem liberandum eſt profectus. Verum Hugo equitis furorem perſentiens, priuſquam armis concurreret abbatem miſſum fecit, et ita ea indignatio abceſſit ſine ſanguine.

Fuit Galbreth abbas vir paulo ſeverior, ut qui in furorem et quandam inſaniae ſpeciem per atram bilem frequentius incitaretur.

Sub hoc abbate ſuſceptus eſt in monachatum, dominus Joannes Richardi, qui obiit 1526 die 25 Januarii, dominus Thomas Cryſtall, poſtea abbas, dominus David Spens, nunc in Kynlos prior, et dominus Joannes Compland, qui obiit 1518 ultima Februarii.

Hujus abbatis eſt ſiphus ille cum circulo argenteo, qui adhuc in menſa et aula abbatum a Kynlos circumfertur.

Dominus Gulielmus Culross, Abbas a Kynlos XXI.
Obiit 5 Cal. Januarii, Anno Domini 1504.

Sepultus eſt in ſacello S. Thomae; et, quemadmodum moriens juſſerat, (ita narrari audivimus non ſemel ab iis qui interfuerunt), domino Joanni Hunter monacho olim ſuo, viro non ſine opinione ſanctimoniae religioſiſſimo, conjunctus eſt. Hic abbas mole gravatus corporea, poſt pauculos ſuae adminiſtrationis annos, dominum Thomam Cryſtall in ſucceſſorem, etiam vivens, monaſterio ſuo praefecit. Toto ſuo magiſtratu, abbas Culroſs nihil unquam magni fecit, et, ut non auxit hujus loci bona, ita nec imminuit. Conſueverat manibus propriis multa facere: plurimum ſcribebat et decenter rituum libros hujus loci; nonnunquam et in hortis, in revellendis arboribus, inſerendis, et aliis id genus, ad ſudores uſque laborabat. Vir ſatis pius, niſi carnis voluptatibus et veneri ſuccubuiſſet. Hujus abbatis tempore, magiſter Jacobus Bunche abbas Balmerenothenſis, vir theologus, floruit. Sub reſignationem abbatis Gulielmi, ſuſcepti ſunt in monachatum dominus Andreas Weddell, et dominus Joannes Childe, qui etiam nunc vivunt, viri ſenes et probi.

Dominus Thomas Crystallus, Abbas a Kynlos XXII.

Primum adoleſcens anno ſuae aetatis decimo octavo, a domino abbate Gulielmo Galbreth factus eſt Ciſtercienſis inſtituti candidatus, anno Domini 1487, die nimirum Epiphaniae.

Revoluto anno, eadem etiam die, eſt profeſſus. Sacerdos factus eſt poſtea, ſub praeſule Roſſenſe, in novitiatu domini Davidis Spens, nunc prioris. Anno vero Domini 1499, Id. Januarii, a domino Gulielmo Culroſs

declaratus eſt abbas Monaſterii a Kynlos, ſub Alexandro ſummo pontifice ejus nominis ſexto.

Ab eo tempore (ut latius ſcriptum eſt a nobis in ipſius vita) in conſtituendo monaſterio, in adverſariorum contentione, in inſtaurandis vetuſtate rimoſis aedificiis, in ponendis et excitandis novis aedibus, in emendis, cum ad uſum ſuae familiae tum ſacrificorum, vaſis argenteis et ſacris veſtibus, in cogendis aliquot collapſis monachis in ordinem, et id genus aliis pene infinitis, totus fuit.

Ac cum videret ab aetate ſe in communem mortem properare, ut ſuis in longam aetatem conſuleret laboribus, anno 60 poſtquam natus erat, virum omnibus modis celebratiſſimum, et Eccleſiae Moravienſis ſub-decanum M. Robertum Reid, nunc Mæcaenatem meum, in futurum abbatem delegit. Poſt ſucceſſoris electionem, annos plus minus ſeptem vixit.

Ab anno 1528 ad annum 1539 et amplius si faveant superi.

In ſumma, ab eo anno quo primum editus eſt in lucem dominus Thomas, ad extremum vitae diem, etiam ipſius confeſſione, annos 67 abſolvit.

Tertio autem Cal. Januarii delatus ad Monaſterium a Kynlos, ſub noctem in ſepulchro a ſe conſtituto proxime ad ſummam aram ſepultus eſt.

Obiit Strathily ea nocte, quae ſequitur 4 Cal. Januarii, hora fere undecima, anno Domini 1535.

Hujus abbatis tempore, dominus Joannes Gordonius, comitis Alexandri filius natu major, quorundam nebulonum impulſu, anno Domini 1515, die 27 menſis Decembris, irrumpebat ſub veſperam in adyta Monaſterii a Kynlos, ac ſcrinium cujuſdam honeſtae matronae dominae Margaretae Mouat, in quo aſſervabantur aliquot ſcripturae cum nonnullis pecuniis, confregit. Suppilatis quoque ſcriniis, in Gallias profectus eſt. Sed Numine ob ſcelus patratum agitatus, non potuit apud Gallos diutius vivere,

Scotiam ſubinde cogitans. Ubi rediiſſet, nequivit alicubi conquieſcere niſi in Kynlos: quo in loco gravatus morbo vitam morte commutavit duobus annis poſt ſcelus admiſſum, eodem menſe, die vero quinto; exemplum ſacrilegis praebens, quae poena eos maneat. Quotquot ſunt eum comitati in effrigenda eccleſia a Kynlos, paulo poſt mortui ſunt omnes turpiter, uno excepto Jacobo Dumbar a Tarbale, quem poenituit facti, et veniam petendo obtinuit.

Sub hoc abbate ſuſcepti ſunt in monachatum viri qui ſequuntur:—

Primum, dominus Patricius Fothiringame, qui obiit noſtro tempore 1532, menſe Auguſti mane, in divi Bernardi feſto. Interfuit funeri Robertus abbas.

Dominus David Murray; qui e Scotia profectus, adhuc vivere dicitur.

Dominus Jacobus Pont, aliquando ſuperior, nunc confeſſor, vir probus; de quo in vita Thomae abbatis plura ſcribimus.

Dominus Valterus Hethone, cantor chori; de hoc viro plura in vita Thomae abbatis.

Dominus Robertus Comynus, dudum guardianus, nunc granorum cuſtos.

Dominus Joannes Perſon, nunc inſtitutor novitiorum Belloci, ſub Roberto abbate Kynlocenſi ſuo, et Belloci priore.

Dominus Joannes Smyth, nuper ſuperior, jam monachorum confeſſor, ſimul et burſarius.

Dominus Servanus Browne, nunc piſcationum cuſtos.

Dominus Gulielmus Browne, nunc ſacriſta.

Recepit et adoleſcentulum alterum bene litteratum Jacobum Dekiſon, una cum domino Gulielmo Browne. Sed cum puer non poſſet monachatus labores perferre, volens in novitiatu demiſſus eſt, qui eo anno apud patrem ſuum vitam morte commutavit.

Dominus Patricius Toud, laicus monachus, qui obiit A.D. 1537, die decimo feptimo Maii, fub Roberto Abbate.

Dominus Thomas Mafone, qui nuper poft longam aegritudinem die Jovis decimo quarto Januarii, oleo infirmorum et fancto pomeridiana hora ferme tertia inunctus eft. Ac die decimo octavo, hora pene quinta mane ejufdem menfis migravit ad Dominum. Egit annos plus minus triginta quatuor. Requiefcat in pace. Amen. Menfe Januarii 1535 calculo romano. Fuit vir fatis ftudiofus.

Dominus Richardus Sand, nunc oeconomus conventus.

Dominus Jacobus Portar. Is fuit ante monachatum facerdos.

Dominus Thomas Haiftie, nunc in Belloco fuperior, fub abbate fuo Roberto Reid.

Dominus Gulielmus Forfyth, nunc comes abbatis fui Roberti Reid.

Dominus Gulielmus Lyell, jucundus homo.

Dominus Adamus Riddall, nunc chori fuccentor.

Dominus Archibaldus Braidwod, nunc guardianus, feu cellerarius potius, quondam Domini Thomae abbatis comes primarius.

Dominus David Spens jam fub Roberto abbate prior, vir adultae aetatis, 3 cal. Aprilis oleo infirmorum et fancto, hora octava mane inunctus eft, ac in craftinum, hora pene feptima, 1538, migravit ad Dominum. Egit annos plus minus feptuaginta quatuor, de quorum numero quinquaginta novem in monachatu complevit. Requiefcat in pace. Fuit vir certe pius et humanus.

Item 1539, Dominus Joannes Perfon, vicefimo fexto Decembris, poft longam et variam aegrotationem, migravit ad Dominum.

Dominus Robertus Reid, Abbas a Kynlos XXIII.

De hoc viro qui vivit, et cum eo agimus familiariter, tantum configna-

bimus paucula quae contexendae hiſtoriae aliquando inſervire poſſint. Primum nobili ſimul et honeſto loco natus in Akynheide, utroſque claros habuit parentes; Joannem Reid patrem, qui cum Jacobo ejus nominis quarto Scotorum Rege apud Floddum, viz., in Northumbria occubuit; Beſſetam Schanwelle matrem germanam, viz., abbatis a Cupro domini Joannis Schanwellii et Magiſtri Roberti Schanwellii nunc etiam vicarii a Kirkaldii. Educatus eſt apud avunculum magiſtrum Robertum, Archiepiſcopi Divi Andreae officialem, in ipſa urbe Divi Andreae, ubi artium liberalium et magiſter in collegio Divi Salvatoris ſub collegii praepoſito M. Hugone Spens theologo clariſſimo, creatus eſt. Deinceps cum eſſet moribus ſpectatiſſimus electus eſt in ſucceſſorem honeſti viri ſubdecani Moraviae domini Gulielmi Wincheſter: poſt paululum vero temporis per mortem domini ſubdecani, ita egit in eo munere ut duobus praeſulibus Moraviae, hoc eſt magiſtro Jacobo Halburn, et domino Roberto Schawe fuerit longe gratiſſimus, et ſub his egit officialem (quam vocant non inepte). Habebat dominus Robertus Schawe in animo hunc diligere in ſucceſſorem ſuum niſi mors immatura illius conatum abrupiſſet. Interea tamen multis nominibus ſatagebat rerum ſuarum dominus Thomas Chryſtall ut in conſtituto vel potius reſtituto per ſe monaſterio non oſcitantem relinqueret ſucceſſorem. Obtinuit itaque quamvis aegre ut M. Robertus Reid, quo de nunc agimus, hujus loci provinciam in ſe reciperet; id quod factum eſt ſub anno domini 1526. Anno vero domini 1527, profectus eſt Robertus Reid Romam, pro diplomatibus monaſterii a Kynlos, in pontificatu Clementis ſeptimi, paulo poſt eam cladem quam Borbonius Dux urbi intulit. Signatis tandem diplomatibus ſub initium anni 1528 urbem relinquit, Scotiam identidem cogitans. Tunc temporis nos, exacto pene triennio, Pariſiis magiſterium (quam dicunt) liberalium artium acti eramus, atque oblata conditione, cum eſſet in animo horum

mores agnoſcere, addidi me Mri. Roberti Reid comitatui, conciliatore viz., viro ſcoto Roberto Richardino, qui exegeſin in Divi Auguſtini regulam conſcripſit. His itaque auſpiciis in Scotiam veni; ſed de nobis paulo inferius. Nunc ad M. Robertum Reid properandum eſt. Solvens Lutetia patronus jam noſter paulo poſt paſcha Dieppam venit, ubi, tranſmiſſo ad Reyam mari, Londinum profectus eſt, ac deinceps in Scotiam et in Kynlos. Sub autumnum, compoſitis cum precedeſſore ſuis rebus, ex Kynlos Edinburgum rediit, et illic apud minores fratres domini Gavini Dumbar Aberdoniarum praeſulis miniſterio in abbatem inunctus eſt. Poſt, rediens ad monaſterium, ex more ſuo, conventu eſt exceptus, et in capitulum admiſſus, ut fit, omnium patrum erga ſe obedientiam ſuſcepit. Deinde litem, majorum oſcitantia adverſus Forenſes pene extinctam, de quadam poſſeſſione a Burgyne excitavit, ac etiam vicit, cum ipſis Forenſibus; in qua obtinuit, recto judicio, duas ſuo monaſterio cymbas. Curavit etiam per literas regias pagum ſuum a Finderne in baroniam burgum (ſic vulgo loquuntur) cooptari. Nuper quoque portionem piſcationum unius cymbae quam occupabant Forenſes, annumerata operanti quadam pecunia, redemit. Sub annum Domini 1530 accepit in commendam monaſterium Belloci, in quo multa quotidie digna poſteritate facit. Ibus hoc anno 1537 ſuſcepit juvenes in monachatum quinque, quos adjecit duobus aliis paulo ante a ſe receptis; ac indies parat lapides ad templi ejus loci (quem vocant navem) conſtruendam. Sub annum autem Domini 1533, miſſus eſt ab rege Jacobo ejus nominis quinto una cum Aberdoniarum praeſule domino Gulielmo Stuart, legatus ad Henricum ejus nominis octavum Anglorum Regem, pro pace ineunda inter Scotos et Anglos; quod etiam obtinuit. Rurſus ſolus ad eundem regem miſſus, auſpicaciſſime munus ſuum peregit. Inde ſemel atque iterum ab Henrico rege multis vaſis argenteis donatus, ad

ſuos rediit. Item bis legatus in Gallias ad Franciſcum regem ejus nominis primum, pro ſui regis matrimonio, profectus eſt ſub annum Domini 1535 primo, deinde ſub annum 1536. Nunc et aliquot annos inter Jacobi quinti Scotorum Regis conſiliarios non infimam partem tenet meritiſſime, cum ob juris utriuſque peritiam tum vitae modeſtiam, qua plurimum valet. Habet etiam reſignationem vicariae a Kirkaldy ab avunculo ſuo magiſtro Roberto Schanwelle, qui adhuc vivit. In monaſterio autem a Kynlos parat quotidie multa ad novas viz. ſtructuras, et hoc anno 1537, tres arcus in clauſtri angulis extruxit; nunc manum admovit novo columbari proxime ad monaſterii moletrinum; identidem ad fornices magni cubiculi abbatis cum aulae ſuae inſtauratione. Inſtituit praeterea ſatis copioſam in omni diſciplinarum genere bibliothecam, quam nos alio libello deſignavimus, et ne quid deſit jam aggredietur domum elegantiſſimam quadrato lapide in quo libri aſſervantur. Hujus abbatis reliqua quae quotidie facit vel etiam facturus eſt, ſi vita ſuppetat, obſervabit et in commentarium mittet poſteritas ut puto gratior. Suſcepit hic abbas ſub initio ſui magiſtratus in monachatum dominum Thomam Broun, nunc ſuperiorem; et cum eo alterum cui nomen eſt domino Jacobo Burt, juvenem ad literas aptum ſatis, ſi animum intenderit ſuum: hos duos meae curae traditos, quantum licuit per eorum in religione occupationes, ad bonas literas et univerſam philoſophiam inflammare non deſtiti hos quinque annos totos. Suſcepit et biennium ab hinc optimum juvenem dominum Adamum Eldar, primum artium magiſtrum Pariſiis creatum, et cum eo bonae indolis puerum dominum Joannem Capronium in humanioribus literis bene eruditum. Quantum uterque debeat noſtris muſis et rectis admonitionibus, dicent (ſcio) melius nobis.

Joannes Ferrerius Pedemontanus.

Nunc de nobis paucula dicamus, quemadmodum recepimus nos paulo ante facturos apud gentem ignotam, exemplo Hieronimi et aliorum illustrium scriptorum, qui suas etiam vitas literis consignarunt, non ad ostentationem, sed ut in cognitione historiae posteritati consulerent; ita Æneam fecisse legimus apud Virgilium, cum de se in hunc modum loquitur.

Sum pius Æneas victos qui ex hoste Penates
Classe veho mecum.

Itaque, siquis forte requirat patriam nostram, velim intelligat esse Italiam, ex Augusti Caesaris descriptione, qui usque ad Alpium radices Italiam designavit; sin Italiae partem cupiat agnoscere quispiam, sciat esse Insubriam, quae et Gallia comata olim dicta est. Ac in Insubria eam partem tenemus quam hodie pedemontanam regionem dicunt. Oppidum autem est in Pedemontio quod suo nomine Cherium vocant, amplissimum et hominum frequentia et aedificium structura et divitiarum copia: unde majores nostri originem traxere. Proxime ad oppidum Cherii secundo lapide est aliud oppidum minus quod suo nomine Rippa prope Cherium vocitatur in quo lucem aetheriam primum nascentes vidimus sub annum Domini 1502, calculo romano, in festo Dominicae Annuntiationis. Parentes habuimus ex veteri et nominata satis familia per universam Insubriam non contemnendos. Imprimis Martinum Ferrerium patrem et Catharinam Finellam matrem. Avus meus ex patre fuit Gulielmus Ferrerius, vir consularis et probus, qui annos 103 vixit. Proavus meus ex patre fuit Martinus, avi Gulielmi pater, in re militari strenuus dux et conestaulus (quem vocant) egregius. Abavus autem meus ex patre fuit Thomas Ferrerius, Martini proavi pater, juris utriusque doctor et vir consularis. Sed haec in presentia de genere nostro satis. Primam

illam meam pueritiam exegi Rippae; deinde, Cherium a patre miſſus primum literarum cultum accepi. Illinc tranſmiſſus Taurinum militavi ſub ſtudiorum humaniorum profeſſoribus Mro. Georgio Carraria, Joanne Bremio, et Dominico Macanico viris in re literaria minime contemnendis. Anno autem Domini 1525, hoc eſt noſtrae aetatis anno viceſimo tertio, veni Pariſios primum, ubi pene triennium totum exegi ſub M. Morando, natione Picardo, nunc doctore theologo in Collegio Lexovienſi ſub Joanne Tarlaſio primario; atque tunc oblata mihi occaſione videndae Scotiae cum Mro. Roberto Reid nunc abbate a Kynlos ſub annum 1528 in Britanniam tranſivi; et cum eo in aula Scotiae tres fere annos vixi. Sed cum viderem ſic meorum fieri jacturam ſtudiorum, petii vel ut mihi poteſtatem in Kynlos degendi faceret, vel abeundi potius. Ille, cum nollet me miſſum facere, non gravate permiſit ut in Kynlos vitam tranſigerem. Itaque toto hoc quinquennio vel in inſtituendis monachis, vel in ſtudio meo privato, vel in commentariis aliquot novis edendis fui. Nunc autem hoc anno 1537, quo haec ſcribo, Italiam identidem (ſin nihil impediat) cogito. Imprimis tamen ad poſteritatis memoriam hic conſignabimus praelectiones et proborum authorum enarrationes per nos factas in Kynlos toto hoc quinquennio; deinceps ſubſcribemus libellorum per nos eodem tempore editorum titulos et nomina.

Enarrationes proborum Authorum per nos in Capitulo a Kynlos.

Primo enarravimus Divi Hieronimi ad Paulinum Epiſtolam cujus initium eſt "Frater Ambroſius," idque fecimus imperante domino Thoma Chryſtallo abbate et adminiſtratore a Kynlos; Item, Dialecticam Georgii Trapezontis; Item, Officia, Amicitiam, Senectutem, Paradoxa et Somnium Ciceronis; Item, Praxin arithmetices quam noſtro marte ſcripſi-

mus; Item, Sphaeram Joannis a Sacro Bofco; Item, Decem libros ethicorum Ariftotelis, Argyropilo interprete; Item, Octo politicorum libros et oeconomicorum duos Ariftotelis, Leonardo Aretino interprete; Item, Dialogos duos phyficorum Jacobi Fabri Stapulenfis; Item, Paraphrafin Fabri in octo libros phyficorum Ariftotelis; Item, Paraphrafin Fabri in tres libros Ariftotelis De anima; Item, Introductionem et dialogos Fabri ad metaphyficen Ariftotelis; Item, Paulum Roffeti, hoc eft de laboribus beatiffimi Pauli libros fex heroico confcriptos carmine; Item, Syntaxin Melancthonis; Item, Primum Pfalmum; Item, Quartum librum fententiarum Petri Lombardi.

Enarrata in cubiculo nostro aliquot monachis private.

Primum Syntaxim Melancthonis; Officia Ciceronis; Praecepta elegantiarum Auguftini Senenfis; Libros de duplice copia Erafmi; Dialecticen Georgii Trapezontii; Introductiones feu mavis Tabellas noftras in logicen; Parva logicalia Fabri Stapulenfis, cum noftris commentariis; Tres primos De coelo et mundo libros Ariftotelis ex paraphrafi Fabri; Praedicamenta Ariftotelis; Inftitutiones rhetoricas cum libro de figuris Melancthonis; Libros quatuor Rhetoricorum ad Herennium; Orationem Ciceronis pro Milone; Bucolica Virgilii; fecundum et fextum Æneidos Virgilii librum; Fabii Quintiliani de Inftitutione oratoris; Andriam Terentii; Rodulphum Agricolam, De inventione dialectica.

Enarravi private domino Joanni Person.

Petri Lombardi quartum Librum Sententiarum; Item, Coeleftem hierarchiam divi Dionifii; Item, Ecclefiafticarum Hierarchicarum ejufdem; Item, De divinis nominibus ejufdem; Item, Myfticam theologiam ejufdem.

Lucubratiunculae et commentarii nostro marte editi in Kynlos.

Primo edidimus Contra receptam opinionem de nomine, pronomine, cognomine et agnomine libellum unum. Item, De vera cometae ſignificatione ad Jacobum quintum Scotorum Regem, lib. 1. Item, De numerorum praxi, lib. 1. Item, De officiis vitae Chriſtianae, lib. 1. Item, De animarum immortalitate, lib. 1. Item, Epigrammatum variorum, lib. 1. Item, Introductionis ad logicem, lib. 1. Item, In enodationem verſiculi Juvenalis, ubi Ciceronem poetam bonum fuiſſe defendimus, lib. 1. Item, Chorographiae Taurinorum, lib. 1. Item, Vitam ſenioris abbatis in Kynlos, hoc eſt domini Thomae Chryſtalli, lib. 1. Item, Sylvae ſeu Obſervationum pro texenda hiſtoria a Kynlos, lib. 1. Item, Auditum viſu praeſtare contra Ariſtotelis placitum, lib. 1. Item, De ſyllabarum quantitate, lib. 1. Item, Commentariorum in parva logicalia Jacobi Fabri Stapulenſis, lib. 1. Item, Annotationes aliquot in aeras, lib. 1. Item, Quod Cicero non viderit Virgilium lib. 1. Item, Orationum encomiaſticarum de ſanctis, lib. 1. Item, Epiſtolarum familiarium ad varios, lib. 8. Item, Bibliothecae ſelectorum librorum quam Robertus Reid abbas a Kynlos nuper inſtituit, lib. 1. Item, Totius orbis quadruplicem figurationem, lib. 4. Item, Deſcriptionis terrae promiſſionis, lib. 1.

Hic liber est typis Impressus Idibus Junii apud Vascosanum Parisiis, 1539.

Hic liber est typis aeneis excussus 1559 cal. Junii calculo Romano apud Vascosanum.

Inchoata nondum absoluta:

Item, Contra parva logicalia, lib. 1. Item, Scholiorum in dialecticen Trapezuntii, lib. 8. Item, Primarum et mediarum ſyllabarum tabellas, lib. 2. Item, Felicitatis Ariſtotelis et paradoxorum ad veram Chriſti

felicitatem, lib. 9. Item, Annotationum in phyficen Ariftotelis, lib. 1. Item, Annotationum in ethicen Ariftotelis, lib. 10. Item, Annotationum in politicam Ariftotelis, lib. 8. Item, Commentariorum in oeconomiam Ariftotelis, lib. 2. Item, Idearum Platonicarum, lib. 1. Item, Annotationum in Officia, Amicitiam, Senectutem, Paradoxa et Somnium Ciceronis, lib. 7. Item, Commentariorium in quatuor libros apodixium Euclidis per Boethium verforum, lib. 4. Item, Commentariorum in epiftolam Divi Hieronimi cujus initium eft "Frater Ambrofius," cum typo locorum illic contentorum, lib. 1. Item, Peregrinationis divi Pauli ex actis Apoftolorum pictura, (lib. 1.) Item, Periclitationes humanae vitae inter virtutes et vitia, lib. 2. Item, De mundi aeternitate adverfus Ariftotelem, lib. 1. Item, Proverbiorum centuriam, lib. 1. Item, Triplicis in primum pfalmum enarrationis, lib. 1. Item, De recta facrarum literarum interpretatione, lib. 1. Item, Commentariorum in Paulum Roffeti, lib. 6. Item, Apologiam adverfus futilia aftrologorum judicia, lib. 1. Item, Annotationum in quatuor libros Magiftri fententiarum, lib. 4.—De his plus fatis.

Nunc redeundum eft nobis ad domini Roberti Reid abbatis a Kynlos egregia facta.

Obiit fub hoc abbate dominus Patricius laicus monachus 1537, die decimo feptimo Maii, de quo fupra in his quae funt nobis de domino Thoma Chryftall confcripta locuti fumus. Anno Domini 1538, die tricefimo Martii, obiit dominus David Spens prior a Kynlos, vir bonus et annis plenus. Vixit hic in religione annos quadraginta feptem, decimum octavum attingens cum creatus eft monachus. Laboravit hic vir cum fenio tum morbo graviffimo et continuo a primo die Novem-

bris 1537 ufque ad ultimum Martii; ac Idibus Martii, in templo a Kynloffe, fe fanctiffimo corpore et fanguine Domini noftri Jefu Chrifti munivit; fimiliter eft oleo infirmorum et fancto, tertio calendas Aprilis delibutus; poftera vero luce migravit ad Dominum.

Hoc anno 1538 extruxit ampliffimam bibliothecam teftudinibus tamen munitam contra ignem, ubi primum fuerat deambulatorium Thomae Chryftall abbatis: ac templum a Kynlos per omnes fuas partes plumbo contegit. Contra dominum a Fynlater nomine Ogylvium lite quam ante annos fexaginta ceperant abbates a Kynlos de quodam agro in baronia Strahily nuper vicit. Cum vicecomite Moraviae nunc abbati res eft de falmonum pifcationibus, et victoriam in re propria et aequa jamjam praefto-latur. Sufcepit in monachatum duos juvenes, anno 1538 unum cui nomen eft domini Davidis Laurok, et alterum cui domini Archimbaldi Bradi 1539, ambos in Maio. Anno 1538, idem dominus Robertus Reid abbas particulam quandam terrarum in Strahily quam occupabat Alexander Ogylvius a Fynlater jam ante multos annos, poft varias juris difceptationes coram dominis parliamenti et Rege, tandem recuperavit. Deinde cum Alexandro Dumbar vicecomite Moraviae et Forenfibus de aquis a Finderne ita egit ut quatuor annos totos fibi et monafterio acquifiverit pifcationes ob errata illorum adverfus fervitutem quam debebant monafterio, ac poftremo illos, ut novis conditionibus feudum pifcationum a fe acciperent, fummo et recto jure coegit. Eodem quoque tempore Gulielmum Urquhart periclitantem in hereditate fua per eundem vicecomitem Moraviae ita juvit, ut fit vicecomes fua opinione fruftratus, et Gulielmus fuo jure, nova quadam per regias literas fazina, in integrum reftitutus. Interea in fuo monafterio locum ipfum optimis ftructuris ita exornavit ut poft fundatores Reges nullus unquam praedeceflorum tanta et talia fecit. Primo colum-bare ampliffimum et fortiffimum in morem pyramidis conftruxit; deinde

aedes totas, ubi ſolet diverſari ipſe abbas, a fundamentis excitavit, adhibitis in inferiori loco ubique fornicibus, magnifica et illuſtri ſtructura. Atque uſtrinum tale erexit quale non facile in Scotia reperias ; et proxime ad uſtrinum ampliſſimum domum poſuit in qua braſſeium paratur ; et ſuperiore loco duo horrea ampla valde, ubi grana ad uſum monaſterii ſervantur. Utque commodius cum lapides tum ligna e remotiſſimis locis ad ſtructuras quas moliebatur importaret, longam navim paravit veluti biremen quae viginti quatuor remis ageretur. Anno 1540 aedificavit navem templi a Belloco magnifice ac imbricibus ex quercu paratis magno ſumptu. Turrim praeterea campanarum quam decuſſerat tonitru eleganter reſtituit. Anno vero 1544 demolitus eſt illic aedes prioris vetuſtas ſimul et rimoſas, in quarum locum erexit ampliſſimam et illuſtrem domum, cum ſex in inferiore loco fornicibus.

Anno 1540, ſub Jacobo ejus nominis quinto Scotorum Rege, declaratus eſt et inunctus epiſcopus Orchadenſis ; ubi quotidie multa parat ad veteres reſtituendas ſtructuras et novas item aedificandas. Dum ego haererem in Galliis, ad ornamentum ſuae domus a Kynlos adduxit e Dieppa virum bonum et tamen peritum plantandi et inſerendi fructiferas arbores, nomine Gulielmum Lubias, ſtatura procerum et pectore candidiſſimum ; erga optima quaeque, quae multa in his hortis et circa locum, adde et univerſam Moraviam effecit utilia valde atque ſpectatu digniſſima ; nihil enim eſt quod poſſis in preclaro et ſtrenuo homine deſiderare amplius niſi careret altero pede, quem ictu bombardae dum prope Maſſiliam ſub ſuo rege Franciſco ejus nominis primo in bello navali adverſus Hiſpanos pugnat ardentiſſime, amiſit : eſt etiam peritus chirurgiae, ut qui multos juverit in obligandis vulneribus toto hoc quinquennio per univerſam Moraviam.

Ego vero, cum multis precibus et literis ejuſdem abbatis revocatus,

tum ut mihi plus otii ſuppeteret in recolligendis meis ſtudiis, ſub annum Domini 1540 in feſto Paſchatis redii in Scotiam; ubi offendi dominum meum declaratum epiſcopum Orchadenſem, a quo ſum acceptus humaniſſime; atque ut ultro mihi reduci gratificaretur, nullo meo impulſu, ſed ſua ſponte, decrevit mihi quotannis quadraginta libras monetae ſcoticae pro meis ſtipendiis, ac ſimul impenſam mihi, uni meo famulo et duobus equis; et ut hoc ipſum eſſet fixum ſine fraude et dolo malo, amborum literas confec mihi in hujuſce rei teſtimonium publicas, quibus appendet ſigillum commune a Kynlos, cum monachorum omnium ſubſcriptionibus ut vocant manualibus. Eodem anno ſum illum euntem ad Orchades comitatus, ut propius ea ſpectarem quae a veteribus de illis inſulis conſignata ſunt literis. In reditu ab Orchadibus traduxit quinque juniores monachos Belloci ad Kynlos, quos mihi melioribus literis tradidit imbuendos, qui fere triennium apud me fuere, non omnino fruſtra; ac multo melius illi promoviſſent, niſi extincto Rege, omnia ſtatim eſſent turbari coepta, ut neque illi juſtam operam navare literis, neque ego, multis curis diſtractus, commode eos inſtituere potuerim; quare eos dimiſi ante tempus ut ad ſuum redirent monaſterium; quorum nomina ſunt quae ſequuntur dominus Thomas Tognius, dominus David Daſon, dominus Joannes Crauford, dominus Jacobus Pop, dominus Gilbertus Gray. Et quia jam mihi non licet, per has turbas quae univerſam Scotiam occuparunt extincto Jacobo rege, otium meorum tueri ſtudiorum, rurſus decrevi primo quoque tempore in Gallias redire. Interea dum haereo in Kynlos his annis exactis, ne nihil facerem, libellos aliquot qui ſequuntur meis auditoribus quam planiſſime a me fieri potuit enarravi, viz. Secundum librum de copia Eraſmi. Item, Orationem Ciceronis pro Q. Ligario. Item, Primum librum officiorum Ciceronis. Item, Dialecticen Trapiſontii. Item, Libros decem ethicorum Ariſtotelis. Item, Topica

Ciceronis. Item, Rhetoricen minorem Melanđhonis, cum fchematibus. Item, Rhetoricen Melanđhonis majorem. Item, Sphaeram a Sacrobofco. Item, Bucolica Virgilii. Item, Georgica. Item, Librum primum de copia Erafmi. Item, Arithmeticam noftram. Item, Dialogum primum phyficorum Fabri. Item, Univerfam logicam Ariftotelis, cum praedicabilibus Porphyrii. Item, Libros quinque phyficorum Ariftotelis. Item, Libros duo politicorum Ariftotelis. Item, Primi libri fententiarum decem diftinđiones. Item, Epiftolam Pauli ad Romanos. Item, Quinque primos libros Auguftini de civitate Dei.

Anno 1541 una cum epifcopo Aberdonenfi miffus eft legatus ad Angliae regem de controverfia quadam limitum utriufque regni, in quo nihil eft confeđum, fed ampliatum in aliud tempus negotium. Anno 1542, una cum domino ab Erfkyne datus eft arbiter a Jacobo rege Scotorum in rem praefentem de limitibus Scotiae cum Anglo. Adfuerant utrinque multi; fed poft longam difceptationem, cum non fatis conveniret inter partes, ampliatum eft negotium ad futurum conventum Anglorum Eboraci, id eft vulgo York, et difceffum eft ab utraque parte. Deinceps una cum domino Erfkyne itum eft ad illud publicum concilium Anglorum, atque item produđa eft dum clam paratur ab Anglo exercitus in Scotiam; nec permiferunt qui erant in confeffu illo anglico legatos Scotos vel fcribere in patriam, vel ad fuos redire, ne forte fuo Regi narrarent quae per fraudem illic gerebantur, donec colleđis copiis fimul cum exercitu fines Scotiae ad quinque dies ipfi Angli occupaviffent.

Sub annum 1538 dominus abbas accivit fibi piđorem Andream Bairhum in arte fua egregium, fed hominem quidem trađatu difficilem et contentiofum, non minus quam animi impotentia laborantem quam corporis imbecillitate, ut qui utroque pede claudicaret. Eum tamen, quanta humanitate fieri potuit, toto triennio retinuit apud Kynlos, quo quidem

tribus diverſis tabulis pictura plane graphice depictis tria ſacella in ſuo templo exornavit, viz. Magdalenes, Joannis Evangeliſtae et divi Thomae Cantuarienſis. Depinxit quoque, ſed pictura leviore quae nunc eſt per Scotiam receptiſſima, cubiculum et oratorium abbatis, ſimul cubiculum majus ante gradum quo itur ad abbatis cubiculum. Hoc anno 1544 in initio Auguſti cum dominus meus adornaret profectionem ad Orchades ex Kynlos per mare, cepi cum illo de rebus meis communicare pluribus verbis, preſente nobili viro Alexandro Cummein domino ab Alter. Nam cum ſperabam quam mox Gallicas naves ad nos venturas, in quibus res meas componere, et ſimul ipſe navigare in Gallias; ac cum vererer per illius abſentiam, ne quis forte, ut ſaepe fit, impudentius reclamaret, quaſi res alienas et non meas hinc aſportarem, volui dominum meum, praeſente domino ab Alter, prius omnia oculis ſpectare et diligentius cognoſcere quae eſſem facturus; quod et factum eſt nono Auguſti, praeſente et audiente domino ab Alter; mihique permiſit herus meus, dum videt ulla ratione me amplius retinere non poſſe, ut non ſolum quae ad me pertinerent, ſed ſua quoque meo arbitratu mihi ſumere, quod tamen facere recuſavi, quin potius multa mea neglexi, ac tantum eos libros meos quos in ſecundo meo adventu ex Galliis mecum attuleram in Kynlos efferre optavi, neque illos quidem omnes. Cum tamen diligentiſſime curarem ne quis eſſet adeo improbus ut qui poſſet in rebus meis mihi calumniam ſtruere, non potui tamen unius, in quem olim non pauca contulerim beneficia, effugere virulentiam. Sed illius conſcientia viderit dum falſiſſime mentitur et qui ſunt ejuſmodi. Satis ego firmiſſimis ac ſanctiſſimis teſtimoniis optimorum virorum cauſam munitam habeo: ne tamen deſit forte talia de me ſuſpicantibus nonnullis, quo tandem argumento adverſus calumniantes me tueri poſſim, ſubjiciam hic quid parum grato homini talia de me blateranti per literas apud dominum Thomam Tog-

nium monachum Belloci refponderim ; nam difcedentibus ex Kynlos quinque monachis illius loci, qui fere triennium hic me legentem audiverant, non fum paffus fine aliquot libellulis meis indonatos abire ; ac tum forte extulerat hinc Adamus Eldar vitas Plutarchi, quae ad me pertinebant ; fcripfi ad illum ut his meis auditoribus Plutarchum meum quem ex me dono accepiffent abeuntes, primo quoque tempore redderet ; quod tamen recufavit facere dicens ne librum quidem unum me poffidere qui non fit ex aere Abbatis. Id cum fit per fe falfiffimum, ne alius forte ad hunc lapidem imprudenter impingat, non gravabor eam partem meae epiftolae hic attexere qua Adami calumnias diluo ; ea eft quae fequitur :—

Quod fcribis de domino Adamo Eldar non multum miror ; putabam tamen per hofce dies quibus aquam potat et lac, eum minus defipere, fed pergit ille, ut video, femper fui fimilis. Argumentum quo fe munit contra libros meos, fimilis eft genii cum homine, hoc eft, elumbe ; non enim propterea fit ut libri fint alterius quod tale nomen praefixum habeant, quem ad modum et te cum collegis tuis hoc fere triennio gerebas cucullam cifterciensis ordinis, cum tamen diverfae fis profeffionis ; bona enim pars librorum habet nomen Thomae abbatis affixum per dominum Jacobum Pont, cum revera fint abbatis Roberti. Falfum enim eft quod omnes fint redempti aere abbatis, cum antequam effet mihi de facie notus abbas complures habuerim Lutetiae libros, et plures intulerim in Scotiam primo meo adventu quam abbas ipfe ; ac cum verfarer in aula non paucos emi meo aere Edinburgi ; poftremo toto quadriennio fere quot emerim Parifiis multi funt teftes in Kynlos qui viderunt quos in fecundo adventu mecum advexerim, quod fi recte fupputes dimidia fere pars mea eft meo redempto aere ; nunquid non eft meum aes quod habui ante cognitum abbatem ? vel paravi poftea meis fudoribus ? Rectius funt ifta poffeffionis meae quam eft quod Adamus divenditis caulibus fibi crediti horti adaptat.

in ſuos uſus, ſine facultate abbatis: ego vero nullius profeſſionis ſum praeterquam Chriſti, et quae mei labores mihi peperunt mea ſunt; quicquid acquirit monachus, acquirit monaſterio non ſibi. Quod frequentius in libris appoſuerim nomen abbatis, hoc tribuendum eſt amori quo illum complector, quaſi cupiam amicorum omnia eſſe communia. Sed rogo te qua fronte, quo vultu denique pergit quotidie ad altare in tam manifeſto et tam amaro mendacio? Faxit Chriſtus, ut poſthac ſyncerius de rebus noſtris judicet. Interea tu per ſuperiorem tuum, Plutarchum quem vobis hinc diſcedentibus dono dedi, optimo jure repetere curabis.

Haec invitus adjeci, optime Lector, ſed ſic oportuit nomini meo conſulere contra obtrectatrices et venenatas linguas; ut per meam abſentiam non poſſum reſpondere meis maledicis, hoc ſaltem ſit a me relictum de mea conſcientia apud probos viros veriſſimum pro me teſtimonium bonum. Vale.

De reliquis vero hujus abbatis egregie dictis et factis in Republica Scotica poſt mortem Regis Jacobi quinti illi mentionem facient quibus, de tantis malis praeſentibus ſi quando emerſerint juſtitia et prior regni libertas, licebit, Diis hominibuſque congratulantibus, veritatem ipſam literarum monumentis ſine fuco commendare.

GESTORUM ET TOTIUS VITAE REVERENDI IN CHRISTO PATRIS DOMINI THOMAE CRYSTALLI ABBATIS MONASTERII DIVAE MATRIS A KYNLOS ORDINIS CISTERCIENSIS BENEMERITI COMPENDIUM NUPER A JOANNE FERRERIO PEDEMONTANO TUMULTUARIA QUADAM OPERA CONSCRIPTUM IN REGNO SCOTORUM APUD MONASTERIUM A KYNLOS, PRID. CAL. JANUARII, M.D.XXXV.

STRENA FRUSTRATA.

Ad Lectorem.

Optime lector, si forte istic picturatam magis requiras orationem, memineris nos theatro nunc inservire maluisse, quam tibi in omnibus morem gerere: sic melius aequius in alienis vigiliis censuram feres, ac valebis.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI, DOMINO THOMAE CRYSTALLO ABBATI MONASTERII A KYNLOS CISTERCIENSIS INSTITUTI PATRONO SUO SINGULARI, JOANNES FERRERIUS PEDEMONTANUS. S. P. D.

VETUS confuetudo, Reverende Domine, a prifcis et ethnicis viris repetita ac quafi tradita per manus in noftram ufque aetatem derivata, obtinuit ut Calendis Januariis alius alium, veluti publico falutarique aufpicio inceptantis anni, ftrena amicoque donario honeftaret. Id cum faepiufcule ante paucos dies in animo volutarem meo, et tuam erga me benignitatem circumferrem in pectore effigiatam perpetuo; decrevi tandem fi qua arte poffim, non dico me aere tuo obftrictum refolvere, faltem munufculo aliquo litterario (quid aliud queam?) mei animi erga te candorem fignificare. Nec fatis occurrebat, quid primum aggrederer tuae dignitati aptiffimum, et meis ftudiorum laboribus honorificum quoque. In primis virtus tua, cum in privatis tum publicis negociis praecellens maxime, hortabatur ut vires intenderem in re quapiam graviore; nifi temporis anguftiae mihi modum indixiffent. Ita mecum reputabam, qui velit tantum operis moliri, eum non folum grandi ocio, fed temporis fpacio longiore uti oportere; mihi vero incumbere, ut extemporaneo aliquo munufculo, tuam erga me liberalitatem ignotam multis (ne forte nimio filentio, ingratitudinis notam incurrerem) nunc teftatiffimam facerem. Dabitur alias opportunitas, ut majore fpiritu tuas ac alumni tui Roberti abbatis virtutes ampliffimas, in

commentarium mittamus. In praeſentia tamen non ineptum viſum eſt conſilium, ſi tuorum in conſtituendo monaſterio a Kynlos laborum toto tuo decurſu, brevi et tumultuario compendio immortalitati (quantum per me fieri poteſt) conſecrarem. Indignum ſane facinus, ſi in tanta bonorum ſtudiorum nunc luce, illuſtrium virorum geſta et magnifice facta per oſcitantiam obliterentur. Quot putat olim Reverentia tua non ſolum apud exteros, ſed etiam in Scotia viros percelebres, epiſcopos, abbates, et hujuſmodi fuiſſe, egregiorum operum authores, quorum nomina, ſcriptorum ignavia vel potius carentia, ignorantur! Probabile eſt, hoc tuum monaſterium ab initio per tot ſecula cum monachos tum abbates laudatiſſimos habuiſſe: et tamen nunc vix abbatum ſex nomina rite tenetis. Tanta eſt temporis viciſſitudo ut magnae etiam locorum ſtructurae nomen clariſſimi viri in aliquot ſecula proferre non valeant. Tempore ſepeliuntur imperia et regna, immenſa propugnacula, civitates ampliſſimae, ſtructura mirabili excitata templa, et quid non? Nihil eſt tam operoſum, ut temporum injuria aliquando non concidat. Solum literarum beneficium ita in poſteros propagari poteſt, ut nunquam, quae ſunt alicujus momenti, aeterna oblivione opprimantur. Quanta ſtatim ab orbe condito per omnem gentem magnifice geſta tenemus: quae, ſine literis, ignoratione perpetua contegerentur? Literis, vetus ac nova divinarum rerum hiſtoria invulgata eſt, conſtitutae reſpublicae et multiplex religioſorum hominum inſtitutum. Quis non miretur divi Hieronymi tui, et caeterorum patrum acta? At hoc ipſum ſine literis nuſquam conſtaret. Non tantum igitur humana, ſed divina quoque, ne quando perfluant, literarum beneficio continentur. Hac ratione permotus ego, in tuae virtutis commendationem nunquam intermorituram huic perbrevi commentario manum admovi. Quod ſi eſt hujuſmodi, ut aetatem perferre, et literatorum judicia poſſit; in meorum cumulum bonorum, et hanc ingenii praecipitatem foeturam adnumeraverim;

ſin minus, tibi tamen (ut cui plurimum debemus) hoc labore gratificari voluimus. Quicquid tamen fuerit, aequi boni conſules, majora elucubratioraque interdum per occaſionem quandam accepturus. Interea, pientiſſimus Jeſus te nobis integrum et diutiſſime reſtitutum ſervet. Bene vale, domine obſervandiſſime.

Apud Monaſterium tuum a Kynlos pridie calendas Januarii 1535, calculo vero romano 1536.

Thomas, apud Culrofs honefto loco natus, parentes habuit cum frugales tum pios, ex Cryftallorum vetere fatis familia; qui cum viderent eum bonae fpei puerum ftatim adhuc impuberem una cum germano fuo Andrea natu majore literis ac moribus formandum tradiderunt. Erat tum temporis in monafterio a Culrofs vir in primis religione ornatiffimus, et (ut ferebat illa aetas, ad meliores literas rudior) in elementis grammatices bene doctus dominus Thomas cognomento Perfon, ejufdem monafterii profeffus (ut vocant) monachus. Huic traditus eft cum fratre a parentibus Thomas. Et ut erat capaciffimo ingenio puer, ita animum ad imbibendas literas quam lubens admovit, ac parvo temporis curriculo tantum promovit difcendo, ut aequales fuos omnes, etiam germanum Andream multo fpacio anteverteret. Id quum viderent parentes, nec latere poffet divinum ingenium, majorem jam tum fpem de puero concipientes, amicorum etiam hortatu e fcholis grammaticorum (praepropere tamen) revellunt, et ad praxim muficam comparandam tranfponunt; five tum illi ita exiftimarint eum poffe hac via in gradum aliquem ecclefiafticum invadere, five (quod magis crediderim) Divini Numinis benignitas ad ea quae fequuta funt illum fic deftinarat. Cum effet igitur Thomas in aetate adhuc illa teneriufcula, non ineptum hominem et in muficis peritiffimum, Gulielmum Rait virum laicum et abbatis a Culrofs fratrem germanum audivit. Apud hunc paucis menfibus in tantum profecit, ut facile videretur a natura illuc deduci. Habebat pro voto canoram fimul et crifpantem vocem, ac nullo conatu cum fuis aequalibus ita modulabatur, ut multos fpectatae dignitatis viros ad fe amandum induxerit. Primum illius loci abbas dominus Jacobus Rait (ut cui de puero effent notiffima omnia) impenfe egit de Thoma in fuorum monachorum numero recipiendo. At parum favit illi fortuna,

ita Superis rem temperantibus. Paulo poſt vir cum dignitate tum religione inſignis dominus Joannes Schanwell abbas monaſterii a Cupro, ubi de puero audiviſſet, non ſegniter quidem ille, attamen volente Deo fruſtra, elaboravit, ut ſibi ſuoque monaſterio traderetur. Cupiebat enim cum altero egregiae indolis adoleſcentulo bene literato Alexandro Heton, in ſuum monaſterium Thomam cooptare; et erant confecta pene omnia niſi ſolers prudentia divini hominis domini Gulielmi Galbreth abbatis a Kynlos obſtetiſſet. Nam cum ex officio et authoritate ſua, abbatem a Culroſs ac totam illam ſodalitatem, ut ſi quid nutaret in ordinem cogeret cura ſua paſtorali, ſaepiuſcule inviſeret, offendit Thomam jam alteri pene addictum. Tamen, quia res erat hujuſmodi, ut in diverſum citra omnem injuriam flecti poſſet, curavit vir optimus, ut rebus ſuis in primis conſuleret. Tentatis omnibus, adoleſcentulum Thomam ad ſe venire jubet; quem cum vidiſſet liberali facie et quadam ſenili prudentia ornatum, ſtatim adamavit, egitque cum parentibus et illius loci abbate, ut ſuo monaſterio Thomas adſcriberetur. Ubi facile impetraſſet quod petierat, coepit et adoleſcentulum percunctari, num placerent omnia quae de ſe audiviſſet? Ad haec ſubridens Thomas, nimio de tantula ſorte concepto gaudio, inquit; illud perpetuo ſe circumferre in animo, ut Deiparae Virgini aliquando initiatus obſerviat; nec optare feliciorem tranſigendae vitae locum, quam in eo monaſterio vivere, per quod illud ſartum tectum conſiſteret, in quo primam et literarum et bonorum morum inſtitutionem excepiſſet. Quem, cum ita affectum vidiſſet abbas, admiratus eſt plurimum; ac ſtudioſius curavit (ne via forte quadam, vel aſtu hominum ſubdolorum Thomas ſibi eriperetur) ut data acceptaque fide ſuus fieret. Ita compoſitis omnibus adoleſcentem verſus monaſterium a Kynlos dimittit. Illuc ubi adventaſſet, et ſubiiſſet templi (ut aiunt) navem, illico in faciem crucifixi, ex more recepto apud catholicos, adoraturus procumbit. Ac-

inter orandum, nefcio quid magnum iam tum de religione et hujus loci incremento vifus eft, Deo (ut ipfum Thomam referentem audivi) propicio, concipere. Plurimum recreabatur in templi magnifica ftructura, et eorum quae illic vifuntur ad rem facram faciendam non irreligiofa. Arridebat fubinde et imago Servatoris in cruce pendentis, ut ea de re facile in animum induxerit fuum fe poffe aufpicatiffime illic vivere. Dum talia miratur, aliquot ex fodalitate illa patres, quibus fingula in eo negocio abbas primum fignificarat, eum humaniffime fufcipiunt, et admirabundum a novitate et congreffu feniorum jubent effe bono et infracto animo; nec vereatur (rogant) de abbatis promiffis, accepturus etiam majora. Diceres jam tum eorum quae facta funt poftea non leve praefagium. Ita ad fe finguli rapiebant Thomam, ut nefcias an ipfum fortunatiorem qui adeo feftivos et benignos patres adinvenerit, an illos feliciores quibus tanta tamque fpectata indole contigerit adolefcens. Illinc deductus eft ad abbatem cui non infpectatus advenerat. Ac poft aliquot dies, cum altero cui nomen erat Joanni Richardi, facras (quas vocant) veftes per abbatem oblatas induit: die nimirum Epiphaniae ab Chrifto nato anno millefimo quadringentefimo octuagefimo feptimo.

Factus candidatus Cifterciensis inftituti, acrius multo quam alias fui ingenii vires in edifcendo memoriter pfalterio, hymnis, canticis, et id genus aliis exercuit. Vix credas quantulo tempore id quod plerique non infelici ingenio confueverunt, memoriae commendarit. Octavo quoque die (ut audio) unum pfalterii nocturnum fuo in his quae de religione funt formatori, hoc eft, domino Patricio Wilfon memoriter pronunciavit. Hinc colligere quis poteft quid praeftiterit in reliquis qui adeo in gravioribus egregiam navaverit operam. Revoluto anno, die eadem qua detonfus primum fuit, publicitus in templo una cum collega fuo conceptis verbis ex more in obfervationem Benedictinae regulae aliifque ejufdem

profeſſionis inſtitutis juravit. Jam factus unus ſodalitatis, dominus Thomas ab omnibus nuncupari, et indies magis ac magis graſſari, ut ſui inſtituti penitiora non ſolum intelligeret ſed etiam obſervaret. Ita pleroſque ſua modeſtia et vigilantia ad bene beateque vivendum excitavit. Interea abbas (ut fit), cognita domini Thomae in ſingulis acrimonia, eum non raro ad rem gerendam admovit. Egit ille ſtrenuiſſime in omnibus, ut jam tum in adminiſtranda monaſterii republica non ineptus videri poſſet.

Poſt paululum vero temporis (ut res ſunt mortalium fragiles) dominus abbas is, a quo ſacrae religioni fuerat initiatus, fato conceſſit. In locum demortui ſurrogatus eſt vir non ignobilis dominus Gulielmus cognomento Culroſs ; qui ab ineunte aetate dominum Thomam tenerrime dilexit. Tanto igitur et inſperato fultus praeſidio, in gravioribus rebus tractandis non infeliciter periclitari coepit ; et nihil ferme unquam eſt adortus ubi fortunam non adinvenerit ſecundantem. Ita res intricatiores apud Strathilay, et eccleſiam ab Ellone ſtudioſe explicavit, ut majorem quam unquam antea apud novum eo tempore abbatem dominum Gulielmum ſibi conciliarit benevolentiam. Proinde, ab eo die vix quidquam gravioris operis molitus eſt abbas, in quo cenſendo dominus Thomas primas non tulerit. Neque obſcuris argumentis, jam ſeſe, quorſum inclinatura eſſet res, prodebat. Nam Gulielmus abbas mole corporis gravatus, ut impar eſſet oneri ferendo, in nominando ſuceſſore totus erat. Res verſabatur in ambiguo, quem potiſſimum deligeret. Primum, adhortabatur vitae inſtitutum, ut canonice e ſenioribus unum nominaret : ſed vir prudens, cum inidoneitatem ad rem tantam ſuſtinendam omnium ſeniorum haberet perſpectam, et monaſterium dilapidatum iri clariſſime videret, in dominum Thomam oculos convertit. Adornatis itaque omnibus in hunc uſum neceſſariis, rem tranſigendam Romae deſtinavit. Ac volentibus Superis, quam commodiſſime obvenit : comprobatum eſt enim negocium

Alexandro pontifici fummo ejus nominis fexto; obfignata funt diplomata, et in Scotiam ocyffime tranfmiffa. Verum, quod non putares, is qui fuerat author curandorum diplomatum, Magifter videlicet Joannes Lyndfay, confectum negocium aliquandiu remoratus eft. In caufa autem fuit abbas Gulielmus, qui, fuae promotionis (ut aiunt) diplomata ab eodem importata, neglexit redimere; exiftimabat enim jam electo altero abbate nihil effe opus illis fuis diplomatibus. Verum mercator, qui multam infumpferat in ea re pecuniam, diverfum fentire; atque eadem opera curare, ut pofteriores labores priorem curam et damnum farcirent. Id ubi intellexit dominus Thomas, Aberdonias eft profectus, et cum honefto viro Alexandro Gray bona fide de negocio tranfegit. Acceptis fuis et praedeceffforis diplomatibus, ad monafterium rediit. Ac ex more exceptus a conventu (fic illi loquuntur) in capitulum fuam explicaturus authoritatem et patrum obedientiam (ut fit) fufcepturus abiit.

Mercator Flammigus Forus.

His rite peractis et canonice, coepit Thomas abbas de literarum ftudio intermiffo fecum reputare. Suadebat ingenii bonitas et cura paftoralis, ut ad emporium bonarum artium properaret, unde fuae animae pabulum et fuis monachis ubertim fuggerere deinde valeret. Id quod feciffet, nifi cura rei familiaris, non tantum fua, verum etiam praedeceffforis abbatis, ad has externorum negotiorum fyrtes non folum evocaffet fed impuliffet quoque. Tanto enim aere alieno premebatur per incuriam paftorum hic locus ut pene nulla fpes fupereffet futurae inftaurationis. Potentes ac nobiles autem qui habitant viciniam monafterii, ad fe quifque res facris ufibus deftinatas rapere: pifcationum aquas profanare: ac poffeffionibus monachis affignatis ut fuis uti. Tantam indignitatem cum videret Thomas abbas, et aes magnum in redimendis diplomatibus conflatum non ignoraret, coepit animo volvere quo pacto melius fibi fuoque monafterio confulere poffet. Et quamvis literarum ardor plurimum ad

ſe hominem raperet, noluit tamen per oſcitantiam committere ut, privato ſtudio, rempublicam quam ſuſceperat adminiſtrandam funditus everteret. Ita ſecum ratiocinabatur: eum qui velit in literis egregiam navare operam ocium per omnia complecti oportere; ſe nec poſſe id praeſtare, nec honeſtum futurum ſi ſuum munus privato emolumento fraudaret. Veniebat etiam in mentem illi, compoſitis utcunque rebus, id quod ſibi non licuiſſet per aliquot monachos ſe deinde inſtauraturum. Quod etiam effecit ut poſtea indicamus. Itaque remis et velis (quod aiunt) hujus loci adminiſtrationem, relictis interim philoſophiae ſtudiis, aggreſſus eſt; ac rem illico perturbatam tentare, et exulceratis rebus modum aliquem ſtatuere conabatur. Nec deſpondebat animum, in re pene intractabili, futurum exiſtimans de meliore ſemper rerum ſucceſſu aliquid: nihil enim videbat in hac vita boni mortalibus conceſſum ſine ſudore graviſſimo; et uſu venire, ut hi ſolum ſuis votis potiantur qui nunquam animum ad graviſſima quoque obeunda paratiſſimum remiſerint; nec ſperandam eſſe ullam in ſenecta tranquillitatem ei qui per ignaviam honeſtos in juventa labores ſuſcipere recuſarit. Iſtis et aliis infinitis perſuaſionibus, ad rem bene gerendam novus abbas impellebatur.

Anno igitur humanae ſalutis milleſimo quadringenteſimo nonageſimo nono, idibus Januarii, ſummam omnium in Kynlos adminiſtrationem ubi accepiſſet Thomas abbas, jam tum cum adverſariis de monaſterii rebus ſummam contentionem iniit.

Oppidani enim a Foreſs, conſuetudine quadam uſurpatitia potius et veluti praeſcriptione quam jure aliquo, ſalmonum piſcationes in aquis aeſtuarii Finderne tunc temporis uſurpabant. Cum his primam ſuam velitationem tanta dexteritate commiſit, ut quadriennio poſt, non contemnendam victoriam reportarit: et, ne aliquando excideret tantae rei memoria, vel, mutata ſorte, adverſarii novam litem intenderent, hujus foederis leges in-

publicum, quod vocant, inſtrumentum, Jacobo Rege ejus nominis quarto comprobante, redigi curavit. Extant et alia, cum dominorum parliamenti tum Regis ipſius ad hanc rem decreta, quae in poſterorum memoriam diligentiſſime apud Kynlos aſſervantur.

Deinceps, quaſi fortunam arridentem ſuo muneri accepiſſet, in majoribus periclitari voluit. Ac priorem a Pluſcarde dominum Robertum Harwor praeter æquum piſcationes a Fernanen occupantem, parvo conatu ſed pecunia majore ita attrivit toto triennio, ut dimidium illius, cujus gratia litem iniverat, in perpetuum acceperit.

Huic operi ſucceſſit cum quodam M. Hugone Martini contentio plena laboribus. Acceperat ille, neſcio an induſtria majore an dolo malo potius, ſubſcriptum a Rege diploma, quo cavebatur ut eidem Hugoni quamdiu viveret definitam quotannis pecuniam, hoc eſt, libras ſcoticas centum ſeptuaginta annumeraret abbas a Kynlos. Negabat abbas ſe quicquam homini debere quod ſuo monaſterio damnoſum eſſet. Contra ille, ſuum jus et Principis favorem, quo tunc pro arbitrio utebatur, objectabat. Poſt ſeptennii contentionem et impenſam mille librarum ſcoticarum in lite per abbatem, M. ille Hugo, cauſae ſuae, mutatis utcunque rebus, diffidens pacis conditiones ab abbate propoſitas lubens accepit: et poterat opprimi, ſi abbas coeptam litem uſque in finem perſequi voluiſſet. Sed ſecum reputabat vir prudens nequaquam eſſe fortunae blandienti nimirum fidendum, ne ſi reflaret denuo cum M. Hugone novam litem intendere oporteret. Itaque expenſis bene ad utramque partem conditionibus, annuum illum cenſum et perpetuum, libris ſcoticis octoginta ſemel traditis, in totum ſopivit.

Vix dum cum M. Hugone egerat, et protinus eum ſuſcepit adverſarius alter Joannes cognomento Cumein dominus ab Erniſhede. Is, ob viciniam agri ſui cum monaſterio, de promovendis finibus ſatagebat. Abbas vero

contra nitebatur, et vetuſtos in ea parte agrorum limites clanculum aliquando ab iniquis hominibus ſubmotos inculcabat. Res, utcunque vetuſtate ambigua, in multam contentionem prorupit; ſed veritas ipſa aliquamdiu eluctata caput poſtea exeruit. Nam in conſeſſu dominorum parliamenti, poſt nonam (quam vocant) ſeſſionem, decretum eſt, ut comes Argatheliae Archimbaldus Campbellus, cum aliis nobilibus viris, veluti arbiter de finibus agrorum inter abbatem et Joannem Cumein, ſpectato luſtratoque loco, litem illam dirimeret. Qui, ubi rite cognoviſſet de ſingulis, ut publico inſtrumento circuitionis (ſic illi loquuntur) apud Kynlos aſſervato conſtat apertiſſime, ſecundum abbatem rem confecit.

Erat etiam tum temporis Aberdoniarum vicecomes (ut aiunt) Alexander Banarman, qui abbati de agro eccleſiae ab Ellone negotium faceſſeret. Cum illo tres annos totos litigatum eſt; poſtremo tamen abbati victoria ceſſit.

Sed illud majoris fuit momenti, quod adverſum Alexandrum Gordonium comitem Huntleum, toto ſeptennio, non minore prudentia quam animi conſtantia, ab eodem abbate pro ſuo monaſterio tuendo geſtum eſt. Cupiebat Alexander, ex Strathily baronia quam habent monachi et abbas a Kynlos, agrum Ballacht ſuae poſſeſſioni accedere; et cum nullum in ea re jus haberet, abbati tamen in rectum propugnanti, non ſemel mortem comminabatur. Verum nec terroribus illis adduci potuit abbas ut comiti cederet; nempe ad mentionem mortis intrepidus ſemper in anteriora ſagaciſſime proficiſcebatur. Tandem, poſt infinitos et animi et corporis labores, acerbiſſimamque contentionem, optato fine potitus eſt abbas. Ac in hujuſce rei memoriam, Alexander comes ſuae ceſſionis publicum inſtrumentum imperavit, cui et ſigillum ſuum, ut in Kynlos videre eſt, propendet.

Huic impeditiſſimo negocio acceſſit Alexandri ab Huntli comitis ſoror

Agnes, quam olim in uxorem Jacobus Ogilvius a Finlater habuiſſe memoriae proditum eſt. Coeperat illa cum abbate, de agro apud Strathily nomine Hawinthſe, ſpiritu plenam contentionem; ſed abbatis vigilantia, protinus hanc flammam repreſſit; nec luctari diu potuit illa quin ſtatim cauſa caderet. Ita res ad abbatem meritiſſime rediit.

Illud multo laborioſius quod in dominum Joannem Inneſs abbatem monaſterii a Deire factum eſt. Eſt in Buthquhania apud eccleſiam ab Ellone villa quam ſuo nomine Fethile vocant; illius villae decimas, ſuas eſſe contendebat abbas a Deire; in adverſam ſententiam Thomas abbas a Kynlos ferebatur. In tantum lis crevit ut cognitores in conceſſu provinciali abbates omnes Ciſtercienſis inſtituti apud Scotiam habuerit, idque Edinburgi, in fratrum praedicatorum monaſterio. Deinceps, in loco judicis praeſulis Aberdoniam intractum eſt negotium. Victus duabus (quas vocant) ſententiis definitivis abbas a Deire ſuperiori ſuo abbati a Kynlos facile ceſſit. Hinc crevit annuus in Kynlos (ut referunt illius loci œconomi) cenſus quadraginta ſolidis ſcoticis.

Illud praeterea immenſi et prope incredibilis laboris cum Jacobo Stuart, Regis Scotorum filio, Moraviae comite de piſcationibus aeſtuarii a Finderne contentionem inire. Veruntamen, tanta eſt ſemper recti potentia, ut nullum quantumvis illuſtrem hominem in jure monaſterii tuendo formidaret. Itaque multis rationibus egit, ut modum aliquem in tanta tamque acri contentione offenderet ſuis rebus omnino non malum; id quod facile contigiſſet, ſi legibus et juri ſua ſemper conſtaret authoritas. Ergo cum videret abbas potentia magis ſe quam jure ullo gravari, alia quadam arte rem ipſam expedire tentavit. Nec prorſus infeliciter ceſſit: nam, ubi centum octuaginta tres libras ſcoticas ſemel annumeravit abbas, non invitus ſuo juri in perpetuum renunciavit comes.

Dum talia molitur vir infatigabilis, etiam collapſam et pene majorum

oſcitantia intermortuam religionem, in decentem ordinem reſtituere prout ſequitur laboravit. In primis morbidas aliquot oves de ſuo grege, hortatu, et vitae exemplo; deinde, ubi ſalutis ſpem videt deploratam, etiam levi cauterio reſtituere conatus eſt. Vidiſſes ſtatim aberrantes olim oves paſtoris prudentia ac humanitate reſipiſcere, et omnia in melius ſenſim converti. Huc etiam acceſſit, ut fratrum numerum in Kynlos perexiguum in decentem numeroſamque ſodalitatem ſurrigeret. Primum quam in abbatem deſignaretur dominus Thomas, vix quatuordecim fratres in monaſterio videbantur; poſtea vero viginti aut plures, cum uno detonſo laico (quem converſum dicunt) perpetuo adnumerati ſunt. Et, ne putes ita numerum monachorum accreviſſe ut tamen aliquid de victu eorum detractum ſit, quotidianam etiam alimoniam cum ipſis hominibus auctiorem effecit. In diebus carnium, ſingulis monachorum, praeter veterum conſuetudinem, quatuor denarios adjecit. Diebus vero quibus veſcuntur piſcibus, unicuique denarium adſcripſit. Quid de pane loquar? Mos fuit ante, lato pane, hoc eſt, lagano ex avenis ad ignem ſuper laganario formato, monachis veſci: nunc, Thomae abbatis humanitate ſimul et induſtria, per ſingulos fratres panis frumenticius unciarum triginta duarum quotidie acceſſit.

A lagano ἀναλογικῶς laganarium, quo pacto a ptisana ptisanarium vas inflectit Horatius, lib. 1. Sermonum. [*Sat. II. iii.* 155.]

Nec eum deterruit tantorum vita laborum ſupra modum impeditiſſima et quaſi alieno aere oppreſſa, ut etiam de inſtaurandis loci aedificiis cogitaret. Ita ille ab ineunte aetate vitam ſuam formaverat ad quidvis honeſti curam ſubeundam, ut gratius illi ſemper fuerit in reipublicae ſuae compendium durius vivere quam alioqui per voluptatem de officio et recti cura diſcedere. In primis igitur templum ipſum vetuſtate ſecundum teſtudinem corruptam poſtibus decenter politis ſupra chorum et in campanarum turri inſtauravit; ac totum templum ſecundum tectum

ligneis teſſelis, veluti planis imbricibus, contexit: et plumbum quod viſitur, multis a vetuſtate locis aquam tranſmittens, reſtituit ſaepiuſcule.

Noſtro etiam tempore, eam tecti partem quae chorum integit, utrinque novo plumbo curavit adornandam. Deinceps, coronam templi quaquaverſum excitavit lapide quadrato, in morem videlicet corollariorum in propugnaculis, ut imbricatori (quem etiam tegularium vocamus) minor fieret labor in reſtituendo tecto ſi quando ſcalas admoveret. Eadem opera et ſtudio, divi Hieronymi ſacellum, ſuperne ruinoſum, non indecenter per omnia reſtituit. Excitavit praeterea in eodem templo ad ſacrificandum tres aras; unam divo Hieronymo, divae Annae alteram, tertiam in ſacello mortuorum; quas etiam ornatu vario et ſacris veſtibus religioſe ſatis decoravit. Conſtituit inſuper majus horologium quod in templo ad ſacrarium videtur, a capite (juxta paraemiam) uſque ad pedes; et aliud item minus, veluti excitatorium, quo is utitur ex officio qui antelucano tempore ad divinas laudes percinendas reliquos fratres excitare conſuevit.

Ac ſtatim in initio ſuae electionis, e regione aulae abbatis juxta euripum tubumque per quem aqua ad moletrinam derivatur monaſterii, domum a fundamentis poſuit; in ea, noſtro tempore Robertus abbas, ejuſdem Thomae alumnus et declaratus ſucceſſor, recumbere conſuevit. Rurſus, anno ſalutis humanae triceſimo ſupra ſeſquimilleſimum, iiſdem aedibus ampliſſimam adjecit appendicem. In primis ſubverſa rimoſa ac vetuſta in eo loco domuncula aedes novas priori aedificio communi cochlea conjunxit: egregia ſane ſtructura, non minus neceſſaria monaſterio quam ornamento maximo.

Magnum praeterea abbatis cubiculum, quo, per hoſpitum abſentiam, veluti minore quadam aula in prandio et coena cum ſua familia utitur, multis modis inſtauravit. In primis feneſtram illic aperuit quadrangularem habentem crucem, ubi antea fumarium ineptiſſimum videbatur;

ipſum vero caminum decenter ubi nunc eſt et ad altitudinem tecti excitavit; addidit et cubiculo non ignobilem ex aſſulis ac perpolitam teſtudinem. Dehinc, ambulacrum abbatis cum ſacello ad privatam orationem erexit a fundamentis; atque aſſulis non indecenter dolatis, eidem ambulacro devexum ſolarium et cameram adponi mandavit. Hoc ipſum etiam in minore ſuo effecit cubiculo. Quid memorem ſolarium ampliſſimum, hoc eſt, horreum penſile, in domo languentium monachorum? Quid pavimentum periſtyliorum (clauſtrum nunc vocant) ſub fornice videlicet utriuſque portae? Quid de novis cellis, et, ut illi loquuntur, novo dormitorio? Annon omnia benignitate et liberalitate Thomae abbatis nunc ſunt conſtituta quae prius nuſquam fecerant?

Et, ne quis ſecum reputet, multa ex his parvo aere ita confecta ut nihil unquam gravioris operis ſit aggreſſus, ſubſcribam magnifica quaedam aedificia quae variis locis per eundem ſunt erecta. Illud in primis occurrit quod in ſui monaſterii agro, ſeu mavis Strathily baronia, nunc cernitur. In formam arcis illic ſatis amplam nec minus fortem a fundamentis conſtruxit domum, anno Servatoris Chriſti quinto et viceſimo ſupra ſeſquimilleſimum. Huic domui porticum cum gradu lapideo pro foribus adjecit. Proxime, ad paranda cibaria, elegantem popinam cocis erexit. Atque in arcis ambitu, veteres et carioſas aedes, in uſum poſtea futurum multiplicem, inſtauravit per ſingula.

Anno praeterea domini milleſimo quingenteſimo triceſimo ſecundo, aere maximo apud ſuam eccleſiam ab Ellone magnificam et ampliſſimam ab ipſis fundamentis domum erexit, quam poſtea imbricamentis etiam ligneis voluit contectam. Ipſi templo ab Ellone multa addidit neceſſaria, ut in tecto et pavimento redintegrando; nonnulla ad ornamentum, de quibus infra ſcribimus. Pene ſimilia effecit ſuae eccleſiae apud Roſciam, quam dicunt Awacht nomine. Ita accuratus et vigilans paſtor ad ſingula

intendit oculos, quaſi nihil laborum ac curarum ſuis poſteris relinquere cupiat. Duas moletrinas apud Strathily aedificavit. In Kynlos, domum ſatis amplam ad torrenda grana priuſquam in moletrinam deferantur erexit, quam uſtrinam nomine admodum apto dicere poſſis. Et, ut minutula perſequar non minus tamen neceſſaria, moletrinam a Kynlos, ambulacrum a periſtylis clauſtroque ad aegrotantium monachorum aedes, religioſorum culinam, et domum majorem ubi ſalmones ſaliti aſſervantur; haec omnia in contignatione, tabulatis, poſtremo et tecto reparavit. Erexit et domum alteram lapideam, ſupra monaſterium ad duo millia paſſuum, ubi ſalmones cymbis et retibus capti nunc aſſervantur.

Studioſius etiam ad rem ſacram faciendam ſuique monaſterii decorum pleraque argentea vaſa, ſacras veſtes, et id genus alia e continenti Galliarum et Flandriae in Kynlos magnis impenſis advehi curavit. Ac, ut rem ipſam in ordinem aliquem referamus, de ſingulis hic quaſi per tranſennam et obiter viderimus. In primis, thecam argenteam (vas Euchariſtiae vulgo dicitur, id eſt, ſanctificii cruſtuli ſacroſancti panificii) affabre et multo confectam opere ad ſeſquicubitum ſeſe attollentem et non poenitendo pondere in Kynlos advexit. Alteram item thecam, eodem artificio et opere, paulo tantum minore priore (hujus in meditullio divi Hieronymi ex argento effigies erecta eſt) in venerationem oſſeae particulae divi Hieronymi quam illic poſtea incluſit, adportari curavit. Et, ad miniſterium ſacrificorum, quatuor argenteos calices quaquaverſum deauratos, duas phialas, pollubrum magnum ſatis, et ad infundendam in malluvio aquam guttum, thuribulum in quo thus adoletur; omnia haec argentea, ſua opera, ſuis impenſis, in ſuum monaſterium invexit.

Atque in uſum menſae ſuae pateras ſeu crateras quatuor argenteas (vulgo taſſias dicunt) coemit, quarum uni accedit et argenteum operculum. Emit et ſex cumanos ex argento calices, ſive malis obbas aut ſephunculos (plebei

vocant goubbelettos) dicere; uni etiam horum additum eſt operculum. Emit quoque ſalinum argenteum, ac triginta quinque cochlearia.

Rurſus, ad templi ornatum, tria candelabra ex aurichalco incredibili opere confecta, magno aere redemit; quorum duo ad inſtar columnarum formata ſculptarum proxime ad ſummam aram locavit; tertium vero, quod eſt in quinque diſſectum brachia ſive ramos (paſchale, id vocant vulgares) in faciem chori ad gradum ubi epiſtolam concinit ſubdiaconus, erigi curavit. Emit et duo alia penſilia candelabra; quorum unum ad ſummi altaris fornicem, alterum in magno abbatis cubiculo, nunc etiam propendet. In turri autem campanarum, tres magni ponderis nec minus ſonoras campanas appoſuit; harum nomina ſunt, ut inſcriptio ſatis edocet, Maria, Anna, et Hieronymus. Dedit et catarram ſive vas perpulchrum ex aurichalco in uſum luſtralis aquae et benedictae circumferendae cum aſperſorio. Dedit et duo paria organorum muſicalium; duas quoque ſellas ſeu cathedras, quibus cantor et ſuccentor chori diebus ſermonum inſiderent.

Non eſt praetereundum ſilentio quo pacto tabulam ſtatuaria et pictoria arte deauratam in ſacello Divae Virginis et Matris apud Kynlos collocarit. Ita melius intelligent poſteri, quam promptum ſit benefacere, ſi quis animum intenderit ſuum; e diverſo, qui ocium ſectantur, cum nihil audeant magni, ſaltem optimos et ad honeſtiſſima quaeque intentos viros ſua laude non fraudabunt. Conſecravit igitur Deiparae Virgini tabulam omnibus numeris (ut videre eſt) commendatiſſimam. Et ejuſdem operis minorem multo, in ſacello ſui ambulacri tabellam ad uſum privatae orationis repoſuit. Advexit quoque ſtatuas tres admodum venuſtas; unam Servatoris, quam columnae turris campanarum ad ſummi altaris dextram adjecit; alteram divi Hieronymi, quam ſiniſtrae columnae e regione Chriſti ſtantem admovit; tertiam vero divae Annae, in ſacello proxime ad portam majorem templi qua parte eſt in ſeptentrionem proſpectus, repoſuit.

Anno praeterea a verae pietatis initio millefimo quingentefimo vicefimo nono, in exhedra monachorum in templo (trito fatis nomine chorum vocant), fubfellia affabre fculpta cum hoftio pofuit, et utrinque facratiorem templi partem cancellis ad arcendam plebem in adytum irrumpente obfirmavit.

Memor etiam fragilitatis humanae, ut boni paftoris exemplum fucceffforibus relinqueret, et non ad captandam gloriam, fepulchrum fibi ipfi, inter duas facelli Divae Matris columnas, lapide quadrato in altum excitavit. Nec defuit illi quem in hac parte fequeretur author, vir optimus abbas Joannes Ellem, qui tabulam incomparabilem majoris arae in Kynlos fuo aere adportavit; is etiam, conftituto fibi fepulchro, in Divae Matris facello ad auftrum fepultus jacet.

In ornamentum vero facrificorum dominus Thomas ex auro textili et florulento veftes facras, tranfmiffo ad id negotii in Flandriam domino Roberto Cumein, anno falutis humanae 1520, videlicet cappam unam, ac cafulam, duas dalmaticas, in Kynlos apportavit. Emit et alias veftes purpureas ex villofa byffo, hoc eft, cafulam, tres dalmaticas, duas alias cafulas byffinas ac villofas thalaffico feu veneto colore, cum fuis dalmaticis, totidem cafulas ex byffo, palmatam unam et rubram, alteram candidam et undulatam cum fuis dalmaticis; ex holoferico item caeruleo cafulam, cum duabus dalmaticis; quibus omnibus laterales fibrae aureis ftaminibus et opere phrygio Divorum imagines filis byffinis purpureis, coccineis, et hyacinthinis intertextas habent. Accedunt et fingulis veftibus certae ac propriae albae ftolae (oraria vocat Hieronymus) et id genus reliqua in veftium complementum neceffaria. Rurfus cafulam unam, cum duabus dalmaticis femifericis, (vorfeticas, patria lingua folent dicere) nigris, cum albis ftolis, et aliis ad rem divinam pro mortuis faciendam, procuravit. Octo praeterea cafulas, quarum ufus eft ad litandum in privatis altaribus. Addidit et mitram, feu tiaram rectius, gemmis ac margaritis non indecenter variega-

tam diſtinctamque. In cappis autem (quas vocant) praeter illam floruleutam ex auro textili cujus paulo ante mentionem fecimus, ſeptem alias aureis et hyacinthinis filis rite quaquaverſum phrygiatas in ſuum monaſterium invexit, unam ex villoſa et byſſo cyanei coloris, duas itidem villoſas et byſſinas nigricantes, totidem porraceas etiam ex byſſo, ac duas ex byſſo palmata et undulata. Proxime his accedunt duae nigrae ex ſemiſerico quarum uſus in mortuorum funeribus, et litationibus. Ac ne per incuriam, ſtatim inepte tractando ac perturbate deficerent; in loco pro foribus ſacrarii aptiſſimo, arcam ligneam quadrantis in morem, ubi nunc hujuſmodi aſſervantur veſtes, fabricari fecit. In ſimilem uſum, pro ſuis veſtibus et tunicis, duos abacos (vulgo conſervatoria nuncupantur) perpulchre ſculptos, alterum in ſuo ambulacro, in cubiculo ſuo alterum compoſuit.

Nec minus accuratus fuit in ornanda eccleſia ſua ab Ellone, cui parem tabulam pictoria et ſtatuaria arte deauratam cum illa Beatae Matris et Virginis apud Kynlos de qua paulo ante ſumus locuti, contulit. Reſtituit quoque illic majus altare tabulato ubi et divae Annae ſtatuam erexit; paravitque nova in choro ſubſellia; et veſtes ad rem ſacram faciendam tres, caſulam videlicet ex byſſo palmata, duas dalmaticas, cum albis et id genus reliquis, liberaliſſime coemptas, tradidit. Poſuit et in ſacello apud Strathily, non contemnendam Divae Virginis et Matris in ſole ſtatuam.

Ad uſum praeterea ſuae familiae, cratem ferream (vulgo caminum dicunt) octingentorum pondo, duos cacabos aheneos ad cereviſiam conficiendam, vaſa ſtannea multiplicium formarum ducenta ex Anglia, et alia multa in uſum quotidianum, lectulos plumeos quinquaginta cum reliquis eorum appendicibus, et ad integendos lectos octo et viginti periſtromata (vulgo arreſbeddis) lectiſſima, duo pulvinaria nigra ex villoſſa byſſo, cum quatuor et viginti aliis opere plumario (Graeci dicunt a liciorum varietate multiplici polymitarium) paravit non parva pecunia ſua monaſterio.

In conſtituenda ſelectorum codicum bibliotheca, ad quam toto ſpiritu fertur Robertus abbas, non levem etiam operam praeſtitit. In primis invexit Vetus ac novum teſtamentum ſex voluminibus cum receptis illis gloſſis diſtinctum, quatuor Vincentii volumina, tria Chronicorum Antonini, tria Epiſtolarum divi Hieronymi, Opera deinde Hieronymi quinque voluminibus, Opera Ambroſii duobus, Opera Chryſoſtomi quatuor, Gregorii uno, et altero Bernardi, Summam Aquinatis uno, Sententiarum commentarios Scoti duobus, Sententias Joannis Majoris duobus, Commentarios Aquinatis in epiſtolas divi Pauli duobus, Auguſtinum de civitate Dei et Trinitate uno, Totum jus pontificium cum gloſſulis, et alios complures ſermonum libellos; quae omnia in nova bibliotheca, et in uſum ſtudentium in monaſterio aſſervantur. Curavit et duo volumina in membranis, miſſale videlicet unum, graduale alterum, apud Culroſs exſcripta ſuo aere, ad monaſterium adferri.

De annuo vero hujus monaſterii cenſu, non eſt in proclivi dicere quantum aliorum abbatum negligentia deceſſerit, et quantum unius Thomae vigilantia accreverit. Res eſt major intricatiorque quam ut poſſit brevibus complecti. Hic tamen tabellam conſignabimus eorum quae Thomas abbas in initio ſuae adminiſtrationis adinvenit, ut cum duplicata jam omnia audiverit lector, authoris prudentiam et labores agnoſcat.

Tabella eorum quae, 1500, Thomas abbas in censu a Kynlos adinvenit.

Primo, Summa annua firmae (quam vocant) baroniae a Kynlos, fuit, Marc. Scot 114.

Summa annua burgi a Finderne, . . .	Marc. 20.
Summa annua baroniae a Strathily, . . .	Marc. 147.
Item, villae a Leithnocht, ...	Marc. 6.

Item, villae a Frefeilde,	. . . . .	Marc. 4.
Item, a Dundurcus,	. . . . . .	Marc. 10.
Item, ab ecclefia Ellone,	. . . . .	Marc. 252.
Item, ab ecclefia Awacht,	. . . . .	Marc. 72.
In granis, e baronia a Kynlos,	. Celdras (ut vocant) 8, et bolas 2.	
Item, ex Strathily,	. . . . . .	Celdras 7.
Item, e naffis (vernacula lingua, ly *Ziars*) falmonum,		Laftas 2.
Item, ex annalibus, Invernefs et Forefs,	. .	Marc. v. đ. xl.
Item, e firmis et annuis in Elgyn,	. . .	Marc. 2.

Tantulis ergo bonis, egregium monafterium a Kynlos tunc oeconomorum et abbatum ofcitantia perditum fuit; ubi fuum munus exercere caepit Thomas abbas omnia in melius mutari, ac brevi temporis curriculo duplicatis fere omnibus (ut etiam nunc clariffime conftat) infinitis exundare bonis vifum eft. Ita promptiffimum eft judicare quid diftent (juxta paremiam) aera lupinis. Sic prudentiffimus paterfamilias multa congerit ftudiofe quae ineptiffimus quifque longe facilius inutiliter effundit. Sed jam profequamur reliqua.

Sunt et falmonum pifcationes in aquis ab Ithane, proxime ad illas aedes quas paulo ante commemoravimus recenter in Ellone ftructas, domino a Finlater addictae; eas Thomas abbas, grandi annumerata pecunia, in novendecem annos futuros conduxit. Initium hujufce rei fuit anno 1532.

Eodem anno quo ifthac gerebantur, apud novum burgum a Setownem, domum lapideam in aliquot officinas diftinctam ac locabilem, ad ufum nautarum peregrinorum commeantium, magnis impenfis, cum folario exftruxit. Et cum illa curarentur, tres etiam calices argenteos intus tantum deauratos ad peragenda facrificia fuo monafterio emptos tradidit.

In fequenti, vero, anno coquinam ad fuam aulam ampliffime exftructam

in Kynlos adjecit, in qua ad utramque partem duo fumaria fornicata adpoſuit. Coquinae accedit unus atque alter furnus, piſtrinum, et domus altera ad farinae cuſtodiam; omnia cum ſolario, ejuſdem Thomae abbatis impenſis decentiſſime exſtructa.

Nuper etiam tranſegit de conſtituendo ponte ſuper torrente fluentis et defluentis maris, juxta portam monaſterii. Parantur indies ad eam ſtructuram lapides, et ante proximum Paſcha (ut ſperatur) res finem adinveniet.

Sed longum forte eſt, quod damus; Operae precium fuerit quae magis ad hominis excellentiam ſpectant, paucis indicare. Sic virtus ipſa ignota multis, jam caput exerere incipiet. Ac conſtabit facillime quam magnus erat futurus dominus Thomas, ſi ea cupiditas honorum qua plerique tenentur inſediſſet animo; immo, quanto maximus ſit qui illa quae caeteri mirantur, contentus ſua forte, ſemper ſpreverit. Voluit Scotorum Rex Jacobus illuſtriſſimus ejus nominis quartus, dominum Thomam in primarium ſui inſtituti locum per Scotiae provinciam tranſcribere. Sed modeſtus et frugalis vir maluit exiguum et tranquillum ſua opera exſtructum locum poſſidere, quam denuo cum adverſariis multis in ampliſſimo a Melroſs monaſterio fluctuari. Eadem ratione, alterius ampliſſimi monaſterii a Dribrocht aequam a Formano archipraeſule et Scotiae Legato datam conditionem, neglexit. Nec epiſcopatum Roſſiae toties ab amico praeſule domino Roberto Cokburne oblatum, unquam (ut exitus poſtea docuit) magni fecit.

Uſus eſt praeterea ſui ordinis authoritate ſumma, ad viſitationem (quam vocant) per univerſam Scotiae provinciam. Atque ex officio, ſaepiuſcule monaſteria a Deire et Culroſs in ſuis ceremoniis collapſa, reſtituit. Imperante etiam Jacobo quarto, et authoritate ordinis qua in ea parte fungebatur, abbatem a Melroſs dominum Gulielmum Trumbull virum

parum frugi, et in Regem, ut ferunt, clanculum feditiones molientem, propria dignitate exuit coegitque in monafterium a Cupro migrare.

In literarum ftudiis quoniam illi non licuit ut fupra docuimus a multitudine et turba negociorum verfari, quicquid accepit damni in uno atque altero monachorum farcire curavit. In primis dominum Jacobum Pont, ftudiofum utpote hominem, Aberdonias in fratrum praedicatorum collegium formandum literifque divinioribus imbuendum tranfmifit. Erat tum temporis in eo loco vir pius frater Joannes Adami, dominicani ordinis in Scotia primas et theologiae fcholafticae doctor infignis, cuius auditor nequaquam ineptus fuit dominus Jacobus. Ubi accepiffet abbas illum proficere, non multo poft alterum fimiliter monachum ad literas appofite natum cui nomen eft domino Waltero Hethon, eadem cura inftituendum, eo deftinavit. Poftquam comperit abbas utcunque in illis literis fufficienter promoviffe, ut jam poffet uterque domi ftudendo et docendo per fe graviora indies cognofcere, ad monafterium ambos revocavit. Dominus Jacobus fubinde, aliquot ex junioribus fratribus domi in diatribis non fegniter fcholafticis exercuit; domino autem Waltero ceffit cantoris chori provincia quam etiam noftro tempore retinet. Uterque bonus, et noftrorum (nifi fallit opinio) ftudiorum non fucatus admirator.

Sed jam ad dominum abbatem aequum eft nos redire. In pietatis officiis nequaquam fegnis fuit; faepe eleemofynam dominicanae et francifcanae familiae fratribus liberaliffime erogavit. Ac multo benignior, in fumme calamitofos et infimae fortis homines.

In agnatos et affines, quos habuit frugales fimul et bonos, adeo munificus fuit, ut cum magnorum facerdotiorum epifcopis non inique comparari queat. Potiffimum in collocandis nuptui virginibus ut honeftam cum nobilibus viris tranfigerent vitam, impenfiffime femper laboravit, ac omnia feliciffima tranfegit.

Inter omnes tandem domini Thomae abbatis conatus, ille potiſſimus ſemper videri poterit, quo virum cum literis tum civilium curarum praecellentem Robertum Reid in ſucceſſorem nominavit. Hujus Roberti nunc prudentia et vigilantia tanta eſt et domi et foris, quantam vix per univerſam Scotiam in altero offendas ; nihil unquam, vel in religione non ſolum honeſtanda ſed retinenda quoque, appoſitum magis eſſe dixeris. In reipublicae vero multiplicibus curis nihil unquam vigilantius aut etiam incorruptius atque expeditius videre poteris. Faxint Superi ut illa quam de homine omnes fere concepimus expectationem, aliquando potiamur. Tum copioſe, tantae rei authoris laudes annumerabimus, et Roberti abbatis dotes, in utroque homine maximas, ſoluta vel numeroſa oratione pangemus, acriori item ſpiritu. Sic aequum eſt utrique meo Mecaenati, quorum beneficio noſtrae nunc reſpirant Muſae, ſi non parem, ſaltem candidi animi erga illos gratiam aliquando referre. Hoc velit Optimus Maximus Jeſus ut utroque abbate ſalvo, et nobis, ea quae nunc animo concepimus, in lucem aliquando ſcripta proferre valeamus.

In praeſentia forte aquum fuerit huic negotio finem imponere, quouſque aliud contingat cognitu ſimillimum, vel etiam majus.

Haec igitur ferme ſunt domini Thomae abbatis in utraque vita opera magis inſignia, quae nos extare cognovimus. Vivit adhuc, et ſpes eſt bona, eum non pauca longe optima curaturum. Id Chriſtus ut concedat, una voce omnes quibus interceſſit cum homine familiaritas jugiter deprecamur. Amen.

FINIS.

Appendix de morte domini Thomae Abbatis.

Ut res ſunt mortalium fragiles, cupiebam tumultuario hoc rerum geſtarum compendio domino meo ſeniori domino Thomae Cryſtallo abbati a Kynlos, Calendis Januariis, veluti ſtrenae munuſculo gratificari: ecce quae nunquam non adeſt, noſtrum conatum antevertit mors. Homo erat jam vergentis aetatis, et ſuperiori aeſtate in aquam intercutem deciderat; ſed opera medicorum ſibi utcunque redditus, tumores tantum pedum et crurium patiebatur. Ac ſpes erat eum diutius victurum, et vitam paralyſi finiturum. Verum aliter multo evenit. Quum hominem puderet illius tumoris, procuratum eſt ab amicis ut medicae artis peritioribus viris ſeſe committeret. Suorum igitur hortatu virum percelebrem M. Hectora Boethium ad ſe vocavit: qui cum perſpexiſſet ſingula, nec ullam reſtituendae ſanitatis ſpem agnoſceret, ut aegroto tamen ac illius amicis aliqua ex parte morem gereret, paucula quaedem morbo aptiſſima tradidit obſervanda. Fruſtra, nimirum fruſtra; quippe ſic irritatus morbus, tumorem illum crurium ad ſuperiores partes et ventrem promovit. Id quum reſciſſet medicus, foeculenta duritiemque alvei clyſteribus et ſuppoſitoriis educere tentavit. Nec itidem hoc pacto ſucceſſit. Nam ea nocte, quae ſequitur quartum, Calendarum Januarii, hora ferme undecima in ſua arce Strathilly, vitam morte vir optimus dominus Thomas commutavit.

Sed, ut rectius intelligat hominis pietatem quiſquis iſta leget, paucula hic quemadmodum ſunt geſta literis conſignabimus.

In primis, ſolicite egit ut populo ſibi commiſſo in una atque altera baronia priuſquam e vivis cederet, foret conſultum. Multa de ſuo annuo cenſu, per ſingulos, in perpetuum dimiſit, et aliis pleriſque largitus eſt varia.

Deinde Pauli tertii Pontificis ſummi diploma (quo cavebatur ut exo-

mologefi rite peracta, triduanoque jejunio, et facrofancta Synaxi fufcepta, Chrifti fideles omnium peccatorum veniam confequerentur) religiofiffime triduo quam moreretur adimplevit.

In mortis articulo, facro primum ceromate delibutus, non femel pientiffimi Jefu mifericordiam imploravit, petiitque a fuis familiaribus fi quid acrius interdum in illos feciffet fibi in Illius nomine qui pro nobis pependit in ligno condonarent; remittebat ille viciffim, non folum fuorum familiarium, fed omnium hominum adverfum fe noxam. Et frequenter divum Hieronymum, quem praecipuum habuit dum viveret inter Divos patronum, inclamabat, ut, deterfa omnium vitiorum in hoc mundo contracta macula, fe Domino Jefu conciliaret. Poftremo, ubi deftituiffet eum fermo, infinities crucifixi typum ofculabatur, et fublata manu fe crucis fignaculo identidem muniebat. Ac dum talia verae pietatis argumenta defignat vir laudatiffimus, animam Chrifto reddidit.

Et ut paucis rem totam complectamur: natus eft anno Domini quadringentefimo feptuagefimo octavo; egreffus vero decimum octavum aetatis annum, fub domino abbate a Kynlos domino Gulielmo Galbreth factus eft Ciftercienfis inftituti candidatus; deinde, revoluto nempe anno, eft regulam divi Benedicti profeffus, et ferie quadam decenti paulatim in facerdotii gradum provectus; infignitus nimirum facerdotis charactere fub praefule Roffenfi, ultima quadragefimarii jejunii hebdomade; ac tertio Pafchae die, proxime cum fuerat initiatus, fuum primum facrum peregit. Idque contigit fub novitiatu domini Davidis Spenfi cujus (etiam tum diaconus) in his quae ad caeremonias religionis fpectant inftitutor dominus Thomas fuit. Poft aliquot vero annos, jufta videlicet de caufa, a domino Gulielmo Culrofs declaratus eft monafterii a Kynlos abbas: et a praefule Berchinenfi cognomento Meldron, in abbatem fub feftum Joannis Baptiftae inunctus, ad fuum monafterium rediit; rurfus in celebritate affumptionis Beatae

Mariæ Virginis et Matris, primum ſuae in abbatem promotionis ſacrum magno nec minus religioſo ornatu peregit. Ab eo vero tempore, in conſtituendo ſuo monaſterio, in adverſariorum contentione, in inſtaurandis per vetuſtatem ruinoſis aedificiis, in ponendis et excitandis novis aedibus, in emendis cum ad uſum ſuae familiae tum ſacrificiorum vaſis argenteis et ſacris veſtibus, in cogendis aliquot collapſis monachis in ordinem, et id genus aliis pene infinitis, totus fuit.

Ac quum videret ab aetate ſe in communem mortem properare; ut ſuis in longam conſuleret aetatem laboribus, anno ſexageſimo poſtquam natus erat, virum omnibus modis celebratiſſimum, et eccleſiae Moravienſis ſubdecanum, M. Robertum Reid, nunc Mecaenatem meum, in futurum abbatem delegit. Poſt ſucceſſoris electionem, annos plus minus ſeptem vixit. In ſumma, ab eo anno quo primum editus eſt in lucem dominus Thomas ad extremum vitae diem, etiam ipſius confeſſione, annos ſeptem et ſexaginta abſolvit. Tertio autem Calendas Januarii delatus ad monaſterium ſub noctem in ſepulchro a ſe conſtituto proxime ad ſummam aram tumulatus eſt.

1535.

REQUIESCAT IN PACE.

AMEN.

TUMULUS REVERENDI DOMINI THOMAE CRYSTALLI ABBATIS MONASTERII A KYNLOS BENE MERITI, PER JOANNEM FERRERIUM PEDEMONTANUM.

Si poſſet pietas mortis cohibere furorem,
Haud foret extinctus relligionis honos.
Si recti officium poſſet conſternere mortem,
Viveret officiis, officioſus homo.
Si ſtructura queat Parcarum vincere leges,
Vicerit hic tetrae ſtamina iniqua Deae.
Nulli relligio major; ſolennia Divum
Tam ſancte excoluit, munere, thure, prece.
Intulit hic Tyrias veſtes, atque aurea dona,
Queis chorus ornatus prodeat ante Deum.
Inſtaurat templum; ſupremi et culmina tecti
Jam dudum pulchris texerat imbricibus.
Arcem conſtituit, magna atque palatia; fixa eſt
Ædes jam multis conſpicienda locis.
Suſtulit et lites longo molimine natas,
Ut referat liber, libera jura ſuis.
Reſtituit lapſos Μοναχόυς, formavit et auxit
Hinc Cerere, hinc Baccho, muneribuſque piis.
Largus in affines, multos celebrare Hymenaeos
Edocuit, largus munere, conſilio.
Quod mirere magis, poſt funera proſpicit (ut ſe
Mortalem novit) linquere poſſe parem.

Virtute infignem Robertum fignat, et addit
  Imperio; huic cura eft relligio, ftudium.
Nullus poft Reges, jacta et fundamina facrae
  Ædis, in hunc ftatuit commoda plura locum.
O nimium faciles Parcae, quae abrumpere vitam
  Audetis, cui par vivere poffe diu eft.
Sed fruftra audetis; coelum fic reddite, vitam
  Pro morte aeternam, dulciaquae arva date.
Vos etiam ô Superi, veftrum defendite Μουσῆν:
  Accipite hanc animam moenia in alta, choros.
Dia Parens Virgo, extinctum ne fperne miniftrum,
  Saepe tuis aris dona fabaea tulit.
Vos fratres, cumulate piis altaria donis:
  Dicite iô JESU, fic bene erit cineri.

ALTER.

Chryftallae gentis laus maxima, maxima Kynlos
  Cura decufque fimul, conditur hoc tumulo.
Non tamen hic tumulus totum capit; altera terrae
  Pars cedit, coelique altera regna fubit:
Sunto igitur tumulo lachrymae, bona verba, precefque;
  Sic par eft manes condere rite pios.

Obiit anno fuae aetatis fexagefimo, feptimo ea nocte quae fequitur quartum Calendarum Januarii, hora pene undecima Strathily 1535.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ.

APPENDIX.

APPENDIX.

I. CARTA WILLELMI REGIS DE TERRA DE STRATHYLAF, DATA MONASTERIO DE KYNLOS.

Willm̄s dei gr̄a Rex ſcotorum ep̄is abbatibus cōitibus baronibus juſticiarijs vicecōitibus prepōitis miniſtris et ōibus probis hōinibus tocius t̄re ſue clericis ⁊ laicis ſalutem Sciant pn̄tes et futuri Me diuine caritatis intuitu ꝑ ſalute aīe mee et aīarum oīm p̄decesſorum et ſucceſſorum meorū regum ſcocie et aīarum oīm fideliū defūctorum dediſſe ꝯceſſiſſe et hac pn̄tj carta mea ꝯfirmaſſe Deo et beate marie et ōibus ſanctis et abbatj ac monachis de Kynloſs Ibidem Deo ſuientibus et impꝑetuū ſuituris totam terram de Strathylaf cū ōibus ſuis juſtis ꝑtinentijs ad eand̄ t̄ram iuſte ſpectantibus ſeu quoquo modo ſpectare valentibus in futurū per rectas ſuas metas et diuiſas quas eiſd̄ fecimus per meliores et antiquiores patrie ꝑambular̄ viz̄ a loco vbi lagyn̄ deſcendit in Hylaf aſcendendo ꝑ altum ſicum in rubeo muſſo vſq, ad ſūmitatem orien̄ Belach̄ ⁊ ꝑ ſūmitatem vtˀuſq, Belach̄ vſq, eque vltra fontem qui vocatur Leſking Ewin Et ab eod̄ ˜onte ſicut riuolus ip̄ius font̄ deſcendit ꝑ gradok̄ in Hylef Et ſic aſcenlendo ꝑ Hylef vſq, Geth̄ et vſq, vbi Forgyn deſcendit in Hylef Et inde ıſcendendo ꝑ forgyn̄ vſq, Algars Et ſic vſq, Aldrochin et ab inde vſq,

Algargadin et ita vſq̧ Ferthekeñ [et uſque Telinire et Badnagir et ſic per aſſenſum aque uſque Hachindaling et ita uſque Polenterf et inde uſque Elangyrloy et ſic] vſq̧ Tubirnameñ et vſq̧ Clochindiſtoñ et ab inde deſcendendo ꝑ Lagyñ in Hylef Tenenđ et habenđ eiſdem monachis et eorũ ſucceſſoribus in ꝑpetuũ in liberam puram et ꝑpetuam elimoſinam in boſco et plano in t̕ris et aquis in pratis et paſcuis in moris et mareſijs in ſiluis et venaᵒnibus in aucupaᵒnibꝰ et piſcaᵒnibus in ſtagnis et molendinis et õibus alijs ad ꝑdc̃am t̕ram juſte ꝑtinentibus ita libere et quiete plenarie et honorifice ſicut prefati monachi vel alii viri religioſi Ciſtertieñ ordinis aut cuiuſcũq̧ alt̕ius religionis elemoſinas ſuas in regno meo liberius quiecius plenius et honorificencius tenent et poſſident · Teſtibus R ep̃o Morañ · J ep̃o de Catheñ · R ep̃o Roſſeñ · H · cancellario meo · R de ꝑbenda cłico meo · Cõite patricᵒ · Cõite Dunecᵒ · Cõite Gilberto · Wᵐᵒ de Moruil conſtᵒ · Roƀ de Quinci · Philipp̃ de Valoñ camerᵒ · Wiłło fił Freſkᵒ · Wᵐᵒ Cũing · Wᵐᵒ de Haya · Rogᵒ de Mortimer · Phylipp̃ de Lundin · Walt̕o Murdacħ · Harbartᵒ mareſcałł · Apud Elgyñ vltimo die Julij ·

II. THE HAILL RENTALL OF THE ABBAY OF KYNLOS IN ALL MAILLIS, TEINDIS, KIRKIS, AND DEWTIES, AS EFTIR FOLLOWIS: [A.D. 1574.]

In the firſt, the perſonage and the kirk of Allane, extendis in teind ſiluer, and gewis ȝeirlie, j[c] xxxv li. v s. Item, the ſamyn kirk gewis in victuall ȝeirlie, all meill, xxxiij ch. j b.

THE BARONIE OF STRAITHYLAY.

Item, the mains and landis of Staithylay, with tour, fortalice, and orchard of the ſamyn, The Clerk ſett, Boglugy, Thornetoun, Hauches, Murifald, Brakhall, Carinhillis, Craigleithe, Auchindanery, Ouir Mylne, Nethir Mylne, and mylne landis of the ſamyn, ſett for j[c] xxj li. xv s. j d.

Item, the landis underwrittin, viz. the landis of Millegin, Garwotwod, Eiſter Cranokis, Newland thairof, Weſter Cranokis, Eiſter Croylettis, Weſter Croylettis, Ethres, the half landis of Ballnamene, Fortrie, Newland of Fortrie, the ouer ſett and nether ſett of Kilmanitie, the landis of the Clerk ſaitt of the weſt ſyde of the burne, the landis of the xix oxingange of the Knok, ſett for j[c]lxij li. iiij s.

Item, the remanent of the Knok, extending to xiij oxingange, ſet to the tennentis for yeirlie payment of xij li. xviij d. iij bollis iij firlots, cuſtume meill; iij bollis, iij firlotis, cuſtume aittis; iij wedderis, iij quarteris wedder, viij caponis.

Item, the landis of Auchinhovis, with the pendicles, Glengarock and Mengreowis, ſett for lxxiij li. v s. ij d.

M

Item, the landis of the hauches of Kilmyntutie ſett for v merkis. vi š. viij đ., tua firlotis cuſtum meill, and ane boll of cuſtume aittis, ane wedder, ane guis, thrie caponis, and thrie pultrie.

The landis of Kellieſmouth, Toirmoir, and Nether Kylmanedy, ſett for xxxviij ti. xviij š.

The landis of Pethnik, ſett for vij ti. xj š. viij caponis, xvj pultrie, and twa geis.

Item, the landis of Edingeith, with the pendicles, ſett for xix ti. vij š. viij đ., xj š. ryne marte ſilver, ij geis, viij caponis, xvj pultrie.

The landis of Over and Nether Cantlie, ſett for viij ti. xi š., ij bollis of cuſtume meill, ij bollis cuſtume aittis, ij wedderis, viij caponis, xvj pultrie, xi š. ryne marte ſilver.

Item, the landis of Fluris, and the landis of the auld toun of Ballamene, ſett for yeirlie payment of ix ti. ix š. v đ., ij firlotis, cuſtume meill, ij firlotis cuſtume aittis, half ane weddir, xiij geiſs, iij caponis, iij pultrie, ij š. ix đ. in ryne mart ſilver.

Item, the landis of Windhillis, callit the Sauchy town, ſett for the yeirlie payment of vij ti. xiiij š. viij đ., v š. vj đ. in ryne marte ſilver, ij bollis cuſtume meill, ij bollis cuſtume aittis, ij wedderis, xij geiſs, xij caponis, xij pultrie.

Item, the landis of Ouer Hauchis of Kelleiſmouth, ſett for the yeirlie payment of iiij ti. xx đ., ij bollis meill, ij bollis aittis, j wedder, j guis, iij caponis, vj pultrie.

Item, the landis of Lynnache, ſett for payment of vj ti. xiij š. iiij đ.

Item, the Newlands of Millegin, callit Jonettis Scheill, with Straibknow, ſett for the ȝeirlie payment of xx š.

Item, the Lady land, ſett for yeirlie payment of iij ł. vj š. viij đ.

THE KIRK OF AWACH.

Item, the perſonage of the ſaid kirk payis in victuall yeirlie ix^{xx}x ƀ. ij fir. beir. Item, in teind ſilver, with the landis and mains thairof, xxij li. Item, twenty tua wedderis, quhilkis of auld ar aſſignit to the tennentis, and payis for the pece of euerilk ane thairof iij s̃. Summa iij li. vj s̃.

THE BARONIE OF KINLOSS.

Item, the landis of Kilboyok, ſet for the yeirlie payment of vij li. ſiluer, x. ƀ. beir, iij bollis meill dry multure, x. geiſs, iij dz. pultrie xxiiij s̃. ryne marte ſilver.

Item, the landis of Langcoit, ſet for the yeirlie payment of vj. li. xiij s̃. iiij đ.

Item, the landis of Tannoquhy, ſett for yeirlie payment of ix li. xvij s̃. iiij đ., xix ƀ. victuall.

Item, the landis of Struywis, ſet for the yeirlie payment of iij li. ix s̃. vij đ.

Item, the landis callit the Ordeyis, ſet for yeirlie payment of xxj s̃.

Item, the annuellis of Forres payes yeirlie xl s̃.

Item, the few landis of Elgin payis yeirlie xxxiij s̃. iiij đ.

Item, the feu landis of Narne payis yeirlie xxvj s̃. viij đ.

Item, the annuellis of Innernes payis yeirlie xxxij s̃.

Item, the freſche water of Findorne, ſet to the communitie of Forres for the yeirlie payment of x li.

Item, the fiſcheinge callit the Ewinſtell, viz. the ferd parte thairof, and ane xvj day of the freſche watir of Findorne, ſet yeirlie for viij li. ij s̃.

Item, day of the fiſching of the freſche wattir of Findorne, ſett yeirlie for the payment of xxvij li. x s̃. payit be Alexander Urquhat, burges of Forres.

Item, the Shirreff Stell, ſet for the yeirlie payment of v li. x s̃.

Item, the remanent landis of the ſaid Baronie, with the mains and woddis thairof, and the remanent fiſcheingis of the ȝardis and ſtellis upoun the watter of Findorne and mouth thairof, and odmaill of the ſaid town, ſett for the yeirlie payment of iiij^{c} xiiij li. xi s̃.

And ſua the haill Abbacy of Kinlos extendis yeirlie in ſilver, victuall, aittis, wedderis, geiſs, caponis, and pultrie, as efter followis, viz.

Summa of the haill ſylver, j^{m} i^{c} lij li. xij. đ. ob.

Summa of the haill victuall, xlvij ch. xj b. j fir. iij p. beir and mele as ſaid is.

Summa of the haill aittis, x b. iij fir. aittis.

Summa of Geiſs, xlj.

Summa of Caponis, lx caponis.

Summa of Pultrie, vj^{xx}iiij pultrie.

Summa of Wedderis, xxxiiij wedderis, j quarter.

Thir ar the thingis that ar to be deducit of the money and victuallis abone ſpecifiet, payit as eftir followis.

Imprimis to the Baillie of Kinloſs for his fie, xiij li. vj s̃. viij đ.

Item, to the Baillie of Straithylay for his fie, x li.

Item, of the Chapel croft of Vdnie, quhilk is ane parte of the Kirk of Allane abone ſpecifiet, the Lard of Vdnie refuſis, lik as he has refuſit this mony yeiris bygane, of the teind ſilver of the ſaid croft, quhilk is put in the rentale of the auld, extending yeirlie to xvj li.

Item, to the officiar of Kinloſs, for his fie, quhilk he hes in lyfrent of auld fra the Abbot and Conwent thairof, xxvj s̃. viij đ.

Item, to the officiar of Straythylay for his fie, xl s̃.

Item, to Mr. Johnne Ferrarius for his penſioun, quhilk he hes under the commoun ſeill of the place for his lyftime, yeirlie xl li.

Item, the Lordis of the ſaitt contributioun yeirlie xviij li. iiij s̃.

Item, to the ſtallar of the Kirk cathederall of Roſs, quhilk ſtallar is for the perſonage of Awache, vj li. xiij s̃. iiij đ.

Item, for the Prebendar and ſtallaris penſioun within the Kirk cathederall of Abirdene, for the Kirk of Allane xxviij li.

Item, to the Vicar penſionar of Allane for his yeirlie penſioun as his proviſioun beiris xiij li. vj s̃. viij đ.

Item, to the Reidar of the commoun prayeris in the Kirk of Allane, xxvj li. xiij s̃. iiij đ.

Item, thair is to be deducit of the ſaid ſoume of ſilver for xiiij monkis habit ſilver, ilk monk haiffand l s̃. be yeir, quhilk extendis to xxxv li.

Item, for thair fiſche and fleſche be yeir, ilk ane of the ſaid xiiij monkis haiffand viij đ. in the day for thair fleſche, and ij đ. in the day for thair fiſche, extending in the haill to lxxxxiij li.

Item, for thair fyir, buttir, candill, ſpice, and lentrun meitt, xij. li.

Item, the annuellis of Inuernes, afoir ſpecifiet, quhilkis ar nocht payit, as appeiris befor in this Rentall, becaus the proveſt and baillies of Inuernes hes maid actis in thair bukis that annuellis be nocht payit concerning kirkmen, xxxii. s̃.

Item, in lyk manner the annuellis of Forres, xl. s̃

Summa of the annuellis nocht payit, with the uther ſoumes given furth, and the uther ſoumes to be deducit, as is abone specifiet, extendis to iiic xix. li. ij. s̃. viij. đ.

Et ſic reſtat, frie to the Abbotis part, viijc xxxii. li. xviij. s̃. iiij. đ. ob.

Item, thair is to be deducit to the ſaid xiiij monkis for bread and drynk, ilk ane of thame haiffand in the yeir, xix. ƀ. i. fir. ii. pecs, extending in the haill to xvi. cħ. xv. ƀ. i. fir.

Item, to be deducit for the officiar of Kinlos, bread and drink during his lyftyme, haiffand in the moneth, i. ƀ. extending in the yeir to xiii. ƀ.

Item, in the Lard of Vdnies handis for his landis of Chapeltoun quhilk no payment is maid of, iiij. ƀ.

Summa of the victuallis deducit, as is abonewrittin, extendis to xviij. cħ. i. fir. victuall.

And ſua reſtis to the Abbot, xxix. cħ. xi. ƀ. iij. p^c^. victuall, and x. ƀ. aittis, iij. fir. xxxiiij. wedderis, i. quarter wedder, xlj geiſs, lx caponis, vj^xx^iiij. pultrie.

Memorandum, that the vicarage of Allane wes wont to pay to me teynd buttir, teind cheiſe, teind lambis, woll, and utheris dewities, quhilk payis nathing in thir dayis.

Sic Subſcribitur.

W. Abbot, of Kinloſs.
